

Oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah, ki izvajajo nižji izobrazbeni standard

**Program spodbudno učno okolje za zagotavljanje enakih možnosti
v vzgoji in izobraževanju**

SKLOP A

**Oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti
in enakih možnosti v šolah,
ki izvajajo nižji izobrazbeni standard**

Vodja sklopa A: dr. Jana Grah

Trajanje projekta: 1. 9. 2015 – 30. 11. 2015

Oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah, ki izvajajo nižji izobrazbeni standard

- **Posnetek stanja – analiza vprašalnika**
- **Popis primerov dobrih praks**
- **Primeri dobrih prak**

Avtorji: dr. Jana Grah, mag. Simona Rogič Ožek

Strokovna podpora: Petra Založnik

Uredila: dr. Jana Grah

Besedilo ni lektorirano.

Izdal: Zavod RS za šolstvo

Predstavnik: dr. Vinko Logaj

Objava na spletnem naslovu: www.zrss.si/pdf/oblikovanje-strategij-enake-moznosti-nis.pdf

Prva izdaja

Ljubljana, 2016

Posnetek stanja – analiza vprašalnika, popis primerov dobrih praks in primeri dobrih praks so bili pripravljeni v okviru programa: **Program spodbudno učno okolje za zagotavljanje enakih možnosti v vzgoji in izobraževanju v sklopu A: Oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah, ki izvajajo nižji izobrazbeni standard.**

Operacijo delno financirala Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Operacija se je izvajala v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov v obdobju 2007-2013, razvojne prioritete: Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti; prednostne usmeritve: Povečati dostopnost in enake možnosti v sistemu vzgoje in izobraževanja.

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT**

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

UVOD

V učnem okolju je potrebno spodbujati in preizkušati inovacije v šolstvu, katere spodbujajo učenčev razvoj in s tem dvigujejo učenčeve dosežke ter znanja na vseh področjih njegovega razvoja.

Oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v vzgojno-izobraževalnih institucijah, ki izvajajo prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom (v nadaljevanju: šole), je eden od elementov inkluzivne šole 21. stoletja. Fizična prisotnost učencev v šolah ne vodi samoumevno do učinkovitega sodelovanja in doseganja inkluzivne šole 21. stoletja. Oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah pomeni priložnost za vse, učence, učitelje, starše in strokovne delavce, da pridobijo pozitivne izkušnje v vzgojno-izobraževalnem procesu. Od inkluzivne šole 21. stoletja se pričakuje spreminjanje okolja in stališč vzgojno-izobraževalnega procesa. Vizija inkluzivno naravnane šole temelji na razmišljanju o prihodnosti učenja in poučevanja raznolike populacije učencev, načrtovanju sprememb ter na razmišljanju o tem, ali in koliko so strokovni delavci pripravljeni za prihodnje izzive.

Ocenjevanje elementov učnega okolja, oblikovanja strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah zato predstavlja pomemben korak na poti analiziranja stanja na šoli, ki je pogoj za načrtovanje in uresničevanje sprememb in izboljšav v poučevalni praksi v šoli 21. stoletja.

Vsebina

Posnetek stanja – analiza vprašalnika	5
POSNETEK STANJA	5
Cilj raziskave	5
Potek raziskave, metoda in merski instrumenti	5
REZULTATI IN INTERPRETACIJA	6
Opis vzorca, demografski podatki	6
Posnetek stanja – splošni del	11
Splošna stališča vzgojno-izobraževalnih institucij	17
Posnetek stanja – občasno vključevanje v drug program (v skladu s 17. členom ZUOPP-1)	18
Stališča vezana na hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom	30
Sporočila šol	31
ZAKLJUČEK	32
Popis primerov dobrih praks	35
Primeri dobrih praks	40

Posnetek stanja – analiza vprašalnika

POSNETEK STANJA

1. CILJ RAZISKAVE

Ocenjevanje elementov učnega okolja zaradi pridobitve posnetka stanja o oblikovanju strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah, ki izvajajo prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom.

2. POTEK RAZISKAVE, METODA IN MERSKI INSTRUMENTI

Merski instrumenti, zbiranje in obdelavo podatkov smo izvedli v obdobju od 1. 9. 2015 do 30. 11. 2015.

Posnetek stanja smo izvedli s pomočjo odprtokodne aplikacije 1KA za storitev spletnega anketiranja.

2. 1 Nestandardiziran anketni vprašalnik

Za izdelavo posnetka stanja, ocenjevanje elementov učnega okolja v šoli je bil uporabljen nestandardiziran anketni vprašalnik (Priloga 1).

Vprašalnik je vključeval vprašanja združene v petih delih:

1. Prvi del: Demografski podatki (opis vzorca).
2. Drugi del: Posnetek stanja – splošni del (zajema vprašanja o oblikovanju strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah pri zagotavljanju enakih možnosti pri izvajanju prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom).
3. Tretji del: Splošna stališča vzgojno izobraževalnih institucij (zajema trditve o elementih fizičnega, didaktičnega, kurikularnega in socialnega učnega okolja).
4. Četrty del: Posnetek stanja – občasno vključevanje v drug program (v skladu z 17. členom ZUOPP-1).
5. Peti del: Stališča vezana na hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom (v skladu z 18. členom ZUOPP-1).

Objektivnost anketiranja in ocenjevanja je bila zagotovljena s posredovanjem jasnih in nedvoumnih navodil sodelujočim šolam.

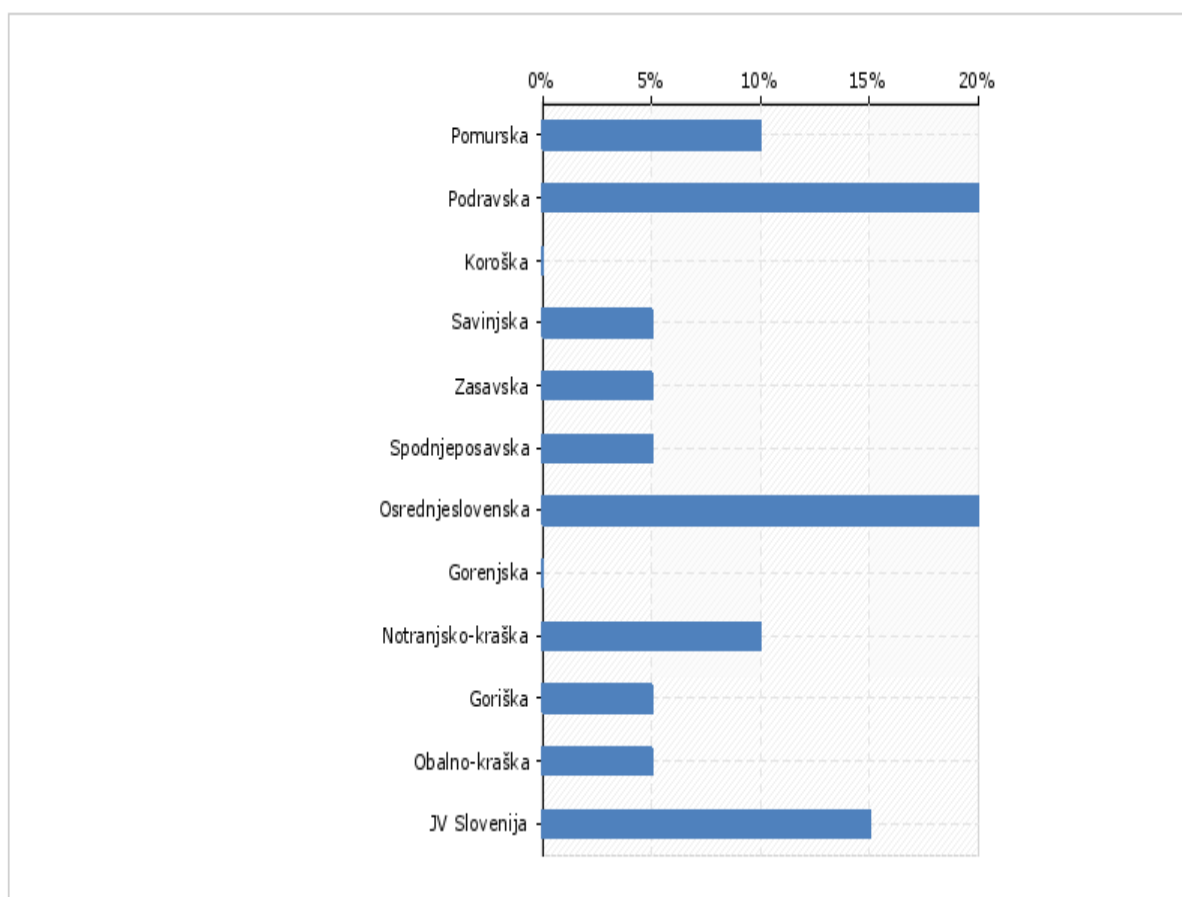
3. REZULTATI IN INTERPRETACIJA

3.1. Opis vzorca, demografski podatki

V posnetek stanja je bilo vključenih 20 šol, ki izvajajo prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom. Poleg prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom 14 šol izvaja še posebni program vzgoje in izobraževanja, 6 šol program osnovne šole in prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom (OŠPP je podružnica OŠ) ter 5 šol prilagojen izobraževalni program z enakovrednim izobrazbenim standardom.

Delo v programu Spodbudno učno okolje za zagotavljanje enakih možnosti v vzgoji in izobraževanju, aktivnosti v sklopu A, je na šolah vodil 3 članski šolski projektni tim. Šole so pri izdelavi posnetka stanja sodelovale z oddajo enega spletnega anketnega vprašnika.

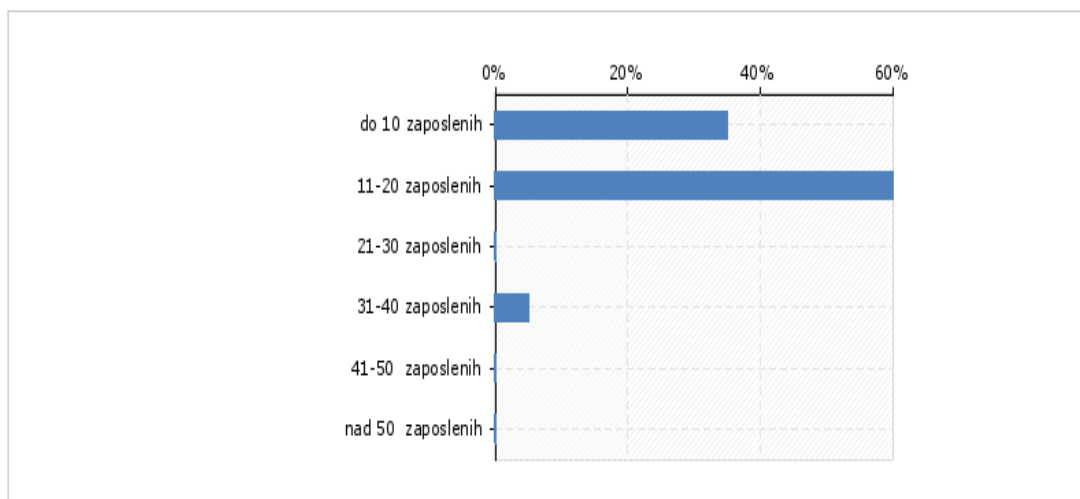
Graf 1: Struktura vzorca glede na pripadnost k statistični regiji (n = 20)

V vzorec je bilo vključenih 20 šol. Vzorec ni bil izbran naključno, temveč je bil reprezentativno strukturiran. V sklopu A so sodelovale šole, ki izvajajo prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom.

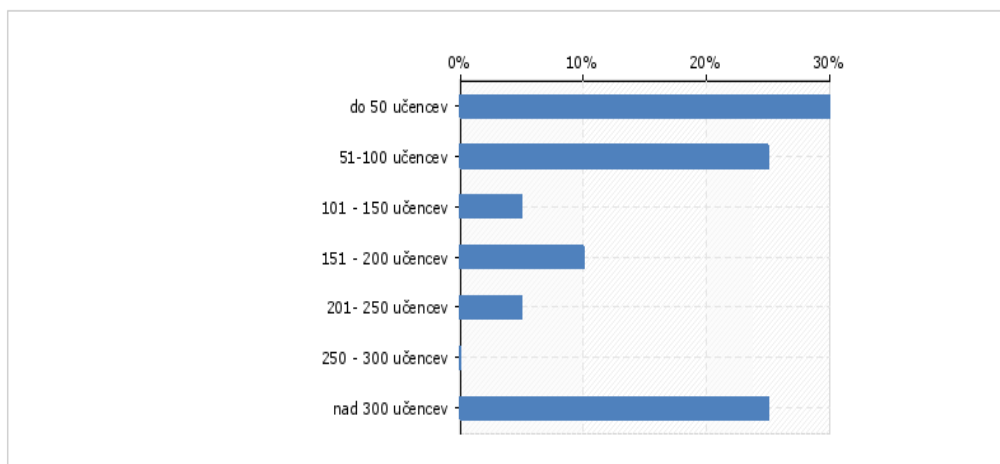
V raziskavo so se vključili 4 (20 %) šole iz Podravske in 4 (20%) šole iz Osrednjeslovenske regije, 3 (15 %) iz JV Slovenije, 2 (10%) šoli iz Pomurske in 2 (10%) šoli iz Notranjsko-kraške ter po 1 (po 5%) šolo iz Savinjske, Zasavske, Spodnjeposavske in Goriške regije in Obalno-kraške regije. Nobena šola se ni vključila iz Koroške in Gorenjske regije.

Graf 2: Struktura vzorca glede na število zaposlenih v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom (n = 20)

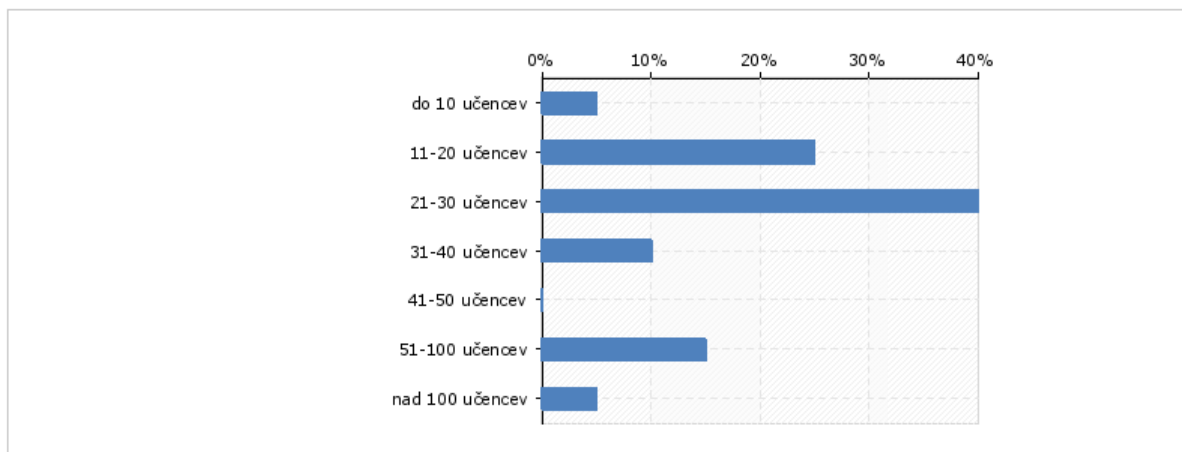
Glede na število zaposlenih je v raziskavi sodelovalo 12 šol (60%) z 11 – 20 zaposlenimi, 7 (35%) z do 10 zaposlenimi in 1 (5%) šola z 31 – 40 zaposlenimi v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom.

Graf 3: Struktura vzorca glede na število učencev vključenih v vseh programih (n = 20)

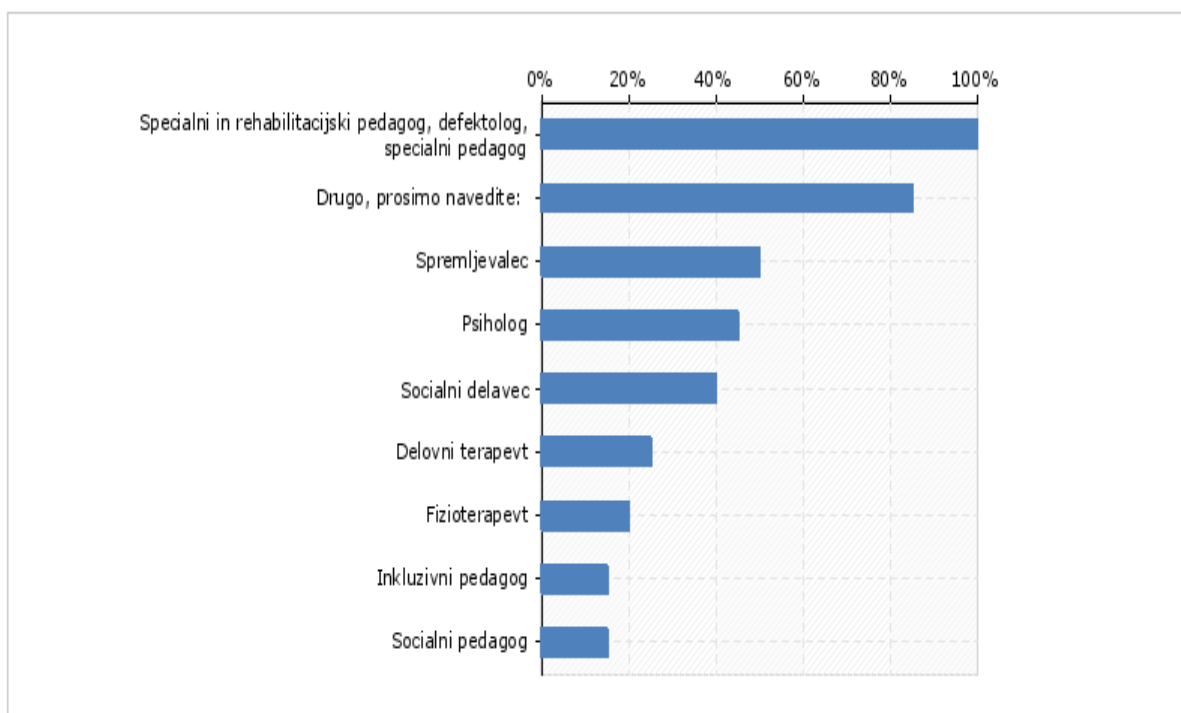
Do 50 učencev v vseh programih šteje 6 (30%) šol vključenih v raziskavo. Po 5 (25%) šol šteje od 51 do 100 učencev ter 5 (25%) šol nad 300 učencev. Od 151 do 200 učencev sta šteli 2 šoli (10%). 1 (5%) šola je štela od 101 do 150 učencev ter 1 (5%) šola od 201 do 250 učencev v vseh programih.

Graf 4: Struktura vzorca glede na število učencev vključenih v prilagojen program z nižjim izobrazbenim standardom (n = 20)

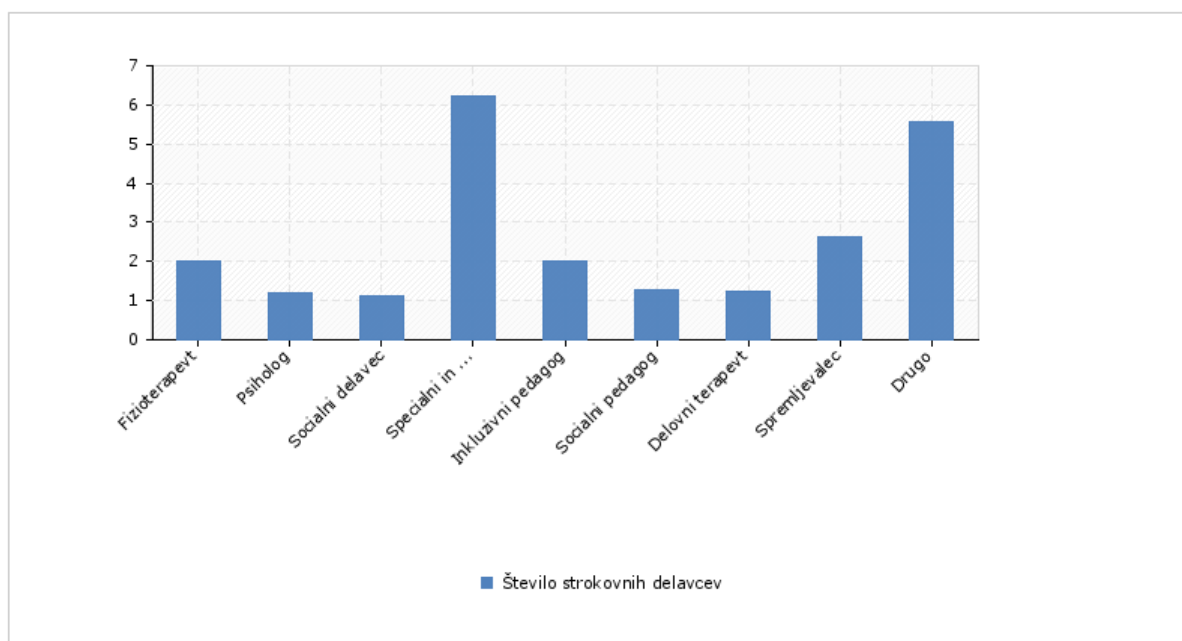

Največ, 8 (40%) sodelujočih šol je štelo od 21 do 30 učencev, 5 (25%) šol od 11 do 20 učencev, 3 (15%) šole od 51 do 100 učencev, 2 (10%) šoli od 31 do 40 učencev, 1 (po 5%) šola je štela do 10 učencev in 1 (5%) je štela nad 100 učencev vključenih v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom.

Graf 5: Struktura vzorca glede na profil strokovnih delavcev zaposlenih v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom (n = 20)

Graf 6: Struktura vzorca glede na število strokovnih delavcev po profilu zaposlenih v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom (n = 20)

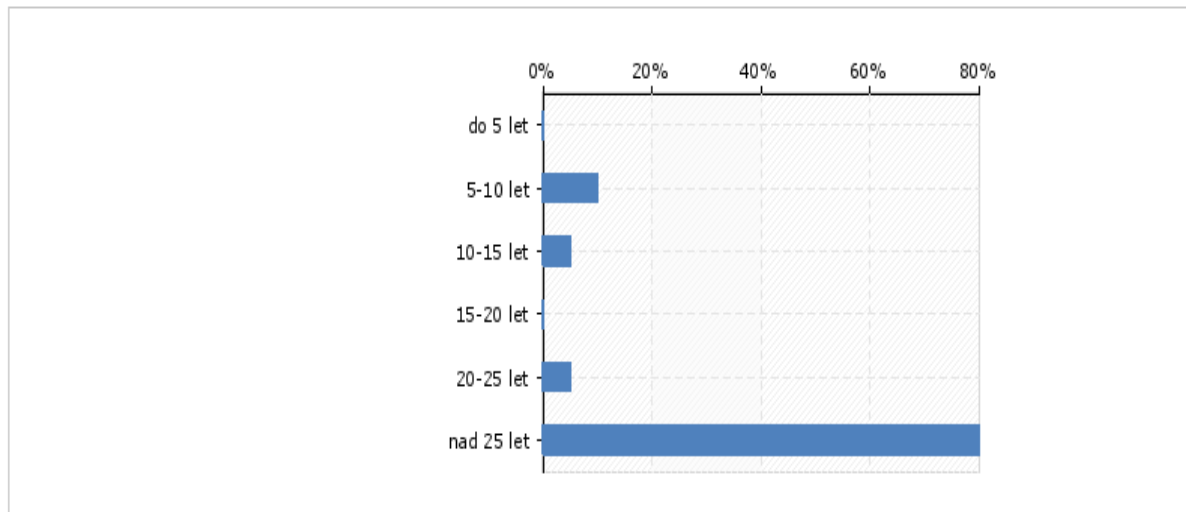

Vse šole (20; 100%) so navedle, da imajo zaposlene specialne in rehabilitacijske pedagoge, defektologe in specialne pedagoge (povprečje 6,3). 10 (50%) šol je navedlo, da ima zaposlene spremljevalce (povprečje 2,6), v 9 (45%) je zaposlen psiholog (povprečje 1,2), v 8 (40%) socialni delavec (povprečje 1,1), v 5 (25%) delovni terapevt (povprečje 1,2), v 4 (20%) šolah fizioterapevt (povprečje 2,0) in po 3 šole (po 15%) navajajo, da zaposlujejo socialnega pedagoga (povprečje 1,3) ali inkluzivnega pedagoga (povprečje 2,0). Druge strokovne delavce zaposluje 10 (50%) šol. Le-te so navedli, da zaposlujejo tudi strokovne delavce drugih profilov (povprečje 5,6), in sicer: romskega koordinatorja, učitelje predmetnega pouka z defektološko dokvalifikacijo, vzgojitelja predšolskih otrok, zdravnike (družinske medicine, pedopsihiatra, fiziatra, ortopeda, nevrologa), logopeda, vzgojitelje v OPB, varuha – negovalca, glasbenega pedagoga, socialnega pedagoga, razrednega učitelja.

V večini šol so zaposleni strokovni delavci, delovanje katerih šolam omogočajo drugi viri financiranja kot npr. romski koordinator (delno ga financira mestna občina), zdravniki iz različnih področij in psiholog (financirani iz sredstev ministrstva za zdravje), delavci zaposleni v programu javnih del, fizioterapevt, delovni terapevt, logoped, surdopedagog, socialni delavec in socialni pedagog, asistenti za otroke z avtističnimi motnjami, tolmač, učitelji specialnih dejavnosti in terapevti, učitelji obšolskih in izven šolskih dejavnosti ter prostovoljci.

V izvajanje prilagojenega izobraževalnega programa se na 13 šolah vključujejo tudi zunanji izvajalci, ki pokrivajo zdravstveno, socialno in psihosocialno področje, glasbeno, računalniško, in umetnostno področje, izvajajo specialne programe (brain gym, tiflopedagoška pomoč, terapija s psi, učenje tujega jezika ANG, gledališka vzgoja, senzorna integracija, komunikacija). Nobenega zunanjega izvajalca ne vključuje 7 šol.

Graf 7: Čas izvajanja prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom (n = 20)

V raziskavo se je vključilo 16 (80%) šol, ki izvajajo prilagojen izobraževalni program nižjim izobrazbenim standardom več kot 25 let. 2 (10%) šoli program izvajata od 5 do 10 let. 1 (5%) program izvaja od 10 do 15 let, 1 (5%) šola od 20 do 25 let.

3.2 Posnetek stanja – splošni del

Posnetek stanja in ocenjevanje učnega okolja šolam omogoči pogled v dejansko stanje, analizo dela, ki predstavlja izhodišče za načrtovanje in doseganje sprememb in izboljšav šolske prakse ter oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah, ki izvajajo prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom.

Pri ocenjevanju učnega okolja je potrebno v učnem okolju poiskati tisto, kaj deluje preventivno pred negativnimi vedenji, praksami in odnosi, dviga motivacijo in zbranost, omogoča doseganje optimalnih rezultatov, spodbuja timsko sodelovanje, profesionalno in osebno rast.

Šole so naštele učinkovite pristope, strategije in dejavnosti (npr. pri izvajanju programa, pri zagotavljanju enakih možnosti učencem, oblikovanju spodbudnega okolja idr.), s katerimi zagotavljajo enake možnosti učencem in oblikovanje spodbudnega učnega okolja pri izvajanju programa. Šole navajajo, da je zagotavljanje enakih možnosti učencem in oblikovanje spodbudnega učnega okolja stalen proces in predstavlja kontinuiteto. Šole tako proces zagotavljajo z individualiziranim pristopom k učencem, pri delu v manjših skupinah, premišljeno organizacijo in ureditvijo šolskih prostorov in učilnic, z zagotavljanjem dejavnosti, v katerih učenci pridobivajo praktične izkušnje ter povezujejo teoretično znanje s prakso. V šolah spoštujejo močna področja in potrebe učencev.

Šole so naštele učinkovite pristope, strategije in dejavnosti, s katerimi uresničujejo povezovanje učencev osnovne šole in osnovne šole s prilagojenim programom, in sicer:

- vključevanje učencev v družbeno dogajanje v lokalnem okolju (npr. prireditve javnega značaja kot je na primer okraševanje božičnega in poletnega mesta, skupne prireditve in nastope učencev v zunanjih kulturnih ustanovah, prireditve za vrtce, osnovne šole in OŠPP),
- vključevanje učencev osnovne šole in OŠPP v glasbeno šolo, šolo v naravi, skupne interesne in športne dejavnosti, jutranje varstvo, podaljšano bivanje, plavalni tečaj, kolesarski izpit, otroški parlament,
- vključevanje učencev OŠPP v dejavnosti v programu osnovne šole (skupni dnevi dejavnosti, delavnice za razvoj socialnih spretnosti in veščin),
- vključevanje učencev OŠ v terapevtske dejavnosti (terapija s konji, jahanje, terapija s psi),
- vrstniška pomoč (učenci OŠ pomagajo učencem OŠPP), tutorstvo
- neformalno druženje (šolski prevozi, načrtovane popoldanske dejavnosti, dejavnosti med odmori),

- oblikovanje medsebojnih odnosov: učitelji imajo zgleden in osebni odnos z učenci, ki temelji na zaupanju in medsebojnem spoštovanju ter upoštevanju drugačnosti, kar je ključno pri delu z učenci Romi in razlog, da le-ti radi in redno prihajajo v šolo, se udeležujejo dnevov dejavnosti, tekmovanj, sodelujejo v projektih, natečajih idr.,
- mednarodno sodelovanje (skupni mednarodni tabori),
- razvoj bralne pismenosti (skupne aktivnosti za razvoj vseh štirih sporazumevalnih veščin (govorjenja, poslušanja, pisanja in branja) – v skupnih projektih, pri bralni znački, raznolike dejavnosti za razvoj sporazumevalnih veščin s pomočjo IKT orodij, skupnih dogodkov, zgleda učiteljev, s pomočjo zvočne knjižnice, v multisenzorni sobi idr.),
- medgeneracijsko sodelovanje z različnimi lokalnimi skupnostmi,
- individualizacija in diferenciacija znotraj pouka v smislu spodbujanja notranje motivacije, z izkustvenim učenjem in metodično-didaktično podprtim poučevanjem, formativno spremljanje,
- udeležba na regijskih športnih tekmovanjih (pomurskih šol OŠPP z NIS),
- udeležba na državnih tekmovanjih in srečanjih (športna, matematična, računalništvo in gledališče),
- povezovanje z zunanjimi institucijami: sodelovanje s CSD, skupno izvajanje laične pomoči družinam,
- timsko sodelovanje z institucijami, ki nudijo druge oblike pomoči učencem (ZD, specializirane ustanove, npr. Center za sluh in govor Maribor, UKC Ljubljana, dispanzerji za mentalno zdravje, pedopsihiatrija idr.),
- organizacija in sodelovanje na dobrodelnih prireditvah.

Šole so opredelile svoja močna področja (npr. metode dela, pristopi in strategije za vključevanje različnih skupin učencev v program, pogoje v učnem okolju, ki jih imajo na šoli idr.), in sicer:

- multidisciplinarni in timski pristop pri delu z učenci, celostni pogled na usposabljanje,
- dobri kadrovski, materialni in prostorski pogoji,
- uporaba in izvajanje sodobnih metod dela, ki učence pripravljajo na čim bolj samostojno življenje,
- izvajanje nadstandardnih storitev (haliwick, učenje plavanja, terapevtsko jahanje, terapija s psi, terapevtske masaže idr.),
- dobro razvito fizično učno okolje (kakovostna oprema, multisenzorna soba) za različne potrebe otrok (za gibalno ovirane otroke, otroke z vedenjskimi težavami, za gluhe in naglušne otroke),
- sodelovanje v projektih,

- podpora društvu za samooskrbo oseb s posebnimi potrebami,
- ureditev permakulturnega vrta,
- povezava izvajanja programa s razvojem možnosti za delovanje oseb s PP v lokalnem okolju, pomoč pri premagovanju socio-ekonomskih stisk oseb s PP, sodelovanje z zunanjimi ustanovami,
- dobra kadrovska zasedba (strokovnjaki različnih področij in profilov, pozitivna naravnost v kolektivu),
- oblikovanje prostovoljnega svetovalnega centra v okviru OŠPP, ki pomaga učencem, staršem in tudi okoliškim šolam,
- dejavnosti za zgodnjo in kontinuirano obravnavo in vključevanje učencev Romov,
- izvajanje dejavnosti mobilne specialno-pedagoške službe.

Šole so mnenja, da so razvili še posebej učinkovite strategije vključevanja in zagotavljanja dostopnosti ter enakih možnosti za učence z več motnjami, z avtističnimi motnjami, za učence iz manj spodbudnega učnega okolja, priseljence, učence Rome, otroke z motnjami v duševnem razvoju, učence s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, slepe otroke.

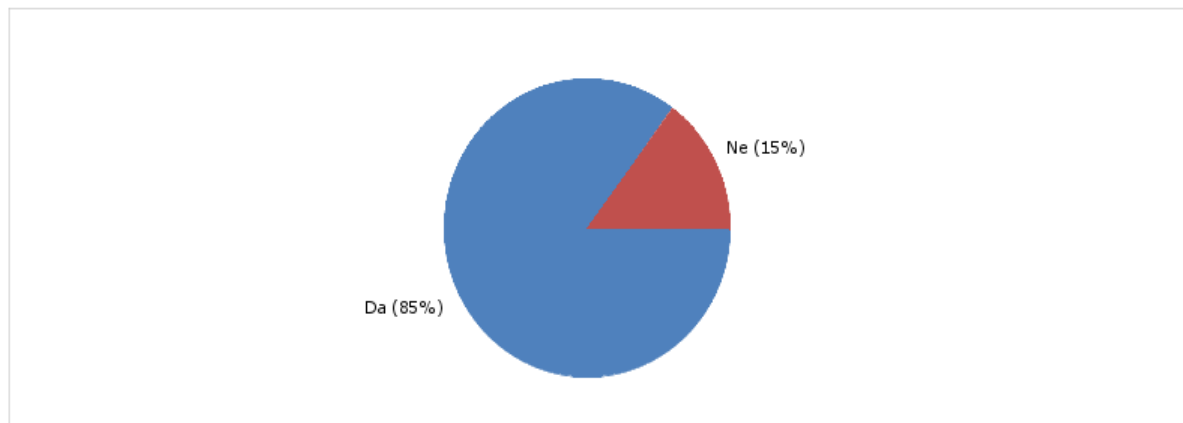
Poudarjajo, da je potrebno, da šola pri vključevanju otrok v družbo deluje celostno, da se razvijajo dobri medsebojni odnosi brez predsodkov ter da šola zagotavlja kontinuirano pomoč učencem s posebnimi potrebami in njihovim družinam.

Posebne strategije so razvili za učence s splošnimi učnimi težavami pri izvajanju mobilne specialno-pedagoške službe, gluhe učence, učence z govorno-jezikovnimi motnjami ter avtistične otroke.

Vsakemu učencu posebej je potrebno omogočiti maksimalno vključevanje v vse aktivnosti, ne glede na primanjkljaje in mu omogočiti enake možnosti za optimalno sodelovanje.

Šole so navedle težave, ki jih imajo pri izvedbi programa.

Graf 8: Ali ima vaša vzgojno-izobraževalna institucija težave pri izvajanju programa? (n = 20)

S težavami pri izvajanju programa se srečuje 17 (85%) šol. Težave pri izvajanju programa nimajo 3 (15%) šole.

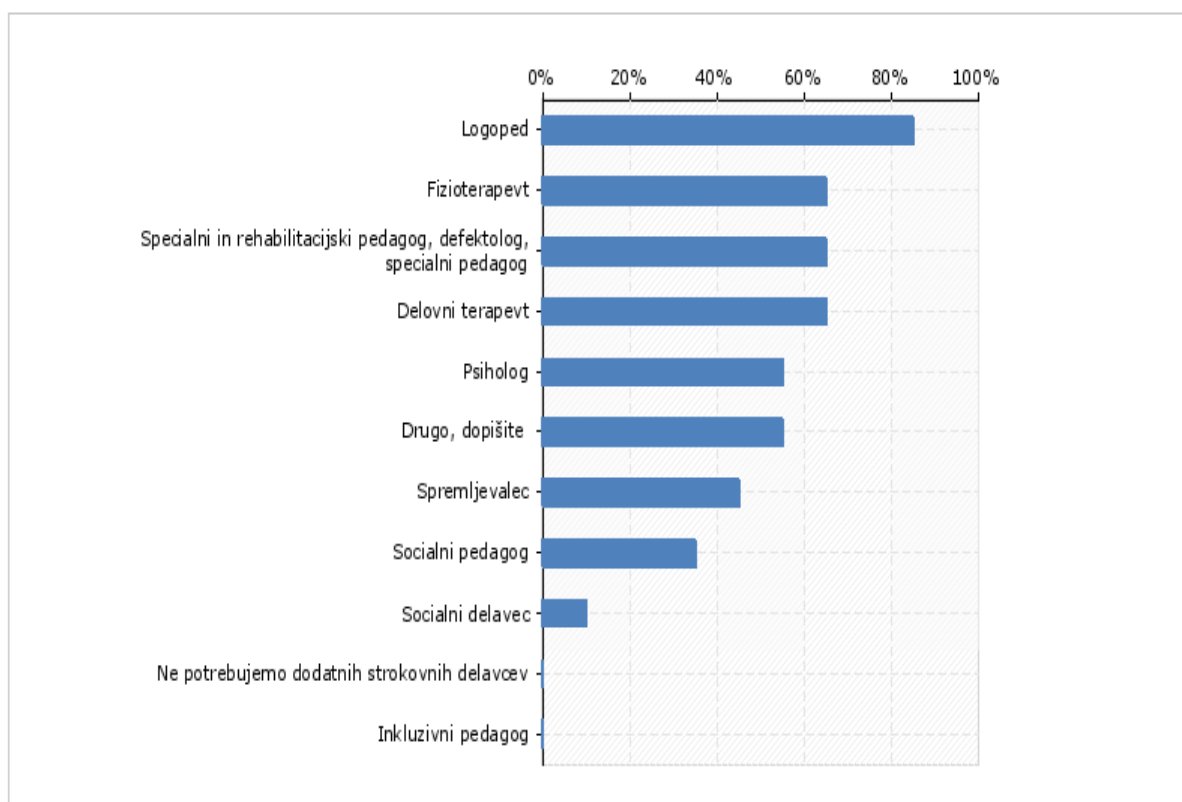
Šole pri izvajanju programa ovira pomanjkanje finančnih sredstev, materialni in prostorski pogoji, kadrovska podhranjenost na trgu dela ter pomanjkljiva opremljenost učilnic (npr. z didaktičnim materialom) in pomanjkljiva strokovna usposobljenost glede na specifične potrebe otrok.

V razredih, v katerih so vključene različne skupine otrok (npr. brez ekspresije govora) ni mogoče zagotoviti dovolj spodbud za razvoj, gibalno oviranim otrokom pa težje zagotavljajo vključevanje v širše socialno okolje in izvajanje športnih aktivnosti. V razredih, kjer so vključeni učenci z vedenjskimi težavami, težje zagotavljajo varnost ostalim otrokom. Pri vključevanju različnih skupin otrok v en razred pa zaznavajo slabo samopodobo vseh otrok. Šole ovirajo varčevalni ukrepi, slabše ohranjanje partikularnih rešitev, ki se izkažejo za učinkovite na sistemskem nivoju.

Ovira za izvajanje programa je tudi neustrezno in nepravočasno usmerjanje otrok s posebnimi potrebami v izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom. K poznemu vključevanju otrok v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom prispeva tudi prevladujoče stereotipno mnenje o šolah s prilagojenim programom v družbi.

Za premagovanje ovir bi šole potrebovale večje število strokovnih delavcev.

Graf 9: Večje število strokovnih delavcev (n = 20)

Logopeda bi potrebovalo 17 (85%) šol, po 13 (po 65%) šol bi potrebovalo fizioterapevta, specialnega in rehabilitacijskega pedagoga in delovnega pedagoga. 11 (55%) šol bi potrebovalo psihologa, 9 (45%) šol spremljevalca, 7 (35%) šol socialnega pedagoga ter 2 (10%) šoli socialnega delavca. 11 (55%) šol se je opredelilo, da bi potrebovali enega izmed strokovnjakov: drugi učitelj v razredu, plesni terapevt, senzorni terapevt, nevrofizioterapevt, strokovnjak za vedenjsko problematiko, pedopsihiater, zdravstveni delavec, tiflopedagog, varuh negovalec, kader s specialnimi znanji, športni pedagog s specialnimi znanji, edukacijski kineziolog, hungarist in slavist ter informator. Nobena šola ni odgovorila, da ne potrebuje dodatne strokovne delavce ali pa inkluzivnega pedagoga.

Šole so navedle, da bi za premagovanje ovir in oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti potrebovale didaktične pripomočke:

- družabne igre (za utrjevanje znanj, za spodbujanje verbalne in neverbalne komunikacije ter razvoj jezika, za spodbujanje gibanja),
- pripomočki za spodbujanje razvoja sensorike (senzorno tablo, zvočni valji, kompleti za razvoj sensorike),
- glasbene instrumente, kompleti za glasbeno terapijo,
- didaktične igre (abc igralnica, pantomima igre, kocke za pripovedovanje, igre za urejanje socialnih veščin, sestavljanke, lin kocke, sestavljanke za zemljevide, elektronske zemljevide, kinetični pesek, igre za razvijanje socialnih veščin in prepoznavanje čustev, namizni hokej, peščene ure, igra za urjenje vidnega razločevanja, šivalni stroj, table množenja, magnetni labirint, lego kocke, magneti človeško telo, didaktični šotor, za razvoj fine motorike, taktilne igre, škatla čutil, različne igre, lutke),
- brain gym igre in pripomočke, brainbox matematika, slike, angleščina,
- interaktivne table, ozvočenje, IKT pripomočki, igre (aplikacije za OPP – s poudarkom na otroke z avtističnimi motnjami in govorno-jezikovnimi motnjami),
- mikroskopi, kompasi, komplet za izvajanje eksperimentov pri naravoslovju,
- prilagojena zunanja igrala, ureditev zunanjega igrišča.

Šole so navedle, da bi za premagovanje ovir in oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti potrebovale športne rekvizite:

- pripomočki za ravnotežje, razvoj koordinacije, štafetne igre,
- labirint ležeča osmica (igra za krepitev sodelovanja in koordinacije),
- žogice za stiskanje (razvijanje moči in sproščanje),

- daljšo vrv za vlečenje,
- stožci, desko za ravnotežje, male obročje, palice, klopučke, plavalne kape, žoge, goli, koše, odzivno desko, trampolin, blazine različnih vrst in velikosti, balinčke, kegli, rekvizite za dvoransko balinanje, športne vozičke, loparje za tenis z mehko žogo,
- terapevtske žoge in valji različnih vrst, struktur in velikosti,
- ravnotežno desko, koordinacijsko lestev, senzorne podloge,
- markirne stožce, otroško talno oznako,
- svilene rutice, uteži, elastične palice,
- rekvizite za družabno-športne igre, elemente za športni poligon in za senzorni poligon,
- gugalnico, plezalno steno, padalo, kolebnice, hodulje, visečo mrežo za gibalno ovirane otroke, koordinacijsko lestev, žogo za slepe in slabovidne, fitnes tekalo stezo, ročno in sobno kolo, rolerje, penasto letvico za skok v višino, kije za ritmično dinamiko, boksarsko vrečo za sproščanje.

Šole so navedle, da bi za premagovanje ovir in oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti potrebovale strokovno usposabljanje za celoten kolektiv.

- predavanje s področja čustveno vedenjskih motenj,
- o delu s starši in medsebojni komunikaciji v kolektivu, usposabljanje za osebnostno rast,
- brain gym, izobraževanje s področja nevroznanosti in komunikacije, montessori pristop, aba terapija, prirodna podpora razvoju - dr. silvia phillips reichherzer,
- disleksija - kako jo prepoznamo, odpravljanje težav,
- o razvojni motnji koordinacije (kaj je dispraksija, prilagoditve, diagnostika),
- o novejših pristopih pri obravnavi otrok s posebnimi potrebami,
- o delu z otroci z več motnjami in posebnimi potrebami (delo z gluhi in naglušnimi otroci, otroci z avtističnimi motnjami, odraščajočimi mladostniki s PP, delo z hiperaktivnimi otroci, delo z učenci Romi),
- o principih vzgoje in vključevanje manjšin v širšo družbeno skupnost,
- o spodbujanju pravilne rabe multimedijских sredstev.

3.3 Splošna stališča vzgojno-izobraževalnih institucij

Splošna stališča šol poudarjajo pomen elementov spodbudnega učnega okolja za oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah, ki izvajajo prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom.

Tabela 1: Splošna stališča vzgojno-izobraževalnih institucij (n = 20)

Trditev	Se ne strinjam (f)	Se delno strinjam (f)	Se dokaj strinjam (f)	Se popolnoma strinjam (f)	Povprečje
Šola in učno okolje (razred, pouk, dejavnosti v šoli, idr.) sta spodbudna glede na različne potrebe otrok.	0	1	9	10 (50%)	3,5
Vsi učenci imajo priložnost sodelovati v šolskih aktivnostih.	0	0	6	14 (70%)	3,7
Učilnice so dovolj prostorne za izvajanje aktivnosti v programu.	5	5	3	7 (35%)	2,6
Učilnice so večinoma urejena klasično (vse klopi so obrnjene k tabli).	5	10 (50%)	4	1	2,1
Učilnice so večinoma urejena po kotičkih (delovnih postajah).	1	10 (50%)	6	3	2,6
V učilnicah je na voljo dovolj didaktičnih pripomočkov in gradiv za učence.	2	7	9 (45%)	2	2,6
V učilnicah je IKT tehnologija, ki je na voljo v uporabo učencem (npr. računalniki, e-tabla, Skype, videokonferenčne povezave).	5	2	10 (50%)	3	2,6
Pravila obnašanja (šolski red, razredna pravila) omogočajo sodelovanje vsem otrokom.	0	0	5	15 (75%)	3,8
Strokovni delavci prepoznajo močna področja učencev.	1	1	3	15 (75%)	3,6
Strokovni delavci šole organizirajo za učence vrstniško pomoč.	0	10 (50%)	7	3	2,7
V vzgojno-izobraževalni instituciji prevladuje sodelovalna klima.	1	0	12 (60%)	7	3,3
Učitelji izbirajo različne vrste ocenjevanja znanja, v katerih upoštevajo individualne potrebe učencev.	0	1	6	13 (65%)	3,6
Učitelji so pozorni tudi na najmanjši napredek učencev.	0	1	5	14 (70%)	3,7
Strokovni delavci spreminjajo učno okolje in se odzivajo na potrebe učencev.	1	0	7	12 (60%)	3,5
Strokovni delavci so se pripravili dodatno strokovno usposabljanje.	0	1	4	15 (75%)	3,7
Starši se vključujejo v dejavnosti šole.	0	9 (45%)	9 (45%)	2	2,7
Vzgojno-izobraževalna institucija organizira izobraževanja, svetovanja in pomoč za starše.	0	2	12 (60%)	6	3,2
Strokovni delavci, otroci s posebnimi potrebami in starši aktivno sodelujete pri oblikovanju, izvajanju in evalvaciji individualiziranega programa.	0	1	9	10 (50%)	3,5
Lokalna skupnost v zadostni meri podpira izvajanje dejavnosti vaše vzgojno-izobraževalne institucije.	2	6	5	7 (35%)	2,9
Okoliške osnovne šole se povezujejo v različnih dejavnostih in skupnih projektih z vašo vzgojno-izobraževalno institucijo.	2	4	10 (50%)	4	2,8

Legenda: (f) – število odgovorov,
% - odstotek odgovorov

Največje število odgovorov
Najvišja povprečna ocena

Za oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah, ki izvajajo prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom je pomembno, da imajo šole pozitivna stališča do elementov fizičnega, didaktičnega, kurikularnega in socialnega spodbudnega učnega okolja (Tabela 1).

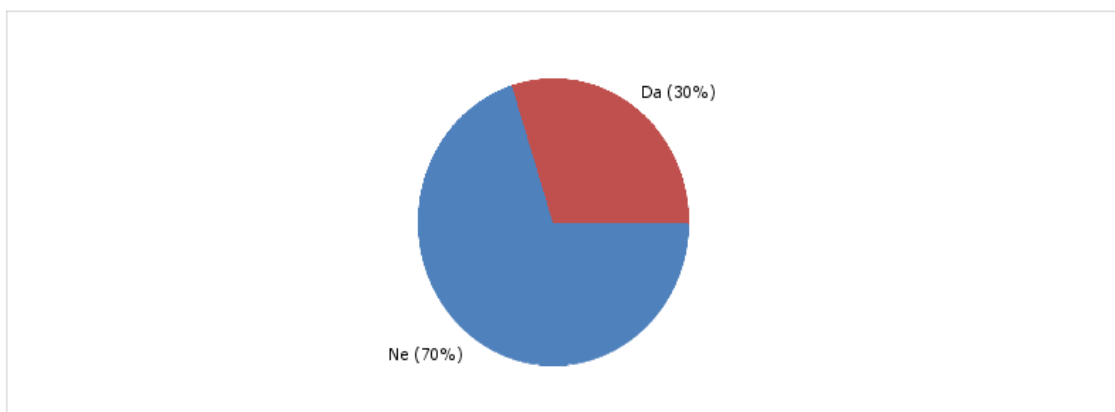
Šole so z odgovori »delno se strinjam«, »večinoma se strinjam«, v največjem deležu pa »se popolnoma strinjam«, potrdile, da prepoznajo elemente (značilnosti) spodbudnega učnega okolja, zato lahko predvidevamo, da jih tudi razvijajo v šolski praksi.

Najvišjo povprečno oceno 3,8 so dosegle pri vrednotenju trditve »Pravila obnašanja (šolski red, razredna pravila) omogočajo sodelovanje vsem otrokom«. Visoke povprečne ocene, od (3,7 do 3,2) so dosežene pri trditvah »Strokovni delavci prepoznajo močna področja učencev«, »Strokovni delavci so se pripravljene dodatno strokovno usposabljanje«, »Učitelji so pozorni tudi na najmanjši napredek učencev«, »Vsi učenci imajo priložnost sodelovati v šolskih aktivnostih«, »Strokovni delavci spreminjajo učno okolje in se odzivajo na potrebe učencev«, »Učitelji izbirajo različne vrste ocenjevanja znanja, v katerih upoštevajo individualne potrebe učencev«, »Okoliške osnovne šole se povezujejo v različnih dejavnostih in skupnih projektih z vašo vzgojno-izobraževalno institucijo«, »Vzgojno-izobraževalna institucija organizira izobraževanja, svetovanja in pomoč za starše«.

Najnižjo povprečno oceno 2,1 so dosegle pri vrednotenju trditve »Učilnice so večinoma urejene po klasično (vse klopi obrnjene k tabli)«.

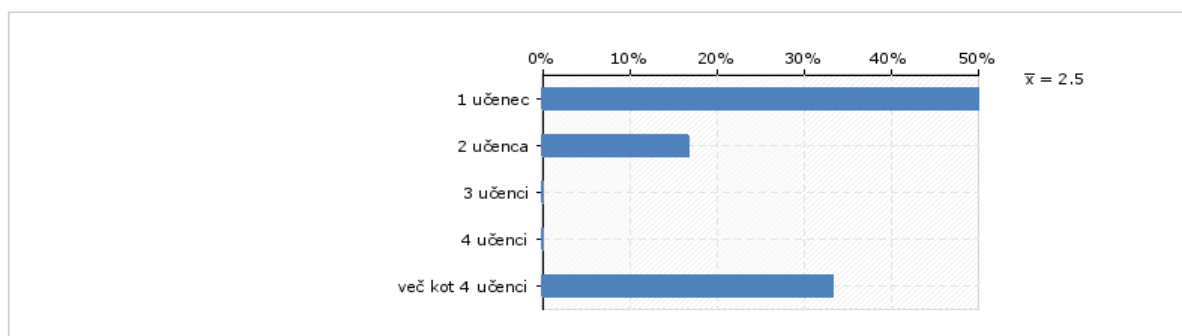
3.4 Posnetek stanja – občasno vključevanje v drug program (v skladu s 17. členom ZUOPP-1)

Graf 10: Ali učencem, ki so vključeni v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom, omogočate občasno vključevanje v program osnovne šole? (n = 20)

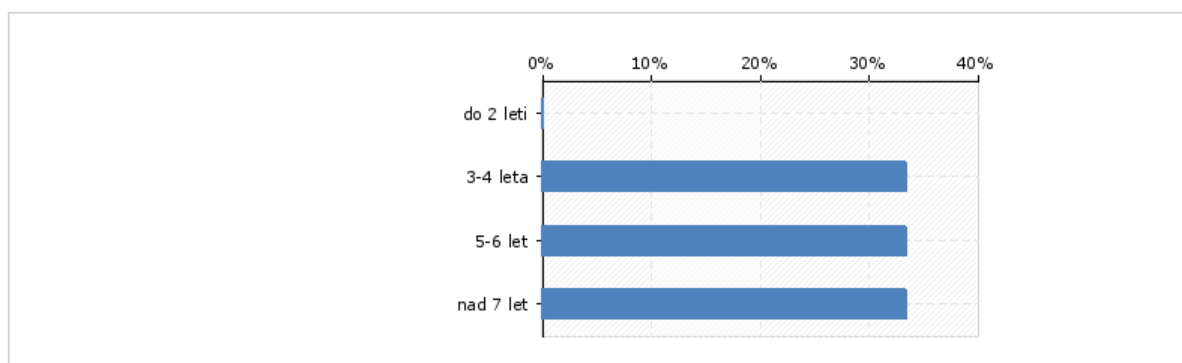
Vključevanje otrok iz prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom v program osnovne šole omogoča 6 (30%) šol, vključevanja otrok ne omogoča 14 (70%) šol.

Graf 11: V kolikor ste odgovorili z odgovorom DA, vas prosimo, da navedete število otrok, ki jih v tem šolskem letu občasno vključujete v program osnovne šole. (n = 6)

Vključevanje 1 otroka iz prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom v program osnovne šole omogočajo 3 (50%) šole. Več kot 4 otroke vključujeta 2 (33%) šoli. 1 (17%) šola vključuje 2 otroke.

Graf 12: Kako dolgo že izvajate občasno vključevanje otrok v program osnovne šole? (n = 6)

Vključevanje otrok iz prilagojenega izobraževalnega programa v program osnovne šole izvajata 2 (33,3%) šoli od 3 do 4 leta, 2 (33,3%) šoli od 5 do 6 let, 2 (33,3%) šoli pa več kot 7 let.

Za občasno vključevanje otrok, ki so vključeni v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom v program osnovne se šole odločajo:

- na podlagi potreb in motivacije otrok in zmožnosti znotraj šole,
- na podlagi primerljivosti programov in primernosti dejavnosti in lastnosti učenca ter upoštevanja učenčevih močnih področij ter sposobnosti učenca,
- na podlagi strokovnega mnenja KUOPP in odločbe o usmeritvi,
- na podlagi soglasja in želje staršev in učencev samih.

Občasno vključevanje otrok, ki so vključeni v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom v program osnovne se izvaja pri predmetih ali dejavnostih:

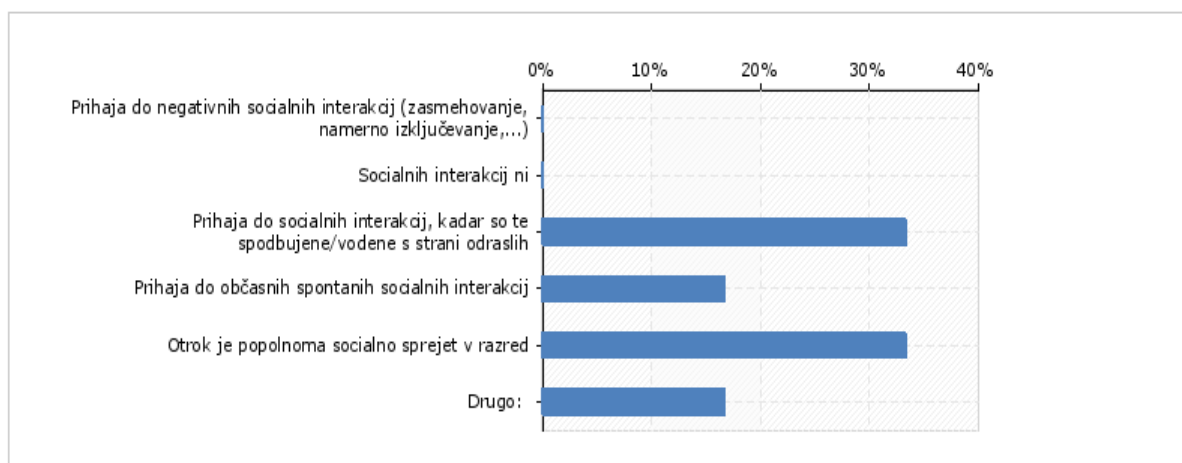
- šport, športna tekmovanja, plavalni tečaj, kolesarski tečaj,
- interesne dejavnosti,
- dnevi s posebno vsebino, šole v naravi,
- podaljšano bivanje, jutranje varstvo, varstvo vozačev,
- skupine za samopomoč,
- šolske prireditve,
- tuji jezik angleščina, matematika, občasno izbirni predmeti.

Šole navajajo, da je uspešnost občasnega vključevanja med programi zelo odvisna od individualnih značilnosti učencev ter od motivacije in usklajenosti učiteljev, ki poučujejo v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom ter učiteljev razrednega/predmetnega pouka.

Občasno vključevanje učencev v program osnovne šole pogosto povzroči velike organizacijske težave (sestavljanje urnika).

Šole sporočajo, da učitelji v obeh programih pozitivno vrednotijo občasno vključevanje otrok v program osnovne šole, ker deluje pozitivno za krepitev samozavesti otrok, pomaga otrokom pri pridobivanju izkušenj na področju socializacije in empatije ter prispeva k večjemu zadovoljstvu staršev.

Graf 13: Kako so otroci, ki so iz prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom občasno vključeni v program osnovne šole, socialno sprejeti v razredu? (n = 6)

Po 2 šoli navajata (po 35%), da pri vključevanju otrok iz prilagojenega izobraževalnega programa v program osnovne prihaja do socialnih interakcij, kadar so le-te spodbujene/vodene s strani odraslih ter da so otroci popolnoma socialno sprejeti v razred.

Po 1 šola (po 15%) sporoča, da prihaja do občasnih spontanij interakcij ter da so otroci socialno sprejeti v razredu, če so vsi otroci dobro pripravljeni in če otrok s posebnimi potrebami razume obravnavane vsebine.

Nobena šola ni odgovorila, da ni socialnih interakcij, ali da bi le-te bile negativne.

Šole poudarjajo, da izkušnje iz občasnega vključevanja otrok iz prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom v program osnovne šole so dobre, če so v naprej dobro pripravljeni učenci (obeh programov) in dejavnosti, če je vključevanje strokovno utemeljeno in če to omogočata programa (primerljivost vsebin).

Šole ne omogočajo vključevanja v program osnovne šole:

- ker je program osnovne šole za učence, ki so vključeni v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom zanje prezahteven in niso pripravljeni za sodelovanje.
- ker bi vključevanje za učence, pomenilo dodatne čustvene obremenitve in socialno zaznamovanost.
- ker so nejasna navodila glede prehajanja med programi (ocenjevanje, dokumentacija, spremstvo, usklajenost urnikov).
- ker nihče od učencev v odločbi o usmeritvi nima navedenega prehajanja med programoma.
- ker šola ne izvaja obeh programov in je lokacijsko neizvedljivo.
- ker niso čutili potrebe, da bi izvajali prehajanja med programi.

Tabela 2: Vaša stališča v povezavi z občasnim vključevanjem v program osnovne šole (n = 20)

Trditev	Se ne strinjam (f)	Se delno strinjam (f)	Se dokaj strinjam (f)	Popolnoma strinjam (f)	Povprečje
Občasno vključevanje v program osnovne šole je možno uresničevati v praksi.	2	11 (55%)	3	4	2,5
Občasno vključevanje v program osnovne šole zagotavlja največje koristi otrok.	5	5	6 (30%)	4	2,5
Občasno vključevanje učencev v program osnovne šole je strategija za uresničevanje inkluzije v praksi.	5	5	6 (30%)	4	2,5
Občasno vključevanje učencev v program osnovne šole je strategija za povečanje dostopnosti in zagotavljanje enakih možnosti v sistemu vzgoje in izobraževanja.	5	5	6 (30%)	4	2,5
Občasno vključevanje v program osnovne šole in/ali obratno je smiselno razširjati v sistemu vzgoje in izobraževanja.	3	8 (40%)	7	2	2,4
Občasnega vključevanja v program osnovne šole ni možno uresničevati v praksi.	9 (45%)	5	3	3	2,0

Legenda: (f) – število odgovorov

% - odstotek odgovorov

Največje število odgovorov

Najvišja povprečna ocena

Stališča do občasnega vključevanja otrok, ki so vključeni v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom v progra osnovne šole je izrazilo 20 šol.

Največje povprečne ocene (2,5) so šole dosegle pri odgovorih na trditve »Občasno vključevanje v program osnovne šole je možno uresničevati v praksi« in »Občasno vključevanje v program osnovne šole zagotavlja največje koristi otrok« in »Občasno vključevanje učencev v program osnovne šole je strategija za uresničevanje inkluzije v praksi« ter »Občasno vključevanje učencev v program osnovne šole je strategija za povečanje dostopnosti in zagotavljanje enakih možnosti v sistemu vzgoje in izobraževanja«.

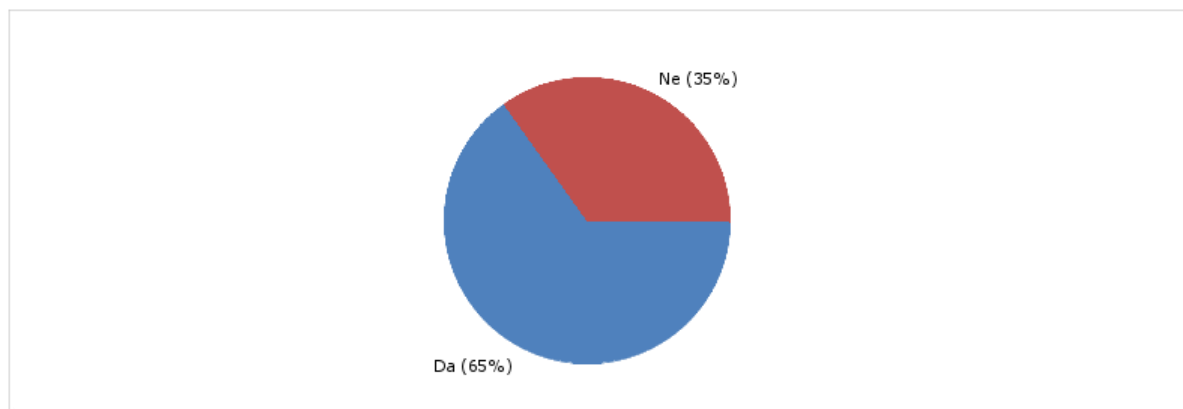
Povprečno oceno 2,4 so šole dosegle pri trditvi » Občasno vključevanje v program osnovne šole in/ali obratno je smiselno razširjati v sistemu vzgoje in izobraževanja«.

Najnižjo povprečno oceno (2,0) so šole dosegle pri trditvi »Občasnega vključevanja v program osnovne šole ni možno uresničevati v praksi«.

Nobena šola ni označila popolno strinjanje se z nobeno trditvijo.

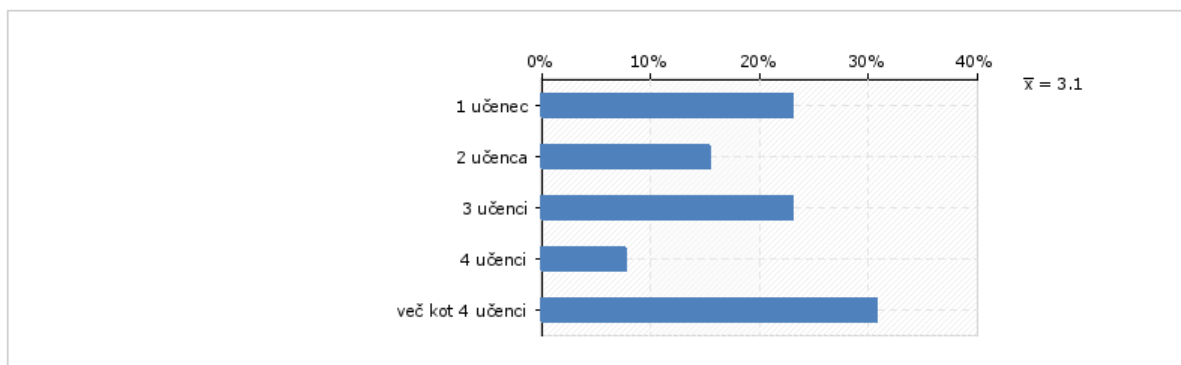
Ugotavljamo, da se 11 (55%) šol delno strinja, da je občasno vključevanje v program osnovne šole možno uresničevati v praksi.

Graf 14: Ali učencem, ki so vključeni v posebni program vzgoje in izobraževanja, omogočate občasno vključevanje v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom? (n = 20)

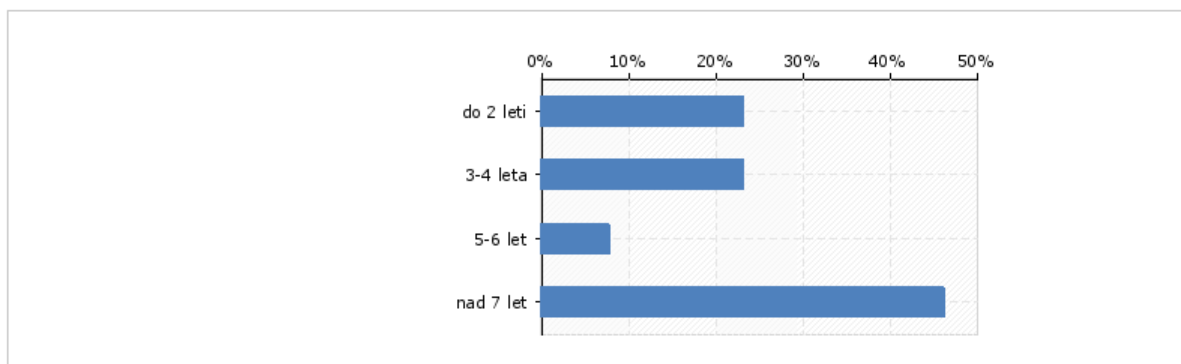
Vključevanje otrok iz posebnega programa vzgoje in izobraževanja v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom omogoča 13 (65%) šol. Vključevanja otrok iz posebnega programa vzgoje in izobraževanja v prilagojen izobraževalni program v program osnovne šole ne omogoča 7 (35%) šol.

Graf 15: V kolikor ste odgovorili z odgovorom DA, vas prosimo, da navedete število otrok, ki jih v tem šolskem letu občasno vključujete v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom. (n = 13)

Vključevanje 1 učenca iz posebnega programa vzgoje in izobraževanja v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom omogočajo 3 (24%) šole. Vključevanje 2 učencev omogočata 2 (15%) šoli, 3 učence vključujejo 3 (24%) šole, 4 učence vključuje 1 (7%) šola. Več kot 4 učence vključujejo 4 (30%) šol.

Graf 16: Kako dolgo že izvajate občasno vključevanje otrok v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom? (n = 13)

Vključevanje učencev iz posebnega programa vzgoje in izobraževanja v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom izvajajo 3 (23%) šole do 2 let, 3 šole (23%) od 3 do 4 let. Od 5 do 6 let učence vključuje 1 (7%) šola, nad 7 let učence vključuje 6 (47%) šol.

Za občasno vključevanje otrok, ki so vključeni v posebni program vzgoje in izobraževanja v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom se šole odločajo:

- na podlagi potreb in motivacije otrok,
- na podlagi upoštevanja otrokovih zmožnosti, kognitivnih sposobnosti in močnih področij ter njegovih interesov,
- na podlagi potrebe, da otroci ohranjajo stik z vrstniki ter zaradi spodbudnega okolja na področju govora in socializacije,
- na podlagi strokovnega mnenja KUOPP in odločbe o usmeritvi,
- zaradi ohranjanja in usvajanja veščin, kjer otrok dosega standarde v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom
- zaradi implementacija znanj v vsakdanje življenje in aktivnosti otroka
- na podlagi soglasja in želje staršev ter odločitve strokovne skupine za pripravo in izvajanje individualiziranega programa.

Občasno vključevanje otrok, ki so vključeni v posebni program vzgoje in izobraževanja v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom se izvaja pri predmetih ali dejavnostih:

- vzgojni in izobraževalni predmeti, v kolikor je to otrokovo močno področje,
- interesne dejavnosti, šolske prireditve, šola v naravi,
- dnevi dejavnosti.

Šole navajajo, da imajo z občasnim vključevanjem pozitivno izkušnjo, vendar ne pri izobraževalnih predmetih. Pridobljene ocene pogosto niso stimulative, saj je ocena pogosto prenizka glede na vložen trud otrok. Napredek učenca, ki prehaja med programoma, je veliko bolje oceniti z opisno oceno.

Vključevanje omogoča krepitev in nadgrajevanje njihovih močnih področij, boljše socialno vključenost ter ohranjanje znanja - predvsem pri tistih učencih, ki so bili iz prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom pozneje vključeni v posebni program vzgoje in izobraževanja..

Občasno vključevanje ima tudi negativno plat - oteženo je individualno delo z učenci (zaradi zahtev učnega načrta, večjega števila učencev, starostnih razlik med učenci), urnik se časovno ne prekriva, ker v posebnem programu traja ura 60 minut, ne 45), ruši se dinamika v razredu, pojavlja se fizično nasilje in druge vedenjske težave.

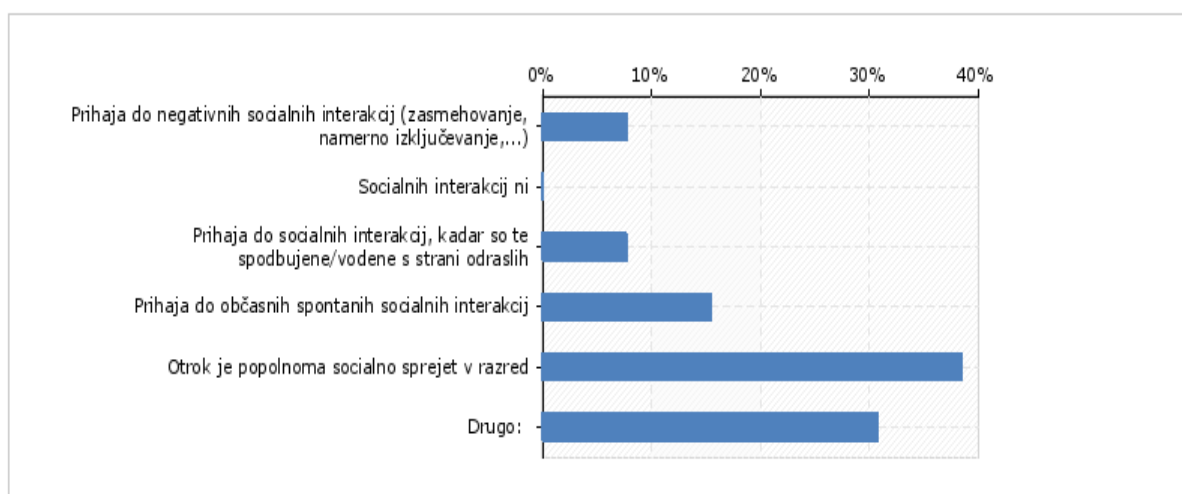
V preteklosti se je izkazalo, da občasno vključevanje nima večje teže.

Občasno vključevanje pogosto šole izvajajo znotraj dela v oddelku posebnega programa vzgoje in izobraževanja, saj prehajanje v drug razred za sabo pogosto potegne velike kadrovske-organizacijske težave ter težave na področju vrednotenja dela učiteljev, ki program izvajajo.

Uspešnost občasnega vključevanja je zelo odvisna od individualnih značilnosti učencev ter od motivacije in usklajenosti učiteljev, ki poučujejo v obeh programih. Občasno vključevanje pogosto povzroči velike organizacijske težave (sestavljanje urnika, dolžina ure ni izenačena).

Šole sporočajo, da je možno občasno vključevanje izvajati pri vseh vsebinah in predmetih, vendar se otroci težje vključujejo v vsebine, kjer ne dosega minimalnih standardov ali so zanje določene vsebine prezahtevne (predvsem pri izobraževalnih predmetih v višjih razredih). Lažje je otroke vključevati pri vzgojnih predmetih. Izvajanje občasnega vključevanja je vedno odvisno od otroka in ne od predmeta ali dejavnosti.

Graf 17: Kako so otroci, ki so iz posebnega programa vzgoje in izobraževanja občasno vključeni v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom, socialno sprejeti v razredu? (n = 13)

Da pri vključevanju otrok iz posebnega programa v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom prihaja do negativnih socialnih interakcij (zasmehovanja, namernega izključevanja...) sporoča 1 (8%) šola. Prav tako 1 (8%) šola sporoča, da do do socialnih interakcij prihaja, kadar so le-te spodbujene/vodene s strani odraslih.

Navedbo, da prihaja do občasnih spontanih socialnih interakcij sta izbrali 3 (21%) šole. Da je otrok popolnoma sprejet v razred je označilo 5 (35%) šol.

Odgovor drugo so izbrali 4 (28%) šole, ki navajajo, da prihaja do socialnih interakcij (občasno vključevanje se izvaja v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju), vendar pri učencih iz višje stopnje (od 6. razreda naprej) je mogoče opaziti, da socialnih interakcij ni ali pa prihaja do negativnih v odnosu med otroci z obeh programov. Otroci, ki se občasno vključujejo, so socialno sprejeti, vendar ne smejo biti vedenjsko moteči, vse otroke pa je potrebno na

specifiko posameznega otroka ali skupine otrok, ki se bo vključeval v skupino, ustrezno pripraviti.

Šole ne omogočajo občasnega vključevanja:

- ker šola ne izjavi posebnega programa vzgoje in izobraževanja,
- ker trenutno ni učenca, ki bi mu bilo vključevanje v korist, načeloma pa učencem (večinoma v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju) šole omogočajo občasno vključevanje.

Tabela 3: Vaša stališča v povezavi z občasnim vključevanjem v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom (1=se ne strinjam, 2=se delno strinjam, 3=se dokaj strinjam, 4=se popolnoma strinjam). (n = 20)

Trditev	Se ne strinjam (f)	Se delno strinjam (f)	Se dokaj strinjam (f)	Se popolnoma strinjam (f)	Povprečje
Občasno vključevanje v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom je možno uresničevati v praksi.	1	1	9 (45%)	9 (45%)	3,3
Občasno vključevanje v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom zagotavlja največje koristi otrok.	3	5	8 (40%)	4	1,0
Občasno vključevanje učencev v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom je strategija za uresničevanje inkluzije v praksi.	2	8 (40%)	6	4	0,9
Občasno vključevanje učencev v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom je strategija za povečanje dostopnosti in zagotavljanje enakih možnosti v sistemu vzgoje in izobraževanja.	2	7	9 (45%)	2	0,8
Občasno vključevanje v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom in/ali obratno je smiselno razširjati v sistemu vzgoje in izobraževanja.	3	5	8 (40%)	4	1,0
Občasnega vključevanja v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom ni možno uresničevati v praksi.	17 (85%)	2	0	1	0,7

Legenda: (f) – število odgovorov
% - odstotek odgovorov

Največje število odgovorov
Najvišja povprečna ocena

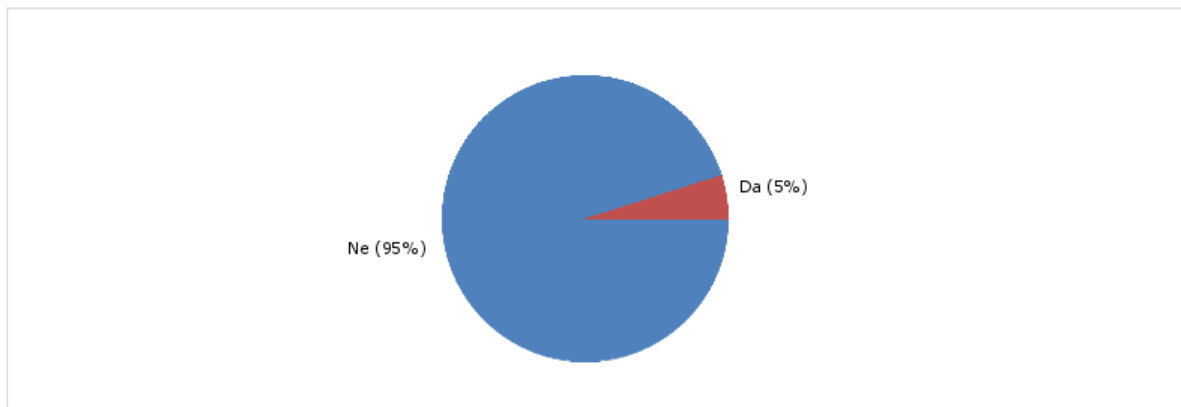
Stališča do občasnega vključevanja otrok iz posebnega programa v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom je izrazilo 20 šol.

Najvišjo povprečno oceno 3,3 so šole dosegle pri trditvi »Občasno vključevanje v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom je možno uresničevati v praksi«.

Najnižjo povprečno oceno 0,7 so šole dosegle pri trditvi »Občasnega vključevanja v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom ni možno uresničevati v praksi«. Največ, 17 (85%) šol se popolnoma ne strinja, da občasnega vključevanja v izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom ni možno uresničevati v praksi.

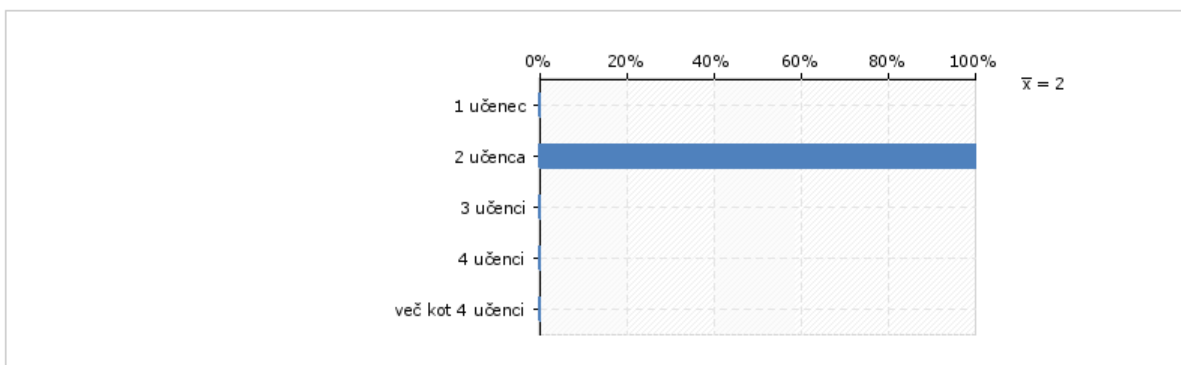
Ugotavljamo, da se 9 (45%) šol dokaj strinja in 9 (45%) šol popolnoma strinja, da »Občasno vključevanje v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom je možno uresničevati v praksi«.

Graf 18: Ali učencem, ki so vključeni v prilagojeni izobraževalni program z enakovrednim izobrazbenim standardom, omogočate občasno vključevanje v program osnovne šole. (n = 20)

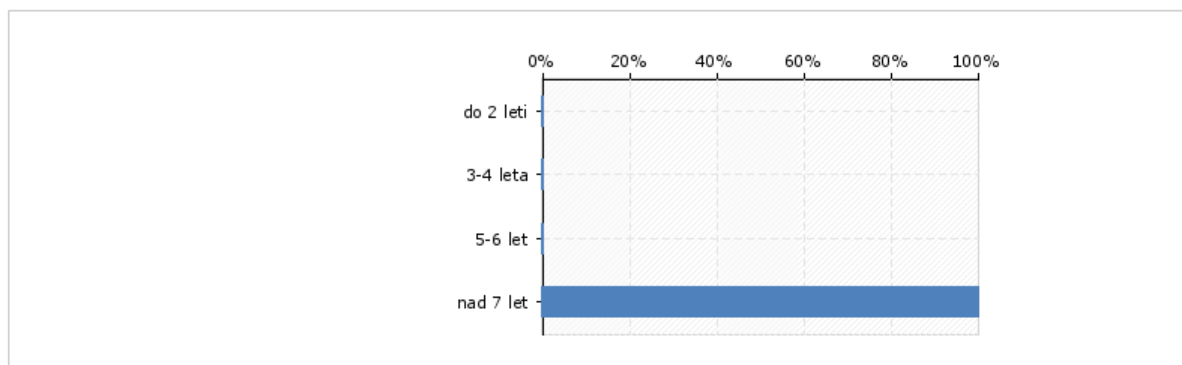
Vključevanje otrok iz prilagojenega izobraževalnega programa z enakovrednim izobrazbenim standardom v prilagojen izobraževalni program v program osnovne šole izvaja 1 (5%) šola. Vključevanja otrok ne omogoča 19 (95%) šol.

Graf 19: V kolikor ste odgovorili z odgovorom DA, vas prosimo, da navedete število otrok, ki jih v tem šolskem letu občasno vključujete v program osnovne šole. (n = 1)

Šola omogoča vključevanje 2 učencem.

Graf 20: Kako dolgo že izvajate občasno vključevanje otrok v program osnovne šole? (n = 1)

Šola izvaja vključevanje med programi nad 7 let otroke vključuje.

Za občasno vključevanje otrok, ki so vključeni v prilagojenem izobraževalnem programu z enakovrednim izobrazbenim standardom v program osnovne šole se šola odloča:

- na podlagi odločbe o usmeritvi.

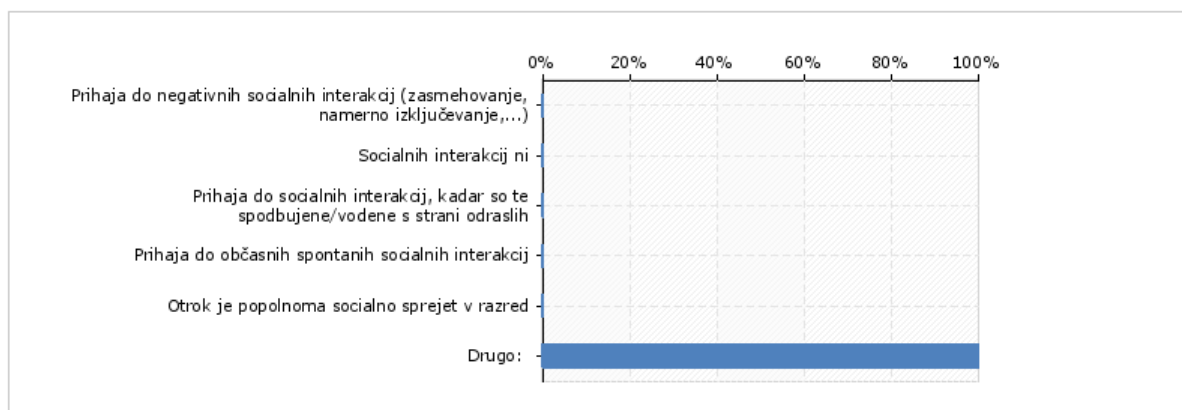
Občasno vključevanje otrok, ki so vključeni v prilagojenem izobraževalnem programu z enakovrednim izobrazbenim standardom v program osnovne šole se izvaja pri predmetih ali dejavnostih:

- pri vseh predmetih in dejavnostih.

Šola navaja, da ima z občasnim vključevanjem zelo dobre izkušnje.

Šola sporoča, da ni možno prehajanja izvajati pri športu (za gibalno ovirane otroke).

Graf 21: Kako so otroci, ki so iz prilagojenega izobraževalnega programa z enakovrednim izobrazbenim standardom občasno vključeni v program osnovne šole, socialno sprejeti v razredu? (n = 1)

Šola navaja, da do socialnih interakcij prihaja ob ustrezni strokovni pomoči.

Šole ne omogočajo vključevanja:

- ker šola ne izjava prilagojenega izobraževalnega programa z enakovrednim izobrazbenim standardom.
- da družijo učence ob dnevnih dejavnosti in izven šolskih dejavnosti.
- pred časom je šola želela izvesti podoben poskus, a se je organizacijsko tako zapletlo, da je šola obupala.
- na šoli ni bilo otrok, ki bi jim lahko omogočili občasnega vključevanja.

Tabela 4. Vaša stališča v povezavi z občasnim vključevanjem v program osnovne šole (n = 20)

Trditev	Se ne strinjam (f)	Se delno strinjam (f)	Se dokaj strinjam (f)	Se popolnoma strinjam (f)	Povprečje
Občasno vključevanje v program osnovne šole je možno uresničevati v praksi.	1	9 (45%)	4	6	2,8
Občasno vključevanje v program osnovne šole zagotavlja največje koristi otrok.	3	6	7 (35%)	4	2,6
Občasno vključevanje učencev v program osnovne šole je strategija za uresničevanje inkluzije v praksi.	4	5	7 (35%)	4	2,6
Občasno vključevanje učencev v program osnovne šole je strategija za povečanje dostopnosti in zagotavljanje enakih možnosti v sistemu vzgoje in izobraževanja.	4	7 (35%)	6	4	2,4
Občasno vključevanje v program osnovne šole in/ali obratno je smiselno razširjati v sistemu vzgoje in izobraževanja.	4	6	8 (40%)	2	2,4
Občasnega vključevanja v program osnovne šole ni možno uresničevati v praksi.	11 (55%)	7	2	0	1,6

Legenda: (f) – število odgovorov
% - odstotek odgovorov

Največje število odgovorov
Najvišja povprečna ocena

Stališča do občasnega vključevanja otrok iz prilagojenega izobraževalnega programa z enakovrednim izobrazbenim standardom v program osnovne šole je izrazilo 20 šol.

Najvišjo povprečno oceno 2,8 so šole (9; 45%) dosegle pri vrednotenju trditve »Občasno vključevanje v program osnovne šole je možno uresničevati v praksi«.

Najnižjo povprečno oceno 1,6 so šole dosegle pri trditvi »Občasnega vključevanja v program osnovne šole ni možno uresničevati v praksi«. Največ, 11 (55%) šol se ne strinja, da »Občasnega vključevanja v program osnovne šole ni možno uresničevati v praksi«.

Šole so s povprečnimi ocenami od 2, 6 do 2, 4 potrdile, da občasno vključevanje zagotavlja največje koristi otrok, da je to strategija za uresničevanja inkluzije v praksi ter strategija za povečanje dostopnosti in zagotavljanje enakih možnosti ter da ga je smiselno razširjati v sistemu vzgoje in izobraževanja. Pri nobenem odgovoru nobena šola ni označila stopnjo odgovora popolnoma se strinjam.

3.5 Stališča vezana na hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom (v skladu z 18. členom ZUOPP-1)

Tabela 5: Vaša stališča v povezavi s hkratnim izvajanjem programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom (1=se ne strinjam, 2=se delno strinjam, 3=se dokaj strinjam, 4=se popolnoma strinjam). (n = 20)

Trditev	Se ne strinjam (f)	Se delno strinjam (f)	Se dokaj strinjam (f)	Se popolnoma strinjam (f)	Povprečje
Hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom je možno uresničevati v praksi.	10 (50%)	8	2	0	1,6
Hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom zagotavlja največje koristi otrok.	10 (50%)	8	2	1	1,6
Hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom je strategija za uresničevanje inkluzije v praksi.	9 (45%)	8	2	1	1,8
Hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom je strategija za povečanje dostopnosti in zagotavljanje enakih možnosti v sistemu vzgoje in izobraževanja.	8 (40%)	7	5	0	1,9
Hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom je smiselno razširjati v sistemu vzgoje in izobraževanja.	9 (45%)	9 (45%)	1	1	1,7
Hkratnega izvajanja programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom ni možno uresničevati v praksi.	8 (40%)	5	0	7	2,3
Hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z enakovrednim izobrazbenim standardom je možno uresničevati v praksi.	6	7 (35%)	2	5	2,3

Legenda: (f) – število odgovorov

% - odstotek odgovorov

Največje število odgovorov

Najvišja povprečna ocena

Stališča o hkratnem izvajanju programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom je izrazilo 20 šol.

Pri nobeni trditvi ni nobena šola izbrala odgovora se dokaj strinjam in se popolnoma strinjam.

Šole se ne strinjajo, le v dveh primeri se delno se strinjajo, da:

- je hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom je možno uresničevati v praksi (10; 50% šol, povprečna ocena 1,6).
- hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom zagotavlja največje koristi otrok (10; 50% šol, povprečna ocena 1,6).
- je hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom strategija za uresničevanje inkluzije v praksi (9; 45% šol, povprečna ocena 1,8).

- je hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom strategija za povečanje dostopnosti in zagotavljanje enakih možnosti v sistemu vzgoje in izobraževanja (8, 40% šol, povprečna ocena 1,9).
- je hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom smiselno razširjati v sistemu vzgoje in izobraževanja (9; 45% šol se ne strinja in 9; 45% šol se delno strinja, povprečna ocena 1,7).
- hkratnega izvajanja programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom ni možno uresničevati v praksi (8; 40% šol, povprečna ocena 2,3).
- hkratno izvajanje programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z enakovrednim izobrazbenim standardom je možno uresničevati v praksi (7; 35% šol, se delno strinja, povprečna ocena 2,3).

Imate za nas še kakšno končno sporočilo? Kako bi po vašem mnenju morale izobraževanje otrok s posebnimi potrebami potekati v prihodnje?

Za oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah, ki izvajajo prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom je pomembno razmišljati o sporočilih šol, in sicer:

- Sprostiti varčevalne ukrepe in omogočati večjo fleksibilnost in usmerjanje otrok glede na njihova močna področja.
- Zagotoviti spremljevalce, ki bi praktično izvajali občasno vključevanje med programi.
- Ne »inkluzirati med programi« ampak programe obogatiti z dejavnostmi, ki povezujejo (npr. skupni projekti, dnevi dejavnosti, šola v naravi, učna medsebojna pomoč učencev ...).
- OŠPP so ustanovljene z določenim namenom in bilo bi potrebno vztrajati, da se kot take ohranijo ter, da smo nekoč mi, Slovenci, primer dobre prakse v izobraževanju otrok s posebnimi potrebami in se lahko drugi zgledujejo po nas.
- V OŠPP vsaj delno zaposlovati tudi druge strokovnjake (npr. fizioterapevt, psiholog, socialni delavec, socialni pedagog).
- Za OPP je s trenutno zakonodajo dobro poskrbljeno in tega sistema ni smiselno spreminjati.
- Želeli bi si hitrejše in učinkovitejše delo KUOPP.

- Želeli bi si tudi več sodelovanja s svetovalnimi delavkami na rednih osnovnih šolah in zgodnejše usmerjanje.
- Priporočamo več udeležbe strokovnih delavcev iz ZRSS in MIZŠ v vzgojno-izobraževalnih procesih v aktualni praksi.
- Vsaka sprememba vzgoje in izobraževanja OPP mora biti dobro načrtovana in premišljena. Pri izvedbi je obvezno potrebno upoštevati mnenje in izkušnje strokovnjakov iz prakse.
- Otroci z motnjo v duševnem razvoju potrebujejo svoja programa (PIP z NIS in PPVI), saj programa zagotavljata razvoj njihovih potreb pri vzgoji in izobraževanju. Inkluzija lahko poteka pri vseh ostalih dejavnostih (OPB, jutranje varstvo, interesne dejavnosti, dnevi dejavnosti, šola v naravi, prireditve,...). Otroci z drugimi motnjami (gibalno ovirani, slepi in slabovidni,...), pa bi se lahko izobraževali bolj inkluzivno pod ustreznim strokovnim vodenjem glede na primanjkljaj.
- V postopkih usmerjanja bi se moralo upoštevati mnenje strokovnih delavcev in ne želja staršev.
- Prava inkluzija bi lahko potekala le ob hkratnem izvajanju vseh programov v isti zgradbi.
- Uspešna inkluzija ne pomeni vključevanja vseh otrok v isti razred oziroma skupino za vsako ceno. Vključevanje otrok v za njih neprimerne programe, kjer ne morejo dosegati standardov znanja in se ne morejo uspešno socializirati, razumemo kot neodgovorno ravnanje družbe, ki pušča nepopravljive posledice na otrocih.
- Potrebno je poenostaviti in skrajšati postopke usmerjanja otrok s posebnimi potrebami oz. njihovega prehajanja med programi ne glede na 17. in 18. člen.
- »Veseli smo, da je končno en projekt namenjen učencem v prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom. Na naši šoli se soočamo z majhnim številom učencev. V praksi to pomeni razno razne kombinacije. Ob tem se vprašamo, kako naj v takih pogojih zagotovimo čim najboljše in spodbudno okolje za te učence. S tem projektom bomo lahko naredili korak naprej«.

ZAKLJUČEK

Raziskava je omogočila analizo stanja učnega okolja, ki prispeva k boljšemu razumevanju perspektive razvoja spodbudnega učnega okolja in oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah, ki izvajajo izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom.

Rezultate pridobljene v posnetku stanja opisuje pojmovanje in razumevanje elementov spodbudnega učnega okolja z vidika šol. Ugotavljamo, da šole prepoznajo elemente spodbudnega učnega okolja. Pri ocenjevanju le-teh so dosegli visoke povprečne ocene.

Posnetek stanja predstavlja stališča šol do občasnega vključevanja otrok v drug program (v skladu s 17. členom ZUOPP-1) ter podaja razumevanje občasnega vključevanja otrok v drug program z vidika šol.

Šole so opredelile, da so razvili strategije dela za izvajanje programa za raznolike skupine otrok s posebnimi potrebami. Ugotavljamo, da so šole pripravljene sprejeti otroke v svojo šolsko sredino in se na vključitev otroka dobro pripravljajo, zato določena področja dela opisujejo kot svoja močna področja. Kljub temu pa čutijo tudi potrebo po odstranjevanju ovir pri izvajanju programa. Med ovire štejejo tudi področja, ki so jih prej opisali kot močna in že razvita. To kaže, da šole razvijajo učno okolje za več skupin otrok s posebnimi potrebami, trudijo se pripraviti pogoje za vključitev v smeri inkluzije (vključevanje različnih skupin otrok s posebnimi potrebami znotraj šole) in strokovni delavci so se pripravili se izobraževati.

Iz pridobljenih rezultatov ugotavljamo, da šole občasno vključevanje razumejo kot druženje učencev pri določenih dejavnostih razširjenega programa šole (jutranje varstvo, interesne dejavnosti, podaljšano bivanje, šola v naravi...), ne pa toliko kot vključevanje neposredno k pouku, ki poteka po drugem programu. Za dejavnosti se odločajo predvsem za ohranjanje določenih veščin in funkcioniranja otrok in zaradi zagotavljanja spodbud v učnem okolju.

Stališča šol do občasnega vključevanja otrok v druge programe je pozitivno. Šole navajajo, da je uspešno, če so obravnavane vsebine primerljive in če so skupine otrok ter učitelji v programih dobro pripravljeni na izvajanje občasnega vključevanja. Šole opišejo, da vedno prihaja do socialnih interakcij med otroci, najpogosteje takrat, ko so le-te spodbujane s strani odrasle osebe. Šole opozarjajo, da prihaja tudi do negativnih socialnih interakcij (zasmehovanja, namernega izključevanja).

Menimo, da je občasno vključevanje otrok v drug program potrebno načrtovati, sistemsko opredeliti in dobro spremljati. Menimo, da je potrebno šole podpreti za uresničevanje individualizacije in diferenciacije pri izvajanju pouka in dejavnosti znotraj programa, brez pretirane osredotočenosti se šol na določeno skupino otrok s posebnimi potrebami ali pa otroka samega. Na sistemski ravni je potrebno urediti šolsko dokumentacijo, preverjanje in ocenjevanje učencev pri izvajanju občasnega vključevanja učencev v drug program. Strinjamo se z mnenjem šol, da je vsako spremembo pri vzgoji in izobraževanju otrok s posebnimi potrebami potrebno premišljeno načrtovati, spremljati in strokovno evalvirati.

Izrečena stališča do hkratnega izvajanja programa osnovne šole in prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom/z enakovrednim standardom kažejo na mnenje večine šol, da oba programa ni mogoče izvajati v praksi, da hkratno izvajanje ne zagotavlja največje koristi otrok, da ni strategija za zagotavljanje enakih možnosti v sistemu vzgoje in izobraževanja ter ga ni smiselno razvijati v praksi.

Za oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah, ki izvajajo prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom potrebujejo šole podporo. Šole so sporočili, da so zadovoljne, da je bil končno en projekt namenjen učencem v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom ter da so z njim lahko naredili korak naprej. Šole priporočajo, naj se strokovni delavci ZRSS in MIZŠ več udeležujejo dejavnosti v vzgojno-izobraževalnih procesih v aktualni praksi.

Posnetek stanja je pokazal, da so šole v procesu sprememb izvajanja šolske prakse v smeri inkluzije in da se soočajo z dilemami in vprašanji ter da so strokovni delavci pripravljeni za strokovno rast in dodatno izobraževanje. Šole so postavili vprašanja, kako zagotoviti čim bolj spodbudno učno okolje učence. Predlagamo, da skupaj s šolami iščemo rešitve v šolski praksi, jim omogočimo izobraževanja s čim več priložnostmi za pridobivanje pozitivnih izkušenj pri uresničevanju sprememb v učnem okolju za oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti (delavnice, seminarje, vključevanje šol v projekte, spremljanje pouka, svetovalne storitve idr.).

V soustvarjalnem odnosu s šolami je potrebno v nadaljevanju poglobili raziskavo. V raziskavo je nujno potrebno vključiti več šol v daljšem časovnem obdobju. Pomembno je osredotočiti se na samo izvajanje programa, na raziskovanje pristopov za povezovanje učencev med programi (povezovanje med programi, bolj poglobljeno raziskat vsebine, pri katerih je mogoče izvajati občasno vključevanje učencev v drug program, terminološko in vsebinsko opredeliti dejavnosti v šolah, pristope, strategije ter bolj podrobno spremljati izvajanje občasnega vključevanja učencev v drug program ter na podlagi tega podati predlog za sistemske spremembe).

Prispevek posnetka stanja, ki smo ga izvedli v sklopu A, k znanstvenemu razvoju specialne in rehabilitacijske pedagogike je zajet v raziskovanju oblikovanja strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah, ki izvajajo prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom.

Posnetek stanja prispeva k razvoju pedagoške teorije in prakse z izražanjem izkušenj in mnenj strokovnih delavcev o elementih spodbudnega učnega okolja ter samega izvajanja programa v smeri zagotavljanja enakih možnosti v vzgoji in izobraževanju.

Aplikativni doprinos posnetka stanja je v oblikovanju instrumentarija za ocenjevanje učnega okolja za zagotavljanje enakih možnosti v vzgoji in izobraževanju v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom.

Popis primerov dobrih praks

UVOD

V programu Spodbudno učno okolje za zagotavljanje enakih možnosti v vzgoji in izobraževanju, v sklopu A, Oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah, ki izvajajo nižji izobrazbeni standard, so vzgojno-izobraževalne institucije sodelovale tudi s posredovanjem popisa primera dobre prakse.

Popisale so primer dobre prakse, s katerim so povečali dostopnost in enake možnosti v vzgojno-izobraževalni instituciji (npr. strategije za zmanjševanje razlik zaradi neugodnega socialnega položaja učencev, za povečanje senzibilizacije strokovnih delavcev, občasno vključevanje otrok v druge programe in druge primere uresničevanja inkluzije idr.).

Popis primerov dobrih praks objavljamo v obsegu in obliki tako, kot so nam jih šole posredovale. Popis primerov dobrih praks ni lektoriran.

Vzgojno-izobraževalne institucije, ki so posredovale popis primera dobrih praks:	1. Osnovna šola Milke Šobar - Nataše Črnomelj 2. Osnovna šola Ljuba Šercerja Kočevje 3. Osnovna šola Gustava Šiliha Maribor 4. Osnovna šola Dragotina Ketteja Novo mesto 5. Osnovna šola Stanka Vraza Ormož 6. Osnovna šola dr. Slavko Grum Zagorje ob Savi 7. Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina – OŠPP 8. Osnovna šola Brežice 9. Osnovna šola Antona Žnideršiča Ilirska Bistrica 10. Osnovna šola Miroslava Vilharja – OŠPP 11. Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana 12. Center za sluh in govor Maribor 13. Center za korekcijo sluha in govora Portorož 14. Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik 15. Osnovna šola 27. julij 16. Dvojezična osnovna šola II Lendava 17. Osnovna šola Ivana Cankarja Ljutomer, podružnica Cvetka Golarja 18. Osnovna šola Glazija 19. Osnovna šola dr. Ljudevita Pivka Ptuj 20. Osnovna šola Litija
Strokovni delavci, ki so sodelovali pri popisu primerov dobrih praks:	Šolski projektni tim, strokovni delavci.

Povzetek zapisov vzgojno-izobraževalnih institucij

1.	Predmet/področje	1. Umetniško (glasbeno, plesno) 2. Medpredmetno povezovanje 3. Športno področje 4. Dejavnosti razširjenega programa 5. Obvezne vsebine 6. Kulturne prireditve 7. Socialne veščine 8. Povezovanje z učenci okoliških šol in otroci vrtca 9. Delo s posameznimi skupinami otrok s posebnimi potrebami
2.	Ciljna skupina	Učenci, ki obiskujejo prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom, posebni program vzgoje in izobraževanja, prilagojen izobraževalni program z enakovrednim izobrazbenim standardom, program osnovne šole, program za predšolske otroke, starši, strokovni delavci, širša javnost
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Povezati učence, delavce, se predstaviti širši javnosti hkrati pa spodbujati močna področja učencev, razvijati pozitivno samopodobo, socialne veščine, spodbujati kognitivni razvoj
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Vzgojno-izobraževalne institucije so popisali različne strategije, dejavnosti in oblike dela za doseg cilja, kot npr. druženje učencev (na naravoslovnem taboru, na kulturnih in športnih prireditvah, pri dejavnostih obveznih vsebin in razširjenega programa), sodelovanje na kulturnem, športnem in izobraževalnem področju, sodelovanje v mednarodnem projektu, svetovanje, delavnice, terapijski projekt, inovacijski projekt, preventivno delo, skupine za samopomoč idr.
5.	Utemeljitve (zakaj so se vzgojno-izobraževalne institucije odločile za izbran način dela na	Povezovanje različnih skupin učencev s posebnimi potrebami in predstavitev njihovih zmožnosti širši javnosti pomembno vpliva na razvoj njihovih socialnih in komunikacijskih kompetenc ter na razvoj samopodobe. Ob tem so se vzgojno-izobraževalne institucije trudile za senzibilizacijo širše javnosti in strokovnih delavcev za

	navedenih področjih/predmetih)	prepoznavanje posebnih potreb učencev in njihovih potencialov ter možnosti v učnem okolju. Način dela v vzgojno-izobraževalnih institucijah je sledil zastavljenemu cilju v sklopu A, in sicer oblikovanju strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti v šolah, ki izvajajo prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom.
6.	Ugotovitve (zakaj so bile strategije uspešne)	Vzgojno-izobraževalne institucije ugotavljajo, da so bile strategije, dejavnosti in oblike dela uspešne, ker: • so povezovali učence in strokovne delavce iz različnih VIZ programov, • so vplivali na pozitivno klimo celotnega kolektiva in učnega okolja (izboljšanje socialne dinamike, povečanje socialne vključenosti otrok, zagotavljanje dostopnosti, razširjanje socialne mreže otrok s posebnimi potrebami in strokovnih delavcev, spoznavanje svojih potencialov in zmožnosti), • so razvijali pozitivno samopodobo, pragmatične veščine, jezikovne sposobnosti, socialne veščine in kognitivni razvoj pri otrocih s posebnimi potrebami, • so predstavili populacije otrok s posebnimi potrebami širši javnosti, osveščanje in senzibilizacija javnosti, • so razbijali stereotipe v šolski praksi (spodbujanje različnih oblik vključevanja), • so krepili medvrstniško pomoč, • so preizkušali nov način sodelovanja (s pomočjo IKT, sodelovanje z mediji).
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Z dejavnostmi, ki so jih vzgojno-izobraževane ustanove popisale kot primer dobre prakse, so povečale dostopnost in možnosti za vključevanje v lokalno in širše socialno okolje, za druženje z vrstniki. Otrokom s posebnimi potrebami so bile zagotovljene enake možnosti, da pokažejo svoja znanja,

		spretnosti in sposobnosti. Učencem iz drugih vzgojno-izobraževalnih programov, otrokom vrtca in strokovnim delavcem vseh sodelujočih institucij pa je sodelovanje omogočilo spoznavanje in razumevanje otrok s posebnimi potrebami. Vzgojno-izobraževalne institucije poudarjajo, da je skrbno načrtovanje, izvajanje in evalvacija dela pot do oblikovanja strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti ter do uspešne inkluzije.
--	--	--

ZAKLJUČEK

Ugotavljamo, da so vzgojno-izobraževalne institucije opisale oblikovanje strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti pri izvajanju prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom kot sodelovanje strokovnjakov različnih profilov in iskanje kreativnih poti, ki vodijo v spodbujanje močnih področij učencev s posebnimi potrebami in povezovanje na področjih, kjer se učenci (ob strokovnem vodenju) čutijo kompetentne in so lahko uspešni.

Popisi dobrih praks naj služijo bralcem kot inspiracija za izvedbo dejavnosti, izvajanje strategij in načinov dela, ki bodo vodili do oblikovanja strategij za povečanje dostopnosti in enakih možnosti za otroke s posebnimi potrebami.

Primeri dobrih praks

Vsebina zapisov primerov dobrih praks, s katerim so šole povečali dostopnost in enake možnosti v vzgojno-izobraževalni instituciji je nespremenjena, objavljena je v obsegu in v vsebini tako, kot smo jih prejeli od sodelujočih šol.

Vzgojno-izobraževalne institucije, ki so posredovale popis primera dobrih praks:	1. Osnovna šola Milke Šobar - Nataše Črnomelj 2. Osnovna šola Ljuba Šercerja Kočevje 3. Osnovna šola Gustava Šiliha Maribor 4. Osnovna šola Dragotina Ketteja Novo mesto 5. Osnovna šola Stanka Vraza Ormož 6. Osnovna šola dr. Slavko Grum Zagorje ob Savi 7. Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina – OŠPP 8. Osnovna šola Brežice 9. Osnovna šola Antona Žnideršiča Ilirska Bistrica 10. Osnovna šola Miroslava Vilharja – OŠPP 11. Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana 12. Center za sluh in govor Maribor 13. Center za korekcijo sluha in govora Portorož 14. Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik 15. OŠ 27. julij 16. Dvojezična osnovna šola Il Lendava 17. OŠ Ivana Cankarja Ljutomer, podružnica Cvetka Golarja 18. OŠ Glazija 19. OŠ dr. Ljudevita Pivka Ptuj 20. OŠ Litija
Strokovni delavci, ki so sodelovali pri popisu primerov dobrih praks:	Šolski projektni tim, strokovni delavci.

POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ dr. Slavka Gruma, Cankarjev trg 2, 1410 Zagorje ob Savi
Strokovne delavke:	Vanja Manfredo – članica tima, Tatjana Alauf Veteršek – članica tima, Tadeja Iskra – vodja projektnega tima

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: projekt SPOZNAJ ME

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Spoznavanje učencev všolanih v OŠPP NIS in otrok iz vrtca, znotraj dnevov dejavnosti: - z motnjami v duševnem razvoju, - otrok z motnjami avtističnega spektra, - z gibalno oviranimi otroki...
2.	Ciljna skupina	- Vzgojiteljice predšolskih otrok, - vodstvo vrtca, - predšolski otroci.
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	- Približati učence z motnjami v duševnem razvoju (MDR) populaciji z običajnim razvojem, - navezava stikov med učenci z MDR in otroki iz vrtca, - osveščanje strokovnih delavcev vrtca o pomenu zgodnje prepoznavne in obravnave otrok s PP.
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	- Organizacija skupnega dneva dejavnosti za otroke iz vrtca (izvedli smo že dan dejavnosti za učence iz OŠ in dijake iz gimnazije). - Oblikovanje mešanih skupin učencev OŠPP NIS in otrok iz vrtca. - Znotraj dnevov dejavnosti smo organizirali 4 delavnice (plesna, ustvarjalna, likovna in senzorna). Učenci in otroci so v mešanih skupinah krožili med različnimi delavnicami. Prav tako so med delavnicami mešano krožili strokovni delavci vrtca in šole. - Izvedba predavanja za strokovne delavce in vodstvo vrtca.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Na OŠ dr. Slavka Gruma že več let opažamo, da se zelo malo učencev k nam všola neposredno v 1 razred. Učenci najpogosteje prihajajo iz rednih OŠ v 4., 5. ali celo višje razrede. Zelo pogosto imajo poleg osnovnih motenj prisotne tudi dodatne učne,

		čustvene in vedenjske težave ter izjemno slabo samopodobo, kažejo hude stiske zaradi neprestanega doživljanja neuspehov v redni OŠ. Zato smo se na naši šoli odločili, da prispevamo k osveščanju strokovnih delavcev v vrtcih in rednih šolah, hkrati pa učence z motnjami v duševnem razvoju predstavimo tudi otrokom iz vrtca in šol. Pri razmišljanju na kašen način bi dosegli cilj, smo se odločili, da otrokom učence z MDR in njihova močna področja, predstavimo preko dnevov dejavnosti na naši šoli, saj le pri tovrstnih dejavnostih (ne vseh), lahko tudi naši učenci vsaj delno pokažejo svoje sposobnosti. Prvi del predstavitve je namenjen strokovnim delavcem vrtcev/šol in poteka v popoldanskem času ali v soboto, na naši šoli. Za strokovne delavce pripravimo predavanje o usmerjanju otrok s PP, MDR, avtizmu, ADHD...Predstavimo jim uspešne strategije zgodnje detekcije, obravnave in pomoči zunanje ustanove - naše šole – saj iz OŠPP prihajajo specialni in rehabilitacijski pedagogi, ki izvajajo ure DSP v vrtcih in v rednih OŠ. Po končanem predavanju, na katerem prikazemo tudi videoposnetke, strokovne delavce vrtca/šole povabimo na ogled OŠPP, kjer jim v vsakem razredu pokažemo prilagoditve in specialno didaktični material, ki so ga naši delavci izdelali za uporabo pri pouku in na urah DSP. V sklopu skupnih dni dejavnosti smo se odločili za plesne, likovne, ustvarjalne in senzorne delavnice, pri katerih so hkrati prisotni tudi strokovni delavci vrtcev in šol iz katerih otroke/učence povabimo na dan dejavnosti. Na ta način dejansko odpiramo vrata šole in osveščamo strokovne delavce vrtcev, šol in tudi gimnazij ter razvijamo strpnost pri učencih/otrocih, ki nimajo motenj. Na podlagi naših večletnih izkušenj ugotavljamo, da je vključevanje primerno le pri nekaterih dnevih dejavnosti, saj se pri vključevanju učencev z MDR v redne OŠ prehitro pojavi prevelika razlika v sposobnostih in so zato ti učenci negativno izpostavljeni, stigmatizirani in odrinjeni, zaradi česar doživljajo hude stiske. Ob prepoznam prešolanju imajo porušeno samopodobo, zaradi česar potrebujemo bistveno več časa, da učence pridobimo na svojo stran in začnemo graditi na njegovem optimalnem razvoju. - OŠPP NIS se premalo predstavljajo navzven. - Strokovni delavci na OŠPP NIS dobro poznajo in uspešno obvladujejo strategije, metode in načine dela z učenci s PP. Opažamo pa, da vzgojiteljice iz vrtca,
--	--	---

		učiteljice iz OŠ in profesorji iz srednjih šol, ne prepoznavajo posameznih motenj. - Otroci v vrtcu, učenci v šoli in dijaki v srednji šoli, ne sprejemajo vrstnikov s PP, ob večjih izstopanjih jih izločajo. - Z delavnicami smo želeli preseči stereotipe o otrocih s PP in o šoli z nižjim izobrazbenim standardom.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	- Strokovni delavci vrtcev, šol in srednjih šol, so bili zelo pozitivno presenečeni nad oblikami in metodami dela in nad strokovnostjo delavcev kot tudi nad sposobnostmi določenih učencev na področju plesa, likovnega ustvarjanja in ročnih spretnosti. - Strokovni delavci vrtcev in šol bodo s to obliko dela lažje prepoznavali otroke s PP, pravočasno poiskali ustrezno pomoč zunanjih strokovnjakov (izvajalcev DSP, ki izhajajo iz OŠPP). - Otroci iz vrtcev oz. učenci iz šol, bodo zaradi vzpostavljenih stikov z učenci OŠPP bolj strpni do otrok/učencev s PP.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	- Sodelovanje z zunanjim okoljem je nujno potrebno – drugimi VIZ in se predstavljati navzven (predstavitve uspešnih oblik dela). - Kljub vsem možnim oblikam pridobivanja informacij, imajo nekateri strokovni delavci še vedno zmotna prepričanja o populaciji učencev na OŠPP. Ugotavljamo, da strokovni delavci zaradi določenih stereotipov, staršev otrok s PP ne usmerjajo v ustrezne postopke pomoči/postopke usmerjanja v ustrezne programe. Zato je strokovno javnost potrebno neprestano ozaveščati o PP in nujnosti zagotavljanja usmerjanja otrok s PP v ustrezne programe, saj je le takšna odločitev resnično v korist otroka. - Neposredno sodelovanje šol in vrtcev s šolami OŠPP NIS, je možno le v sklopu dnevov dejavnosti, kjer se učenci s PP vsaj občasno lahko uspešno vključujejo/konkurirajo z ostalo populacijo. - Vsi delavci v VIZ se moramo zavezati, da bomo staršem na realen način pošteno in pravočasno predstavljali posebne potrebe oz. vsa odstopanja od pričakovanega razvoja njihovih otrok.

Poročilo pripravile:

Vodja projektnega tima: Tadeja Iskra, univ. dipl. soc. del.

Član 1 – Vanja Manfreda, mag. logopedije

Član 2- Tatjana Alauf Veteršek, prof. srp.

Vzgojno-izobraževalna institucija:	Osnovna šola Gustava Šiliha Maribor Majcigerjeva 31, 2000 Maribor
Strokovni delavec:	Vodje projekta: Mojca Cvikl, prof. def. (koreograf) Marjan Kovačič, mag. inkl. ped. (skladatelj in vodja šolskega orkestra) Breda Bertalanič, prof. def. (scenarist) V projektu so sodelovali prof. specialne in rehabilitacijske pedagogike, prof. def., prof. slovenščine in pedagogike in diplomirani vzgojitelji predšolskih otrok, zaposleni na Osnovni šoli Gustava Šiliha Maribor.

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: Muzikal Pogum

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Umetniško (glasbeno, plesno)
2.	Ciljna skupina	Učenci iz OŠPP in učenci iz PP
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Povezati učence, delavce, se predstaviti širši javnosti hkrati pa spodbujati močna področja učencev, razvijati pozitivno samopodobo, socialne veščine, spodbujati kognitivni razvoj

4.	Strategija za dosego cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Način dela: skupinsko, delo v manjših skupinah Pristop: multidisciplinarni pristop (prepletanje glasbe, plesa, govora in komunikacije) Oblika dela: delo v skupinah s ciljem aktivnega sodelovanja. Učenci so bili glede na prizore predstave, razdeljeni v skupine, kjer so aktivno sodelovali pri gradnji posameznih delov predstave. Sledile so skupne vaje in oblikovanje končne podobe predstave. Metoda dela: demonstracija (posredovanje novih vsebin in povratnih informacij), razlaga (učitelj opisuje strukturo gibanja, pojasnjuje gibanje, opozarja na napake), praktične vaje, metoda vadenja, metoda ovrednotenja dela
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Povezovanje različnih skupin učencev s posebnimi potrebami in predstavitev njihovih zmožnosti širši javnosti pomembno vpliva na razvoj njihovih socialnih in komunikacijskih kompetenc ter na razvoj samopodobe. V tem primeru dobre prakse je jasno prikazana možnost odgovornega in uspešnega uresničevanja inkluzije ter prehajanja med različnimi vzgojno-izobraževalnimi programi. Preko umetniškega ustvarjanja lahko učencem iz neugodnih socialnih razmer predstavimo gledališče in različne oblike umetnosti, kar pomembno vpliva tako na socialni, jezikovni kot tudi na kognitivni razvoj, saj s tem krepimo učenčevo kreativnost, vstopanje v različna družbena okolja ter razvijamo njegova močna področja. Ob tem povečujemo tudi senzibilizacijo širše javnosti in strokovnih delavcev v večinskih šolah, in sicer tako pri prepoznavanju posebnih potreb učencev, kot tudi pri prepoznavanju potencialov učencev s posebnimi potrebami.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Strategijo ocenjujemo kot uspešno zaradi večplastnega vpliva na vse udeležence procesa: • povezovanje strokovnih delavcev, ki delamo v različnih VIZ programih, • vpliv na pozitivno klimo celotnega kolektiva, • razvijanje pozitivne samopodobe, pragmatičnih veščin, jezikovnih sposobnosti, socialnih veščin in kognitivnega razvoja pri učencih s posebnimi potrebami, • predstavitev populacije učencev s posebnimi potrebami širši javnosti in strokovnim delavcem v večinskih šolah, osveščanje in senzibilizacija javnosti (tudi z medijsko podporo (oddaja Dobro jutro, prispevek na TV Maribor, https://www.youtube.com/watch?v=zNHDWorw2pk), • povezovanje učencev s posebnimi potrebami s tipičnimi vrstniki, približevanje populaciji.
7.	Kaj ste se iz tega	Odgovorna inkluzija obsega sodelovanje strokovnjakov različnih profilov in iskanje kreativnih poti, ki vodijo v spodbujanje

	naučili?	močnih področij učencev s posebnimi potrebami in povezovanje na področjih, kjer se učenci (ob strokovnem vodenju) čutijo kompetentne in so lahko uspešni.
Poročilo pripravili:	Mateja Šilc, Tina Grkinič, Jasmina Kmetič	
Vodja projektnega tima:	mag. Mateja Šilc	
Član 1:	Tina Grkinič, prof. def.	
Član 2	Jasmina Kmetič, prof. specialne in rehabilitacijske pedagogike	

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ IVANA CANKARJA LJUTOME (PODRUŽNICA CVETKA GOLARJA LJUTOMER), Cankarjeva cesta 10, 9240 Ljutomer
Strokovni delavec:	MATEJA ŠTEFANEC, vodja projektnega tima

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: Z ROKO V ROKI

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Z ROKO V ROKI - POVEZOVANJE UČENCEV PROGRAMA REDNE OŠ IN OŠ S PRILAGOJENIM PROGRAMOM IN Z NIŽJIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM
2.	Ciljna skupina	učenci redne OŠ (2. razred), učenci OŠ s prilagojenim programom in z nižjim izob. standardom (1., 2., 3. razred)
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	razvijanje empatije, spoznavanje, sprejemanje drugačnosti, razvijanje socialno-čustvenih kompetenc, spoznavanje novih prijateljev, učenje novih imen;
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Izvedena so bila 4 srečanja, 2 na podružnici, 1 na matični šoli in 1 srečanje kot skupen izlet. - srečanje: potekalo je na OŠ Cvetka Golarja Ljutomer, namenjeno je bilo predvsem spoznavanju novih prijateljev. učenci matične OŠ so si ogledali našo šolo in njene posebnosti, ki so se jim zdele zelo zanimive. V drugem delu srečanja smo izdelovali izdelke na temo jeseni. Imeli smo skupno malico in prosto druženje ob socialnih igrah. - srečanje: je potekalo na matični OŠ. Učenci so si ogledali prostore matične šole. V nadaljevanju smo izvedli dve uri skupnega pouka - matematika in slovenščina. Sledila je skupna malica in nato izdelava našega skupnega - povezovalnega logotipa. Učenci so drug drugemu pomagali pri obrisovanju rok in pri izstriževanju le-teh, ki so jih kasneje nalepili na skupen plakat - z roko v roki. - srečanje: je potekalo na OŠ Cvetka Golarja Ljutomer. Ker so se učenci med seboj že poznali, smo kar takoj prešli na izvajanje skupnih dejavnosti. Ker se je bližal pustni čas, so si učenci v prvem delu srečanja izdelali skupinske pustne maske. Bili so zelo kreativni. V drugem delu srečanja pa so sodelovali na kuharski delavnici v učni kuhinji, kjer so pekli pustne miške in pisane pustne muffine. Na koncu so se z njimi tudi

		posladkali. 4. srečane: Izvedli smo skupni pohod na Jeruzalem - Unikat Belec. Že na poti so se učenci med seboj hitro povezali, peli pesmice - tako je bila pot zabavnejša in je čas hitreje minil. Zanimivo je bilo opazovati učence, kako so si "bratsko" razdelili sladkarije, ki so jih imeli s seboj in bili nasploh zelo sproščeni in veseli, da smo se na izlet odpravili skupaj. Tudi na delavnici, kjer so si izdelali unikatne glinene obeske, so bili zelo povezani in so učenci redne OŠ bili zelo potrpežljivi do učencev iz OŠPP.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Za izbran način dela smo se odločili, ker smo želeli povezati učence OŠPP in učence redne OŠ in pri obeh skupinah razvijati neke nove socialno-emocionalne kompetence. Matična šola in podružnica smo v istem mestu, tako da je možno peš priti od enih do drugih. Zanimalo nas je, kako bodo združene dejavnosti sprejeli učenci in njihovi starši. Menimo, da je spoznavanje drugačnosti pogoj za sprejemanje drugačnosti.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Povezovanje med učenci je bilo uspešno zato, ker so učenci drug drugega spoznali in s tem razvili empatijo do drugačnosti, posebnih potreb. Tudi za učence OŠPP so bile takšne oblike dela zelo dobre, saj so imeli priložnost pridobivati nove spretnosti, znanja in izkušnje v boljšem odzivanju na okolje. Po vseh dejavnostih smo med učence razdelili preprost vprašalnik, ki nam je pokazal realno stanje po izvedenih skupnih delavnicah in nam dal smernice za naprej. Opazili smo, da so bili učenci veliko bolj sproščeni v skupnem druženju, kadar so bile na voljo kreativne delavnice oz. bolj proste, ustvarjalne aktivnosti (dnevi dejavnosti, vzgojni predmeti). Pri urah skupnega pouka so bili zadržani in jim nasploh ni bilo tako zelo všeč, saj so bile razlike med njimi večje. Tudi starši obeh skupin so navajali, da se jim take oblike povezovanja zdijo koristne.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Spoznali smo, da so takšne oblike druženja koristne za vse in bi bilo potrebnih več takšnih druženj, ki jih izvajamo tudi vnaprej. Ne samo učenci, ampak tudi mi - odrasli - smo postali drug do drugega tolerantnejši in so se razlike med nami nekoliko zmanjšale. Je pa pomembna prava izbira dejavnosti, metod in oblik dela, cilji morajo biti taki, da jih lahko vsi učenci v večji ali manjši meri dosežejo (za povezovanje oz. prehajanje med programi se nam ne zdijo ustrezni zahtevnejši učni predmeti - MAT, SLO, NAR..., temveč vzgojni predmeti, interesne dejavnosti, dnevi dejavnosti).

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima: Mateja Štefanec,

Član 1: Sanja Kovačič

Član 2: Alenka Tancoš

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OSNOVNA ŠOLA LITIJA, UL. MIRE PREGLJEVE 3, LITIJA
Strokovni delavec:	NATAŠA ZUPAN CVETEŽAR

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: NAJ-STNIŠKA SKUPINA

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Preventivno delo, svetovalno delo, skupine za samopomoč
2.	Ciljna skupina	Učenci od 7. do 9. razreda redne OŠ in prilagojenega programa z nižjim izobrazbenim standardom
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Preventiva (krepitev duševnega zdravja in preprečevanje nezaželenih oblik vedenja), druženje, povezovanje učencev.
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Z učenci, ki so vključeni v skupino v obliki delavnic obravnavamo teme, ki mladostnike zanimajo, jih obremenjujejo, se z njimi soočajo. Delo poteka v krogu, urimo veščine komuniciranja, se igramo socialne igre, igre vlog, debatiramo, izdelamo plakat, se učimo tehnik ustvarjalnega razmišljanja. Vsi člani upoštevajo pravila, za katera se dogovorimo na začetku, skupina ima svoje rituale.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Preventivni programi so za mladostnike zelo pomembni, prav tako delo v skupini, možnost druženja, povezovanja z vrstniki, izražanje svojega mnenja. Z delom v skupini krepimo razvojne možnosti mladih, jih opolnomočimo.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Učenci radi obiskujejo skupino, vzdušje je prijetno, ustvarjajo se zaupni odnosi, razbijamo tabuje, rešujemo težave, se družimo. Člani Naj skupine so aktivni, imajo možnost-čas in prostor, da povedo svoje mnenje, težave, osebne stiske.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Program primarne prevencije je za mladostnike zelo primeren in koristen. Tu se lahko družijo in enakovredno sodelujejo mladostniki, ki obiskujejo prilagojen program z nižjim izobrazbenim standardom in mladostniki, ki obiskujejo program redne osnovne šole, saj jih povezujejo podobna vprašanja s katerimi se soočajo v obdobju odraščanja, podobni problemi in stiske. Člani skupine so pri delu v skupini aktivni, gre za izmenjavo izkušenj, vživljanje v vloge drugega in pomoč, svetovanja drug drugemu. Gre za učenje za življenje.

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima

Član 1

Član 2

Alenka Vidgaj

Nataša Zupan Cvetežar

Marjeta Mlakar-Agrež

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ GLAZIJA, CELJE
Strokovni delavec:	Aleksandra Lampret Senčič, vodja projekta

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: DELAVNICE NA TEMO PUBERTETE ZA OTROKE S POSEBNIMI POTREBAMI

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Socialno učenje, Inovacijski projekt, Interesna dejavnost
2.	Ciljna skupina	Učenci s posebnimi potrebami
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Izvedba delavnic v petih in šestih razredih OŠPP, v obliki interesne dejavnosti v internatu in na V. stopnji posebnega programa. Uvedba delavnic v III. tudi na III. triado - izbor določenih tem in izvedbe le teh pri naravoslovju. Cilj delavnic je dosežen, v prihodnje pa ga želimo nadgraditi.
4.	Strategija za dosego cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Način dela je po metodi workshopov, hkrati je interakcijsko naravnana socialna metoda dela. Pristop je individualen, po metodiki dela v krogu. Oblika dela je skupinska, delo v paru, individualno delo, odvisno od delavnice, ki se je poslužujemo. Je inovativna oblika dela.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Delavnice predstavljajo mnogo bolj temeljit in poglobljen prispevek k vzgoji in izobraževanju, načrtovane so z jasnimi cilji, metodami, evalvacijo in poskusi uveljavitve v ustaljeno prakso. Podobni poskusi so že bili v slovenskih izobraževalnih ustanovah. V okviru Vzgoje za zdravje-vzgoje otrok in mladostnikov za zdravo spolnost je bila leta 2006 izvedena priložnostna anketa med pedagoškimi delavci, v kateri je bilo izstopajoče, da približno polovica vprašanih meni, da so zdravstveno- vzgojne vsebine v šoli bolj obrobne, polovica pa, da so nekatera področja dobro in celovito vključena (higiena, pomen gibanja). Po mnenju sodelujočih so največje pomanjkljivosti na področju spolne vzgoje in prevladuje prepričanje, da je to posledica prenatrpanih učnih načrtov – "učenci bi se radi pogovarjali o teh temah, a ni časa, da bi učinkovito obravnavali te teme".
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Delavnice ni so le ena od periodičnih dejavnosti, ki so našteje v gornjem zapisu in jih ob začetku vsakega šolskega leta v svojem pismu posebej priporoča Ministrstvo za šolstvo. Zadovoljena je potreba po dodatnem času in predvsem drugačnem pristopu, ki zahteva izvedbo, prilagojeno populaciji, vendar v okviru šole in delavcev šole, ki najbolj poznajo učence, Poskusi

		v preteklosti in sedanja izvedba projekta bi lahko bili izhodišče za sistemsko boljše vključeno spolno vzgojo v osnovnošolski program, ki bi bilo manj odvisno od dobre volje in pripravljenosti staršev ter posameznih pedagoških delavcev in ravnateljev.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Naučili smo se, da je potrebno delavnice plasirati v slovenske šole, ker so koristne mladostnikom.

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima Aleksandra Lampret Senčič

Član 1 Slađana Tomašević

Član 2 Silva Škoberne

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ DRAGOTINA KETTEJA, ŠEGOVA ULICA 114, 8000 NOVO MESTO
Strokovni delavec:	Blanka Stariha, vodja projektnega tima Helena Prosen Zupančič, član 1 Jasmina Škrbec Masilo, član 2

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: Potuj z menoj

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	glasbeno/dramsko/plesno področje
2.	Ciljna skupina	učenci s posebnimi potrebami ter učenci Romi
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	- izboljšati samopodobo - povečati enake možnosti sodelovanja pri šolskih dejavnostih za različne skupine otrok - zmanjšati razlike zaradi neugodnega socialnega položaja z vključevanjem vseh otrok v projektno delo na šoli - razviti pri otrocih nove socialne veščine - odkriti in razviti in poudariti močna področja sposobnosti učencev - z javnimi nastopi učencev v raznih dvoranh po Sloveniji neposredno vključiti ranljivo skupino otrok v širšo družbeno skupnost
4.	Strategija za dosego cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Individualna in skupinska metoda dela (dramatizacija, ples, petje, igra vlog), nastopanje v javnosti kot rezultat; Mentorji različnih interesnih dejavnosti na šoli so svoje skupine otrok povezali v enotno plesno gledališko predstavo – vaje so potekale tako po interesnih skupinah kot v celoviti sestavi. Potrebno je bilo intenzivno sodelovanje vseh vključenih: otrok, učiteljev, staršev in zunanjih sodelavcev. Pri tem je bila pomembna tudi podpora vodstva šole ter pozitivna vizija, ustvarjalnost in fleksibilnost idejnih vodij projekta.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Ker je učencem blizu, se radi na ta način izražajo, vsak od njih nekaj od tega zmore in lahko prispeva svoj del. Preko interesnih dejavnosti so tako učenci kot učitelji najlažje izkazali svoje talente in jih optimalno razvili.
6.	Ugotovitve (razložite, zakaj je bila strategija uspešna)	Ker so učenci, ne glede na svoje primanjkljaje, sodelovali po svojih najboljših zmožnostih in s tem razvili višjo pozitivno samopodobo ter pridobili pozitivne izkušnje pri interakciji z učenci, učitelji in ostalimi. Ker so imeli tudi učitelji možnost glede na svoj interes in močno področje pokazati tisto največ, kar zmorejo in znajo pri delu s svojimi učenci.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Da je pomembno v aktivnosti šole vključevati vse učence

		in jim dati priložnost biti uspešni, ne glede na njihove primanjkljaje. Da je potrebno v učence verjeti, jim zaupati in od njih zahtevati tudi malo več, kot bi pričakovali, da bodo zmogli. Učenci s tem pridobijo veščine in spretnosti, ki jim bodo pomagale v vsakdanjem življenju. Da je potrebno tudi učiteljem omogočiti, da delujejo na svojem interesnem področju in da se jih pri tem spodbuja, podpira in pohvali – na ta način lahko učencem največ dajo.
--	--	---

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima, Blanka Stariha

Član 1, Helena Prosen Zupančič

Član 2, Jasmina Škrbec Masilo

Vzgojno-izobraževalna institucija:	DVOJEZIČNA OSNOVNA ŠOLA II LENDAVA/ II.SZ. LENDVAI KÉTNYELVŰ ÁLTALÁNOS ISKOLA
Strokovni delavec:	Livia Horvath, vodja tima in ravnateljica Metka Kulčar, Petra Tot, Valentina Zadravec

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: PREHAJANJE MED PROGRAMI

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	PPVI/NIS
2.	Ciljna skupina	učenka z zmerno motnjo v duševnem razvoju
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	- ohranjanje socialnih stikov in druženja z drugimi učenci - krepitev učenkinih močnih področij - krepitev učenquine samopodobe
4.	Strategija za dosego cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	individualno spremljanje učenke
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Učenka je tri leta vključena v program NIS. V šolskem letu 2015/2016 je bila usmerjena v posebni program VIZ s prehajanjem v NIS. Prehajanje je utemeljeno glede na učenkina močna področja, hkrati pa služi kot vzvod za ohranjanje socialnih stikov z drugimi učenci in vzpostavljanje enakih možnosti ter dostopnosti do vseh dejavnosti.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Učenka rada prehaja v program NIS, vključena je v kombinirani oddelk od 1. do 4. razreda. Učenka ima bogat besedni zaklad, zna brati lahko mlajšim učencem v oddelku pripoveduje in bere, kar ji dviguje samopodobo, počuti se koristno. Pripoveduje o učni snovi v NIS-u in prijateljih, ki jih ima tam. Ohranja že pridobljeno znanje in usvaja novo.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Po praktičnem in izkustvenem primeru prehajanja učenke med program NIS in PPVI – ki traja sicer kratek čas – ugotavljamo, da je ta oblika dela uspešna, predvsem zaradi vzdrževanja socialnih stikov in ohranjanja ter krepitev močnih področij učenke, ki prehaja. Ob tem se nekoliko ublaži usmeritev v drugi program VIZ za učenko in tudi starše. Učenka je tako usmerjena v program, ki ji je »pisan na kožo« in v katerem se počuti uspešno in sprejeto.

Poročilo pripravili:

Livia Horvath, vodja tima in ravnateljica

Metka Kulčar

Petra Tot

Valentina Zadravec

Vzgojno-izobraževalna institucija:	CENTER ZA KOREKCIJO SLUHA IN GOVORA PORTOROŽ
Strokovni delavec:	Ravnatelj Marko Strle, mag.

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: TALENTI ZA KATEDROM

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Drama, gledališče
2.	Ciljna skupina	Gledališko skupino so na začetku sestavljali le učenci šole, nato je iz te skupine nastala številčnejša in bolj raznolika skupina, ki smo jo poimenovali Talenti za katedrom. K Talentom so bili povabljeni vsi učenci in vsi strokovni delavci šole.
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Osnovni cilj, ki nas žene že od začetka, je, da premikamo meje. Meje nekih strahov, stereotipov, ki jih ima družba do otrok in odraslih s posebnimi potrebami. Hoteli smo dokazati njim, in družbi nasploh, da naši učenci zmorejo veliko več, kot si mislimo. Vsem smo hoteli pokazati, da imajo tudi naši otroci močna področja, v katerih lahko blestijo in navdušijo. Prednost naših Talentov za katedrom je, da otroci v nekem projektu ves čas sodelujejo z učitelji, ki jih poučujemo. To nas povezuje, naše odnose krepi in nam omogoča, da se vidimo v drugi luči kot pri pouku. Ob igri se skupaj zabavamo in učimo, da se tudi učitelji zmotimo pri tekstu in delamo napake. Ko uspemo pripraviti neko predstavo, smo za to odgovorni vsi, tako otroci kot učitelji. To je izjemen občutek, ki nas navdušuje vedno znova. Naši učenci vedno znova poročajo o svoji sreči, ko nastopajo na čisto pravem gledališkem odru, pred polno dvorano gledalcev, ki jim nato navdušeno ploskajo. Gledališki igralec, gospod Gregor Geč, našo skupino Talenti za katedrom, spremlja že od vsega začetka. Ima izjemen čut za igro, režijo, za delo z našimi otroki. Zato je uspeh in zadovoljstvo zagotovljen. Z gledališkimi predstavami zbiramo sredstva, s katerimi opremimo šolo s tistim, kar v tistem trenutku najbolj potrebujemo. Tako smo doslej z našimi predstavami: • kupili šolsko dvigalo za gibalno ovirane otroke, • opremili senzorno sobo, • napolnili šolski sklad in nekaterim otrokom omogočili šolo v naravi.
4.	Strategija za dosego cilja	Oktobra 2011 smo začeli sodelovati z gledališkim

	(način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	igralcem, gospodom Gregorjem Gečem. Gospod Geč je ob četrtkih, vse do decembra 2011, na naši šoli vodil gledališki krožek. Decembra so se učenci šoli predstavili s produkcijo, v kateri so sami dejavno oblikovali zgodbo, gospod Geč pa je njihove zamisli oblikoval v Zmešnjavo v svetu pravljič. Marca 2012 so nastali Talenti za katedrom. Gledališki skupini so se takrat poleg otrok pridružili tudi strokovni delavci našega centra. Otroci so se skupaj z učitelji in drugimi delavci šole aktivno pripravljali na predstavo Zvezdica zaspanka. Premiera Zvezdice zaspanke je bila maja 2012 v Gledališču Koper. Septembra 2012 je bila v Gledališču Koper ponovitev Zvezdice Zaspanke. V šolskem letu 2012/2013 je gledališki krožek decembra predstavil Super žurko za super junake. Spomladi so se ponovno zbrali Talenti za katedrom in skupaj z otroki pripravili Malo čarovnico, ki ni mogla biti zlobna. Premiera je bila junija 2013 v Gledališču Koper. Ponovitve te predstave so sledile v Sežani, Gledališču Koper in še v SNG Nova Gorica ter v Avditoriju Portorož. V šolskem letu 2013/2014 smo se lotili zahtevnejšega projekta, v katerem so imeli otroci glavno vlogo in veliko več besedila kot poprej, strokovni delavci šole pa vloge z manj besedila. Gospod Geč je pripravil priredbo Konference živali (po Erichu Kastnerju). Pripravljati smo se začeli že oktobra 2013, junija 2014 pa smo imeli premiero v Gledališču Koper. Sledila je ponovitev predstave v Avditoriju Portorož. To soboto, 28. 11. 2015, bomo še enkrat nastopali Konferenco živali, in sicer na praznovanju 70. obletnice našega centra!
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Ideja za tako sodelovanje se je porodila našemu ravnatelju, ki zelo podpira ustvarjalnost naših učencev in zaposlenih na šoli. Tudi sam je velik ljubitelj umetnosti in gledališča, zato smo sledili njegovemu entuziazmu in spodbudam, da skupaj zmoremo narediti nekaj velikega. To, da smo se odločili otroke z govorno-jezikovnimi motnjami izpostaviti na odru, je bil velik izziv za vse. Številni otroci so premagali sami sebe in svoje strahove. V tej obliki sodelovanja pridobimo vsi, tako otroci kot učenci.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Več razlogov je, zakaj je bila ta strategija uspešna. Najbolj je pripomoglo to, da je pri vseh aktivnostih sodeloval ravnatelj, nas spodbujal in nam omogočal, da smo lahko sodelovali in vadili tudi v času pouka in podaljšanega bivanja. Vsi naši učenci se v šolo vozijo z različnim prevozi, tako bi bilo sodelovanje teh učencev po pouku nemogoče. Različni mediji so spremljali nastope Talentov za

		katedrom, tako smo se pojavili v različnih časopisih, novicah na radiih in TV. Otroci in odrasli smo bili navdušeni in ponosni. Z nastopa Male čarovnice, ki ni mogla biti zlobna, so nastale profesionalne slike gledališkega fotografa, iz katerih smo ustvarili knjigo fotografij – spomin za vedno. Talenti so uspeli tudi zato, ker nas s številnimi idejami in izjemno potrpežljivostjo navdušuje Gregor Geč, ki ne obupa nad nami in nas uči, kako narediti svojo vlogo v predstavi še prepričljivejšo. Vsak naš nastop spremlja glasba, scenografija in živa kostumografija. Kostume zmeraj pripravljajo delavke našega centra. Talenti za katedrom so gotovo pripomogli k širši prepoznavnosti našega centra. Starši nenehno sporočajo, da se njihovi otroci pri nas dobro počutijo. Otroci prav tako. Pri nas se počutijo varne in zadovoljne. Kljub številnim učnim težavam, ki jih spremljajo, saj na našo šolo pridejo le z odločbo o usmerjanju, se pri nas usmerjamo na njihova močna področja, s čimer se jim dvigne samozavest in zaupanje v svoje sposobnosti.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Taka oblika dejavnosti je izjemno uspešna, zato bomo z njo nadaljevali. Učenci in učitelji lahko skupaj ustvarimo izjemne stvari! Ne samo učenci, ampak tudi učitelji se ogromno naučimo od učencev, ki s tovrstnimi preizkušnjami premagujejo svoje ovire. Kadar pripravljamo tovrstne projekte, temu namenimo veliko pozornostim, saj je to učenje za življenje pomembna izkušnja zanje in je pomembnejša od trenutne učne snovi. Potrudimo pa se, da jo nadoknadimo v drugi obliki in drugih časovnih okvirih.

Poročilo pripravile: *Ksenija Funa, Ana Strmčnik, Petra Urbančič, Katarina F. Kete*

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ Milke Šobar – Nataše, Kurirska steza 8, 8340 Črnomelj
Strokovni delavec:	Helena Konda, član projektnega tima

Navedite polno ime in naslov šole, nosilca pa z imenom, priimkom in vlogo v projektu.

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

Popišite primer dobre prakse na področju dela z otroci s posebnimi potrebami.

1.1 Naslov: S – Factor 2015 Into Eurovision

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	umetnost, inkluzija, mednarodno sodelovanje
2.	Ciljna skupina	Otroci s posebnimi potrebami
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	▶ Mednarodno sodelovanje ustanov za delo z učenci s posebnimi potrebami, ▶ video kot možnost inkluzije, ▶ vključevanje učencev s posebnimi potrebami v projekt, ▶ izdelava glasbenih videospotov, ▶ izmenjava izkušenj, ▶ predstavitev otrok s posebnimi potrebami in šole preko videov širši javnosti.
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Na povabilo angleške organizacije Momentum World se je naša ustanova odločila za sodelovanje pri projektu S – Factor into Eurovision. Na šoli smo izbrali dve strokovni delavki, ki sta se udeležili usposabljanja v Angliji. Usposabljanje je obsegalo področje inkluzije udeležencev iz različnih evropskih držav (udeleženske pri projektu so bile Anglija, Grčija, Finska, Italija, Avstrija, Slovenija), delo s kamero, snemanje glasbenih filmov, montaža. Sledilo je načrtovanje dela na šoli. Vsaka sodelujoča ustanova je pripravila svojo idejo za snemanje glasbenega videospota.

	Vključeni so bili vsi učenci šole. Sodelovali so pri izboru glasbene podlage, snemanju, nastopanju pred kamero, oblikovanju kulis. Sledila je montaža posnetkov. Pripravljene glasbene filme smo poslali v Anglijo. Sledilo je mednarodno glasovanje po vzoru Evrovizije. Vsi filmi so bili predstavljeni na posebni spletni strani, preko katere je bilo več tednov možno glasovati za najboljše tri filme. Vsaka sodelujoča ustanova je pripravila svojo zaključno prireditev, ki je vključevala mednarodno glasovanje preko Skypa. Glasovanje je obsegalo: ▶ glasove držav (javne prireditve v posameznih državah) - 56 %, ▶ glasove strokovne komisije Momentuma - 20 %, ▶ glasove učencev štirih angleških osnovnih šol, ki so prostovoljno sodelovali pri projektu – 12 %, ▶ 4-tedensko internetno javno glasovanje – 12 %. V finale so prišli 3 glasbeni filmi. Končna razglasitev rezultatov je bila na zaključni prireditvi S-Factor v Sheffieldu v Angliji, kjer je eden od naših filmov dosegel drugo mesto. Na prireditvi so aktivno sodelovali vsi koordinatorji projekta iz vseh sodelujočih držav.
--	---

5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Za projekt smo se odločili, ker smo lahko v projekt vključili vse učence, saj smo povezovali osebe s posebnimi potrebami in jim omogočili izkušnjo nastopanja.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	S pomočjo filma so bili v projekt in v prireditev vključeni prav vsi otroci, tudi tisti, ki na odru ne morejo ali ne želijo nastopati. Spodbujali smo učence, da razvijajo svoje talente in jih predstavijo. Učenci so uspešno posneli dva glasbena videa, v katerem so predstavili sebe in utrip naše šole. Na izdelke so bili učenci zelo ponosni in se med ustvarjanjem med seboj zelo povezali. V projektu smo bili tudi mednarodno povezani s podobnimi ustanovami.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Tudi učenci s posebnimi potrebami imajo različne talente, ki so jih preko tega projekta lahko izrazili. Radi nastopajo in se veselijo svojih uspehov. S pravilnim pristopom in spodbudo so bili pripravljeni sodelovati in širiti meje svojega znanja in izkušenj. Preko izdelanih filmov, ki so bili za ogled in glasovanje dostopni na svetovnem spletu, je bilo moč slovenski in mednarodni javnosti predstaviti utrip naše šole in sposobnosti ter značilnosti učencev. Spoznali smo, da za lepe rezultate ni potrebno imeti drage opreme, ampak je pomembna ideja in vsebina. S pomočjo sodobne tehnologije smo lahko brez večjih težav izpeljali zastavljene cilje oz. projekt do konca.

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima

Tina Črnič

Član 1 Mateja Medvešek

Rjavec

Član 2 Helena Konda

Vzgojno-izobraževalna institucija:	Center za sluh in govor Maribor
Strokovni delavec:	Tjaša Burja, Barbara Tetičkovič, Alenka Werdonig

Navedite polno ime in naslov šole, nosilca pa z imenom, priimkom in vlogo v projektu.

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

Popišite primer dobre prakse na področju dela z otroci s posebnimi potrebami.

1.1 Naslov: VKLJUČEVANJE OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI V SOCIALNO OKOLJE OB PODPORI GIBALNIC IN TERAPIJE S PLESOM

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	komunikacija, športna vzgoja, razvijanje grobe motorike
2.	Ciljna skupina	gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, otroci z avtističnimi motnjami v Prilagojenem programu z nižjim izobrazbenim standardom in Prilagojenem programu z enakovrednim izobrazbenim standardom
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	zagotavljanje kvalitetne (re)habilitacije na področju motorike in lažjega vključevanja v socialno okolje obravnavane populacije
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Cilji gibalnega učenja (grobe motorike): - izboljšanje ravnotežja, - krepitev vseh glavnih mišičnih skupin, - izboljšanje koordinacije gibanja, - izboljšanje funkcionalnih sposobnosti, - spoznavanje plesnih in ritmičnih struktur, - pridobivanje novih motoričnih izkušenj, - razvoj spomina, - izboljšanje samopodobe, - navajanje na sodelovanje v skupini, socializacija - vključevanje elementov ostalih obravnav v vadbo (logopedске, specialno pedagoških)
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Gibanje in motorične spretnosti pogojujejo zorenje centralno nevrološkega sistema starosti otrok primerno. Kvaliteta in kvantiteta motoričnega razvoja pa sta lahko pogojeni tudi od primanjkljajev, kijih ima posamezen otrok ter okolja, v katerem se giblje. Gibanje se optimalno razvija le, če ima otrok možnost spoznavati različna gibanja v različnih pogojih. Obravnavani otroci imajo velike primanjkljaje na področju gibanja in motoričnih spretnosti in potrebujejo raznolike, načrtovane in pogosto ponavljane gibalne aktivnosti, da se njihove zmožnosti razvijajo v zanje optimalnem tempu.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	- možnost nadaljevati s programom gibalnega vzpodbujanja, ko se zaključi fizioterapevtska obravnava otroka, - pozitiven vpliv na celostni razvoj otroka, - vadba temelji na individualnih zmožnostih in potrebah otroka, - interdisciplinarnost (program se izvaja v dogovoru z logopedom, specialnim pedagogom in fizioterapevtom).

7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Otroci s primanjkljaji, pogojenimi z odstopanji, ki imajo nevrološko osnovo, potrebujejo veliko priložnosti za izvajanje gibalnih aktivnosti. Rezultati se kažejo v izboljšani grobi in fini motoriki, na področju pisanja ... zato je potrebno poskrbeti za permanentno in dovolj pogosto ter kontinuirano dodatno gibalno terapijo.
----	------------------------------------	---

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima

Član 1

Član 2

Tjaša Burja

Alenka Werdonig

Barbara Tetičkovič

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ 27. Julij, Tomšičeva 9, Kamnik
Strokovni delavec:	Jasna Lampe, vodja tima

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: Izobraževalno terapevtski projekt Jadranje za jutri

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Socializacija
2.	Ciljna skupina	Učenci s posebnimi potrebami vključeni v NIZ
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Krepitev socialnih veščin in samopodobe
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	V štiridnevni izobraževalno terapevtski projekt Jadranje za jutri vključujemo otroke iz socialno šibkih družin in ekonomsko prikrajšanih družin z namenom dosegati oziroma omogočiti jim enake možnosti in zmanjševati razlike med učenci. V projekt vključujemo predvsem otroke, ki jim starši ne morejo nuditi poletnih počitnic na morju, prav tako pa je pri teh otrocih prisotno nizko samospoštovanje, nesamostojnost in pretirana odvisnost od odraslih. Otroci morajo na jadrnici sprejeti njim nepoznane člane posadke in tudi sami postati aktivni član, z opravljanjem dnevnih zadolžitev (pomoč osebju pri vsakdanjih opravilih, skrb za red in čistočo, učne ure,...)
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Izbran način dela zahteva od otroka, da se vključi v sobivanje s člani posadke ter se prilagodi na prostorsko omejenost na jadrnici. Hkrati ima učenec možnost učenja timskega sodelovanja, razvijanja socialnih veščin ter prevzemanja odgovornosti zase in za druge.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Strategija je uspešna, ker se učenec v tako kratkem času prilagodi socialni dinamiki skupine članov na jadrnici, za kar v običajnih pogojih dela na šoli potrebuje bistveno več časa. Hkrati je strategija zelo uspešna, ker dobi otrok občutek nepozabnih doživetij, ki mu krepijo samopodobo.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	V drugačnem, omejenem okolju, z novimi ljudmi in z drugačnimi metodami dela, lahko na socialnem in izobraževalnem področju pridemo do nekih pozitivnih rezultatov veliko hitreje kot bi sicer po ustaljenih šolskih metodah pri pouku.

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima

Član 1

Član 2

Jasna Lampe

Helena Šlebir Lekan

Mojca Dolar Borštnar

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ LJUBO ŠERCER, Reška cesta 6, 1330 Kočevje
Strokovni delavec:	Barbara Šlemer, vodja šolskega tima

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: ROMSKI POMOČNIK

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Romski pomočnik
2.	Ciljna skupina	Starši in učenci Romi
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	- V različne aktivnosti vključiti čim več Romov. - Spodbujanje aktivnejše vloge staršev v procesu izobraževanja otrok. - Nuditi učencem Romom podporo pri učenju in opravljanju domačih nalog. - Omogočiti otrokom Romom kvalitetno preživljanje prostega časa z organizacijo različnih priložnosti dejavnosti in delavnic v in izven okolja, v katerem živijo, s ciljem dviga socialnega in kulturnega kapitala. - Vključevanje romske pomočnice v izvajanje šolskih dejavnosti. - Večja uspešnost otrok Romov v vzgojno-izobraževalnem sistemu. - Zmanjševanje predsodkov in stereotipov med strokovnimi delavci v šolah in vrtcih.
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Romska pomočnica opravlja svoje delo: - na nivoju oddelka: Dela skupaj v timu z razredniki, učitelji, varuhinjama. Na osnovi dogovorov se vključuje v dejavnosti, ki potekajo v oddelkih. Neposredno pomaga romskim učencem pri premagovanju jezikovnih ovir, prevaja učiteljem, varuhinjama, staršem. Zagotavlja, da učitelj dobi informacije, ki jih romski starši želijo sporočiti in obratno. Sproti rešuje morebitne probleme. - na nivoju šole: Po potrebi se vključuje v strokovna in druga srečanja (roditeljski sestanki, ocenjevalne, pedagoške konference, ipd.). Predstavlja vez med šolo ter romskimi starši. Posreduje informacije razrednikom, učiteljem, šolski svetovalni službi in vodstvu šole, ki so z vidika medsebojnega sodelovanja in organizacije dela v šoli potrebni. - na nivoju romske skupnosti: Starše obveščala o dogajanjih v šoli, prebira in posreduje jim pisne informacije iz šole, redno spremlja, če so otroci prišli

		v šolo in jih ob neopravičenih izostankih telefonsko obvešča ali obišče na domu. Zbira mnenja in predloge romskih staršev. Pomaga staršem pri komuniciranju s strokovnimi delavci šole. Starše spodbuja k bolj rednemu prihajanju na govorilne ure in roditeljske sestanke. - <u>na nivoju razredov:</u> Skrbi za ohranjanje romske kulture in jezika. Izvaja družabne igre v romskem jeziku, skupaj z učenci prebira in piše besedila, pesmice v romskem jeziku in jih prevaja v slovenski jezik ali obratno, pripravlja razstavo izdelkov ipd. - <u>na nivoju posameznikov:</u> Ugotavlja predznanje posameznih romskih učencev, izdelava program dela za posameznika, nastavi osebne mape za posameznega učenca, nudi individualno ali skupinsko učno pomoč učencem, odkriva in spodbuja močna področja. Ob zaključku ocenjevalnih obdobjih zapiše poročila o delu posameznega učenca.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Posebnost naše šole kot tudi ostalih šol v Občini Kočevje so učenci Romi. Našo šolo obiskuje 15 učencev Romov s posebnimi potrebami, kar predstavlja 34 %. Romska skupnost ima enake pravice do osnovnošolskega izobraževanja pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije. Delo z otroki z motnjo v duševnem razvoju je specifično in zahteva specialno pedagoški pristop, kateremu pa je potrebno dodati še veliko strpnosti in razumevanja posebnosti romske skupnosti. Še vedno živi večina Romov v naseljih, ki so izolirana od ostalega prebivalstva ali na robu naseljenih območij v razmerah pod minimalnimi bivalnimi standardi. Neurejene bivalne razmere predstavljajo izhodišče za marsikatero drugo problematiko, s katero se sooča romska skupnost, še posebej pri izobraževanju. Osnovni problem integracije in socializacije Romov je zelo nizka stopnja izobrazbe in velik odstotek nepismenosti Romov. Veliko staršev Romov je nepismenih. Pripadniki romske skupnosti zaradi slabšega razumevanja slovenskega jezika, impulzivnosti in neposlušanja sogovornika hitreje vzkipijo in povzročijo nastanek konfliktna situacije. Poleg tega je posebna tudi njihova kultura ter verovanje oziroma strah pred novim, neznanim. Tako pri nas skorajda noben Rom ne dovoli svojemu otroku oditi na tematski dan, ki poteka izven šole. To so razlogi zaradi katerih OŠ Ljubo Šercer že nekaj let, od šolskega leta 2012/13, uspešno sodeluje pri projektih, ki zagotavljajo boljše sodelovanje in delo z romskimi učenci in starši. Najprej je potekal projekt USPEŠNO VKLJUČEVANJE

		ROMOV V VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE II IN O DELU ROMSKIH POMOČNIKOV, ki ga je izvajala Ljudska univerza Kočevje; kasneje pa se je delovanje tega projekta prevzel CŠOD z nazivom SKUPAJ DO ZNANJA.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Dela v naši šoli si skorajda ne moremo več predstavljati brez pomoči oziroma sodelovanja romske pomočnice. Ugotavljamo naslednje rezultate pri: <u>ROMSKIH STARŠIH</u> - povečalo se je zaupanje romskih staršev do šole in zaposlenih na šoli; - povečalo se je zavedanje romskih staršev, da je šola za njihove otroke potrebna in koristna, in da je njihov otrok v šoli uspešen, če jo redno obiskuje; - povečal se je obisk romskih staršev na govorilnih urah in roditeljskih sestankih; - obisk romskih učencev v šoli oz. pri pouki je večji oz. pogostejši, je bolj reden; - povečalo in izboljšalo se je obveščanje šole s strani romskih staršev o odsotnosti posameznega romskega učenca; - zdravniška opravičila romskih otrok so bolj redna; - starševska skrb za šolske potrebščine je večja; - močno izraženo zaupanje romski koordinatoriki in dobro sodelovanje z delom romske koordinatorke; - dvig osebne kulture romskih staršev, saj posledično vplivamo in »vzgajamo« oz. se individualno ukvarjamo tudi s starši. <u>ROMSKIH UČENCIH</u> - večja motivacija za delo v šoli; - pri večini boljši učni uspeh zaradi bolj rednega obiskovanja pouka; - dvig občutka enakovrednosti pri romskih učencih; - večje ozaveščanje in upoštevanje šolskega hišnega reda; - boljša socializacija oz. vključevanje romskih učencev v šolski »prostor«. <u>ROMSKIH POMOČNICA</u> - med seboj se povezujejo, dopolnjujejo in sodelujejo; to pomeni, da so vsebinsko usklajene in dosledne; - zastavljene cilje uspešno izvajajo na posameznih šolah; - sproti pomagajo reševati morebitne težave, nesoglasja med učenci, starši, učitelji; - so nepogrešljiv člen, partner, med šolo in romskimi učenci oz. njihovimi starši; - pomembna je prisotnost romske pomočnice v času prihajanja učencev v šolo, med poukom in tudi po pouku, ko učencem pomaga pri učenju in domačem delu; - so poštene, verodostojne, vztrajne in delovne.

7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Na šoli se trudimo razumeti življenje Romov. Pri tem nam je v veliko pomoč romska pomočnica, ki nam pomaga pri navezovanju stikov s starši, urejanju dokumentacije in drugih zadev. Veliko pozornosti posvečamo čim bolj rednemu obiskovanju pouka, učence počasi in s strpnostjo privajamo na vzgojno-izobraževalno delo. Vsako leto praznujemo svetovni dan Romov, spoznavamo njihovo kulturo in jezik, jim omogočamo ples, ki prevladuje v njihovi kulturi, nudimo jim individualno učno pomoč... Skratka, želimo zagotavljati pogoje za vzpostavljanje zaupanja do šole. Spoznali smo, kako pomemben in nepogrešljiv vezni člen med šolo in Romi je romski pomočnik. Ocenjujemo, da so taki projekti nujni in nepogrešljivi v naših šolah, saj so rezultati dobri in »vidni«. Romski pomočniki so nepogrešljiv člen v šolah, ki jih obiskujejo tudi romski učenci in predstavljajo močno in pomembno vez med šolo in starši. To delovno mesto bi bilo potrebno sistemizirati v naših šolah, podobno kot, npr. delovno mesto spremljevalec gibalno oviranih otrok. Velja pa izpostaviti, da bi bili rezultati še boljši, če bi: 1. - romski učenci izhajali iz bolj urejenih bivanjskih razmere oz. iz bolj urejenega, tudi družinskega, okolja; 2. - romske otroke je potrebno zgodaj vključevati v predšolsko vzgojo oz. v šolo. (Če bi bilo delovno mesto romski pomočnik sistemizirano v šolah.)
----	------------------------------------	---

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima:

Član 1

Član 2

Barbara Šlemer

Marijana Šarić

Valerija El Habashy

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ LJUBO ŠERCER, Reška cesta 6, 1330 Kočevje
Strokovni delavec:	Barbara Šlemer, vodja šolskega tima

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: PROSTOVOLJNI SVETOVALNI CENTER OŠ LJUBO ŠERCER

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	SVETOVANJE Področja svetovanja: - svetovanje pri organizaciji dela doma: svetovanje samemu učencu in njegovim staršem; - svetovanje pri organizaciji dela z otroki s PP v vrtcu ali šoli: gre za svetovanje učiteljem, vzgojiteljem in drugim strokovnim delavcem; - svetovanje ali pomoč pri iskanju ustreznih postopkov in oblik pomoči doma, v šoli ali vrtcu; - pomoč in svetovanje na področju jezika in govora; - pomoč pri odkrivanju otrokovih močnih področji in težav otroka.
2.	Ciljna skupina	STARŠI: - ki imajo vprašanja o otrokovem napredku, vedenju, čustvovanju, odzivanju; - ki ne znajo doma, v vrtcu ali šoli pomagati, ko »zaškriplje«; - ki se želijo o svojih opažanjih, o otrokovih težavah z nekom pogovoriti; - ki želijo nasvet, kako pomagati otroku; - ki želijo pridobiti informacije o zakonskih oblikah pomoči v sistemu vzgoje in izobraževanja; - ki potrebujejo svetovanje za otroka z učnimi težavami ali otroka s posebnimi potrebami; - ko se pri njihovem otroku pojavijo vzgojne/disciplinske težave. UČENCI: - ki želijo razviti učinkovite strategije učenja, izboljšati kvaliteto učenja in tehnike učenja; - ki želijo krepiti socialno področje življenja; - ki želijo razviti učinkovitejšo komunikacijo; - ki želijo krepiti samopodobo. STROKOVNI DELAVCI: - ki potrebujejo nasvet za učinkovitejše delo z učenci z disciplinskimi/vzgojnimi težavami; - ki želijo informacije o načinu premagovanja splošnih in specifičnih učnih težav; - ki želijo nasvet o izboljšanju kakovosti poučevanja

		otrok s posebnimi potrebami; - ki želijo poglobiti svoje znanje s področja posebnih potreb.
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	- svetovati in pomagati staršem, otrokom in strokovnim delavcem - zmanjšati ali odpraviti primanjkljaje na posameznih področjih učenja - odkrivati otrokova močna področja - poiskati ustrezne postopke in oblike pomoči doma, v šoli ali vrtcu - ozavešiti starše o zakonskih oblikah pomoči ter pravicah otrok s posebnimi potrebami - povečati prepoznavnost naše šole, - povečati oziroma izboljšati razumevanje otrok s posebnimi potrebami - zmanjševati predsodke o drugačnosti ter povečati strpnost do drugačnih - spoznati, sprejeti in razumeti delo specialnega pedagoga
4.	Strategija za dosego cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	- svetovanje poteka po predhodni najavi po telefonu ali elektronski pošti, v kateri je potrebno na kratko opisati težave; temu sledi dogovor za termin srečanja; - starši pridejo na dogovorjeni termin v svetovalni center sami ali z otrokom; - v času svetovanja za varstvo otrok poskrbi vzgojiteljica v šolski igralnici; - v proces svetovanja vključujemo še druge sodelujoče v vzgoji in izobraževanju (šola, vrtec); - otroka lahko testiramo s SNAP-om; - pri ponovnih obiskih: - podamo natančna navodila vsem vključenim v proces - svetujemo glede ustreznosti programa vzgoje in izobraževanja ter morebitne nove usmeritve (izpolnjevanje zahtevka za usmerjanje otrok) - odpravljamo primanjkljaje na posameznih področjih učenja, govorno-jezikovne težave in druge spremljajoče težave s specialno pedagoškimi pristopi (konkretizacija, uporaba didaktičnega materiala, izdelava učnih pripomočkov oz. učil, barvna in grafična opora...) Pri svetovanju nam je v pomoč tudi uporaba pripomočka SNAP (Special Needs Assessment Profile)- PROFIL OCENE POSEBNIH POTREB. Pripomoček uporabljajo specialni pedagogi, defektologi, logopedi. Omogoča nam zbiranje informacij o otroku, ki so pomembne za ugotavljanje morebitnih težav pri določeni spretnosti in nam ponuja sistematičen in obsežen pregled otrokovih specifičnih učnih potreb in dejavnikov.

		S pomočjo tega pripomočka izdelamo INDIVIDUALNI PROFIL OTROKA in je namenjen zbiranju podatkov o učnih težavah otrok starih od 5 do 14 let. Za Svetovani center smo uredili prijeten in sproščujoč prostor za pogovor. Uredili smo tudi igralnico, v kateri naša vzgojiteljica poskrbi za otroka v času svetovanja staršem. Vsako šolsko leto izdelamo letni načrt dela, v katerem poleg svetovanja načrtujemo tudi: - tematske delavnice za otroke in njihove starše, - strokovna predavanja in delavnice za strokovne delavce vrtcev in šol ter starše, - izvajanje svetovalne storitve za učence z odločbo. Pred pričetkom novega šolskega leta ponudimo oziroma seznanimo vrtce in šole v ožjem in širšem lokalnem okolju z Letnim delovnim načrtom Prostovoljnega svetovalnega centra (radijske oddaje, dopis po elektronski pošti, medobčinski strokovni aktivni ravnateljev in svetovalnih delavcev vrtcev in šol, brošure na vidnih mestih v javnih ustanovah kot so CSD, ZD..., objava na spletni strani šole). Redno vodimo dokumentacijo o opravljenih telefonskih in osebnih pogovorih, o svetovalnih storitvah, o izvedbi delavnic in predavanj. O delu v Prostovoljnem svetovalnem centru napiše vodja letno poročilo, s katerim seznanimo tudi ostale vzgojno-izobraževalne institucije.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Na OŠ Ljubo Šercer smo se februarja 2013 odločili, da začnemo z delovanjem prostovoljnega Svetovalnega centra, v katerem bo sodeloval naš strokovni team: defektologi, logopedi, specialni pedagogi z dolgoletnimi izkušnjami s področja dela z otroki s posebnimi potrebami oz. strokovni delavci, ki s svojim strokovnim delom pomagajo lajšati ali celo odpravljati primanjkljaje, ovire oziroma motnje. Odločitev za začetek Prostovoljnega svetovalnega centra na OŠ Ljubo Šercer je posledica - sprememb zakonodaje na našem področju, Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, in pripravi na to, da bi se naše šole preoblikovale v t. i. Svetovalne centre, ki bi zaposlovali poleg

		specialnih pedagogov tudi zdravstveni strokovni kader (fizioterapevt, logoped, delovni terapevt, medicinska sestra ipd.); - pozitivnih izkušenj šole s prilagojenim programom, kjer tak svetovalni center že deluje; - odločitve, da naše delo približamo širši javnosti; - odločitve, da naše svetovalno delo približamo učiteljem in svetovalnim delavcem, ki opravljajo neposredno delo z otroki; staršem, otrokom in mladostnikom, ki jih na poti razvoja spremljajo določene ovire; - opažanja, da je časa za individualno svetovanje premalo; - opažanja, da je veliko slabo poučenih o vrsti pomoči, ki so je učitelji in starši lahko deležni.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Prostovoljni svetovalni center (PSC) na OŠ Ljubo Šercer deluje že od februarja 2013. V teh letih je bilo izvedenih veliko različnih aktivnosti. Pri nas je pomoč in svetovanje poiskalo kar 30 otrok in njihovih staršev, ki so k nam prišli samo enkrat ali pa so se vključili v daljše svetovanje. Do letošnjega šolskega leta smo pripravili za otroke in njihove starše 10 tematskih delavnic, ki vedno potekajo v sproščenem duhu, obarvane so z različnimi dejavnostmi. Predvsem pa gre za druženje otrok in staršev iz različnih šol in okolij. Na podlagi te oblike druženja starši začutijo, da niso osamljeni. oporo in pomoč najdejo tudi pri drugih starših otrok, s podobnimi težavami. Ob tem se stkejo nova prijateljstva in rušijo nekateri predsodki, ki v našem okolju še vedno obstajajo. Vsako leto smo šolam in vrtcem, na katerih nudimo mobilno specialno pedagoško službo, ponudili brezplačna predavanja za starše in za njihove strokovne delavce. s tem smo prispevali k boljši prepoznavnosti šole in dela naših strokovnih delavcev v ožjem in širšem okolju. Ocenjujemo, da je bila odločitev za delovanje Prostovoljnega svetovalnega centra na naši šoli, kot ena od strateških razvojnih programskih smernic naše šole, dobra in potrebna, saj nudimo brezplačno preventivno pomoč na področju specialno pedagoških znanj v našem lokalnem okolju.. Tako tudi uspešno predstavljamo delovanje naše šole navzven in »rušimo« stereotipe o drugačnosti.

7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Že nekaj časa opažamo pri svojem delu »stiske« staršev in učiteljev zaradi pomanjkanja časa in hitrega tempa življenja. Žal ugotavljamo, da je za otroke, ki imajo težave današnji sistem vzgoje in izobraževanja prezahteven oziroma prehiter. Včasih naletijo na določeno težavo pri posameznem šolskem predmetu, kateri niso kos. Šolsko delo poteka naprej, otrok/učenec ostaja s svojimi težavami, ki se lahko ob odsotnosti pomoči ali neustreznem pristopu le stopnjujejo. Tudi strokovni delavci žal velikokrat nimajo dovolj časa in znanja pomagati vsakemu posamezniku. Razlike med otroki so vedno večje, tako starše kot tudi otroke skrbi uspešnost v šoli, nadaljnje šolanje, poklicna kariera, zaposlitev, organizacija prostega časa, odnosi v družini. Lahko rečemo, da gre za »postavljanje« življenjskih ciljev kot zahtevnega procesa, pri katerem je ustrezen nasvet/pogovor dobrodošel.
----	------------------------------------	---

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima: *Barbara Šlemer*

Član 1 *Marijana Šarić*

Član 2 *Valerija El Habashy*

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ LJUBO ŠERCER, Reška cesta 6, 1330 Kočevje
Strokovni delavec:	Barbara Šlemer, vodja šolskega tima

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: ŠOLSKI EKO VRT

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Z delom na šolskem vrtu učenci razvijajo delovne navade, usvajajo in pridobivajo nova znanja okviru pridobivanja učnih vsebin glede na LDN.
2.	Ciljna skupina	Učenci programa NIS in PP
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	-razviti delovne navade in uporabo vrtnega orodja -spoznati permakulturno obdelavo vrta z uporabo zelenih gnojil, naravnih škropiv -spoznati in uporabiti zelišča kot čajne mešanice, dišavne vrečke, naravna mila -spoznati osnove vzgoje sadik zelenjave, cvetja in zelišč -uporabiti pridelano zelenjavo za pripravo ozimnice, kuho in skladiščenje -spoznati visoke grede, njihovo polnjenje, vzgojo sadik zelenjave v njih in skrb za rastline -povezati vse učence v interesu za skrb, obdelavo, rast, opazovanje in vzgojo rastlin, uporabnih in okrasnih
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	metode: zaposlitve in dela, razgovora, demonstracije, korelacije SPO, NAR, TIT, DVZ, DZT, SPP, oblike: individualna, tandema, skupinska Medsebojno sodelujejo učenci obeh programov NIS-a in PP-ja, glede na sposobnosti in pod mentorstvom učiteljev, ki delujejo po celoletnem in mesečnem programu vodje Šolskega eko vrta.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Glede na IZV Kmetijstvo, ki smo ga ponudili učencem tretje triade, smo želeli program razširiti zaradi danosti okolja in možnosti lokalne pridelave zelenjave, zelišč in cvetja v projekt celotne šole ter s pristopom ITR- Šolski ekovrt, ki je zaživel v letu 2014. S tem projektom želimo učence ozavestiti s pomenom samooskrbe, jih naučiti praktičnega dela, uporabe vrtnega orodja in medsebojnega sodelovanja v samih oddelkih in šole kot celote. Jih naučiti vzgoje, nege in pridelave zelenjave, zelišč, okrasnega cvetja in plodov. Spoznati pravilno predelavo, skladiščenje in obdelavo vrtnin.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Učenci se radi povezujejo v posameznih skupnih akcijah-priprava vrta za zimo, zasaditev visokih gred, zasaditev tulipanov,...opazujejo rast vzgojenih sadik, se učijo rokovanja z orodji in zaužijejo plodove, kuhajo in pečejo ter pripravljajo ozimnico. Tako razvijajo delovne navade,

		krepijo medvrstniško pomoč in sodelovanje ne glede na sposobnosti in starost. Seveda se vključujejo učitelji kot mentorji in koordinatorji.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Tudi učencem iz ranljivih skupin (kamor nedvomno sodijo otroci s posebnimi potrebami in Romi, ki so pri nas številčna skupina), naš projekt daje možnost medsebojnega sodelovanja, razvijanje nekih pozitivnih potencialov ter ozaveščanja o lastnih kvalitetah, ki jih lahko deli z ostalimi v skupno dobro in dosego cilja.

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima: *Barbara Šlemer*

Član 1 *Marijana Šarić*

Član 2 *Valerija El Habashy*

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ Brežice, Levstikova 18, 8250 Brežice
Strokovni delavec:	Breda Prah, vodja projektnega tima; Tina Kodrič, Martina Kranjc, članici projektnega tima

Navedite polno ime in naslov šole, nosilca pa z imenom, priimkom in vlogo v projektu.

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

Popišite primer dobre prakse na področju dela z otroci s posebnimi potrebami.

1.1 Naslov: Vključevanje učencev v življenje šole kot celote (OŠ + OŠPP)

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Šport, slovenščina, socialno učenje
2.	Ciljna skupina	Učenci od 1. do 9. razreda osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom in učenci osnovne šole – učenci 3. c razreda.
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Povezovanje učencev OŠPP z učenci OŠ: spoznavanje in sprejemanje različnosti in drugačnosti, upoštevanje pravil, razvijanje vztrajnosti, dvig samopodobe, razvijanje komunikacijskih in socialnih kompetenc ter čustvene inteligence - »Vsi mi smo učenci OŠ Brežice.«
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Po skrbnem premisleku smo se odločili za druženje učencev OŠPP (od 1. do 9. razreda) z učenci 3. c razreda OŠ. Do sedaj smo uspešno izpeljali tri druženja. Namen prvega druženja je bilo večplastno povezovanje učencev preko gibalnih dejavnosti, z uporabo pristopa FIT4KID. Oblikovali smo 4 mešane skupine, približno enakovredne po sposobnostih. Učenci so premagovali poligon z ovirami, imenovanega Titanik. Skupina A je imela nalogo, da iz točke A, preko različnih ovir, različnih težavnosti, pride do končne točke B. Med tema dvema točkama AB, so bila varna mesta (gred, skrinja, blazina ...), kjer so lahko stopili, sicer so se po tleh lahko premikali le s pomočjo 3

		obročev. Učenci so se morali dogovoriti o strategiji za doseg skupinskega cilja, kajti zaradi napake enega člana skupine so morali vsi člani skupine nazaj na začetno postajo oziroma predhodno določeno raven in od tam začeti znova. Stičišče drugega srečanja je bilo znano slovensko literarno delo iz področja mladinske književnosti, in sicer Maček Muri. S tehniko učenja po NTC sistemu študija, upoštevanjem potreb in pravic drugih ter pristopom FIT4KID je predmetna korelacija v kombinaciji slovenščina – šport učencem aktivno popestrila doživljanje Mačka Murija skozi novo perspektivo.
--	--	--

		Zadnje izpeljano druženje pa je imelo izhodišče na področju vedenja in čustvovanja, to je gradnja hiške ter bralna noč. Učenci so na začetku srečanja dobili navodila za gradnjo hiške, in sicer so iskali določene številke in črke in se na ta način razporedili po skupinah. Vsi so se z veliko vnemo lotili dela. Pomagali so drug drugemu in bili navdušeni nad tem, da znajo samostojno vijačiti, graditi in vstavljati čisto ta prava okna. Ob zgrajeni hiški so bili vsi zelo ponosni nase in na opravljeno delo. Spontano je prišlo do petja in izkazovanja pozitivnih čustev. Sledila je večerja, nato pa je nastopil čas za pravljičico, s katero smo želeli z različnimi dejavnostmi pregnati strah pri nekaterih učencih. Za zaključek so učenci aktivno sodelovali pri nastanku in uprizoritvi kratke lutkovne predstave – senčne lutke. Nato so se pripravili za spanje. Naslednje jutro smo opravili evalvacijo in se vsi zadovoljni poslovili. Pri delu smo uporabili individualno, frontalno in skupinsko obliko dela ter pristop FIT4Kid, segmente sodelovalnega učenja, izkustveno učenje ter tehniko NTC.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Menimo, da je druženje učencev OŠPP z učenci OŠ najbolj možno in uspešno ravno na gibalnem področju oz. na področjih, kjer se lahko izkažejo učenčeva močna področja npr.: pomoč starejših učencev mlajšim, večjih in močnejših učencev pri težjih opravilih (npr.: gradnji hiške), pri premagovanju ovir ...
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Druženje oddelkov se je pokazala kot prijetna izkušnja tako za učence kot tudi sodelujoče učitelje. Učenci so se kljub starostnim razlikam, stopnji razvoja in pestri paleti raznovrstnih potreb in motenj brez težav in pripomb povezali med seboj in medsebojno sodelovali v različnih dejavnostih. Pravila iger so upoštevali praktično brez prekrškov in ugovarjanj ali kakršnihkoli drugih neprimernih odstopanj. Zavedali so se soodvisnosti in razumeli, da je njihov končni uspeh odvisen od vsakega sodelujočega posameznika. Med seboj so si vseskozi pomagali, načrtovali strategije za uspeh skupine, se poslušali med seboj in čakali drug na drugega. Starejši učenci so samodejno prevzeli mentorstvo in

		pomagali mlajšim učencem pri premagovanju ovir z besednimi spodbudami in nasveti kot tudi v fizični obliki. Mlajši učenci so se veselili dosege končnega cilja, ker jim je uspelo premagati vse ovire; starejši učenci pa so izkazali svoja močna področja na osebnostnem nivoju in bili ob dosegi končnega cilja ponosni nase. Učenci so povedali, da si želijo več tovrstnih srečanj. Najlepši dokaz za uspešno sodelovanje so besede učencev: <i>»Hvala učiteljicam za lep večer in za to, da sem premagal strah pred temo.«</i> <i>»Vesel sem, da sem spoznal nove prijatelje med drugačnimi.«</i> <i>»Bilo mi je zelo lepo.«</i>
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Zelo pomembna sta priprava učiteljev in učencev na različne dejavnosti ter sodelovanje med učitelji in učenci. Pri izvajanju dejavnosti je spontano prišlo do pomoči starejših učencev mlajšim, spretnejših manj spretnim, hitrejših počasnejšim ... Skrbno načrtovano delo, upoštevanje raznolikosti posameznikov ter budno spremljanje povratnih reakcij sodelujočih v procesu realizacije načrtovanega dela je pot do uspešne inkluzije z različnimi ciljnimi skupinami.

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima: Breda Prah

Član 1: Martina Kranjc

Član 2: Tina Kodrič

Član 3: Hedvika Lopatič

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ Brežice, Levstikova 18, 8250 Brežice
Strokovni delavec:	Hedvika Lopatič, članica projektnega tima

Navedite polno ime in naslov šole, nosilca pa z imenom, priimkom in vlogo v projektu.

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

Popišite primer dobre prakse na področju dela z otroci s posebnimi potrebami.

1.1 Naslov: MIRNO MORJE

1.2 Opis primera

»MIRNO MORE!« To je mornarski pozdrav. Po tem pozdravu je dobil ime tudi velik mednarodni projekt, v katerega smo se letos drugič vključili tudi na OŠ Brežice.

MIRNO MORJE – flota miru, se že od leta 1994 zavzema za toleranco, integracijo, mir, prijateljstvo in je največji jadralski projekt za otroke s posebnimi potrebami in socialno ogrožene. Flota miru je pomemben prispevek svetovnemu miru, toleranci in prijateljstvu preko meja.

Pred enaindvajsetimi leti so začeli jadrati z otroci vojne – begunci, vojne sirote. Avstrijec Christian Winkler je na treh jadrnicah zbral 17 otrok z vojnega območja bivše Jugoslavije. Zapluli so pod motom »VSI V ISTEM ČOLNU«. Z leti se je projekt širil. Danes se vključujemo v projekt različni zavodi otrok s posebnimi potrebami. Z naše šole glavnino posadke sestavljajo učenci oddelka s prilagojenim programom.

Od leta 1994 se ta dogodek odvija v septembru, na južnem Jadranu. Sodeluje že več kot 100 jadrnic in 18 držav. Življenje na jadrnici omogoča intenzivno socialno učenje ter nudi možnost za pridobivanje novih in drugačnih, a za življenje pomembnih izkušenj in znanj.

OŠ Brežice se je v projekt Mirno morje prvič vključila v letu 2014, ko smo z ekipo tudi prvič sodelovali na jadraniu. Naša velika želja je, da v projekt vključimo čim več otrok, oziroma, da se vsak otrok, ki pri nas obiskuje šolo s prilagojenim programom, do konca devetega razreda vsaj enkrat udeleži tega jadranja. Želimo tudi bolj povezati učence OŠPP z učenci rednega programa, zato vsako leto povabimo učenca/učenko iz rednega programa, da sodelujejo z nami. Imamo zelo pozitivne odzive otrok prilagojenega programa kot tudi otrok iz rednega. Otroci, ki jih povabimo k sodelovanju, so že tako prikrajsani na različnih področjih, tudi zdravstvenih, žal pa največkrat izhajajo tudi iz socialno šibkih družin. Zato smo še toliko bolj veseli, da jim to lahko omogočimo.

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Socialno učenje
2.	Ciljna skupina	Učenci 7., 8., 9. OŠPP, posamezniki rednega programa OŠ.
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Socialna integracija, strpnost, medsebojno razumevanje in zavzemanje za mirno reševanje konfliktov, timsko delo, prizadevanje za dobro opravljanje nalog (skozi celo leto) medsebojna pomoč, samostojnost, dvig otrokove samozavesti.

4.	Strategija za dosego cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Pomembno je izkušensko učenje, odnos učitelj – učenec, odnos učenec – učenec. Otroci imajo nadzor lastnega dela, povratne informacije so sprotne. Zelo pomembno je timsko delo, tako pri samem jadranju kot tudi pri čisto vsakdanjih opravilih (pospravljanje, čiščenje, pripravljanje obrokov, priprava kulturnega programa...). Spodbujamo to, da v svojih sojadralcih vidijo vse kar je najboljše, da to tudi znajo povedati, da znajo sprejeti pohvalo in da pohvalijo druge. Aktivnosti v zvezi z mirnim morjem se odvijajo skozi celo leto. Izvajamo naravoslovne in tehniške dneve na to temo, kjer učenci s pomočjo učiteljev izdelujejo in pripravljajo izdelke, ki jih decembra ponudimo na Novoletnem bazarju. Pri glasbeni umetnosti se vsi učenci od prvega do devetega razreda učijo »mirmomorsko« himno.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Med samim jadranjem je čas za pedagoško delo z mladimi jadralci, ostane pa tudi veliko časa in priložnosti za druženje in spoznavanje novih prijateljev, še posebej takrat, ko se v eni marini zbere vseh 100 jadrnic. Življenje na jadrnici omogoča intenzivno socialno učenje ter nudi možnost za pridobivanje novih in drugačnih a za življenje pomembnih izkušenj in znanj. Otroci navadno zelo odgovorno pristopijo k določeni nalogi – v nasprotnem primeru jih opozori okolica (ostali sojadralci). Na tako majhnem prostoru kot je jadrnica, kjer 11 ljudi živi 7 dni, takšno sodelovanje še bolj pride do izraza. Tu ni prostora za velike skrivnosti, egoizem. Ni prelaganja dela na kasneje ali na drugega. Naučijo se poslušati drug drugega in tudi zaupati drugemu. Veliko se pogovarjamo, spoznavamo različne kulture (različne nacionalnosti).
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Otroci se v tem tednu neverjetno sprostijo in odprejo. Spoznajo, kaj vse zmorejo narediti čisto sami in tudi, da se je za uspešen rezultat potrebno marsikdaj pošteno potruditi. So pa toliko bolj zadovoljni, ko vidijo da delo resnično prinaša uspeh. Ko pa dobijo še pohvalo, je
		zadovoljstvo še toliko večje. Ne gre pa izključno samo za ta teden jadrnja. Dejavnosti, ki potekajo skozi celo šolsko leto, otroke še bolj povežejo, tako začutijo še večjo pripadnost, vedo, da so prav vsi del tega in se še bolj potrudijo. Vedo, da jih takšno delo in odnos še prej pripeljejo do cilja. Ta cilj pa je, sodelovanje na tedenskem jadranju.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Spoznali smo, da je predpriprava pogoj za uspešno izvedbo tedenskega jadrnja.

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima: Breda Prah

Član: Tina Kodrič

Član: Martina Kranjc

Član: Hedvika Lopatič

Vzgojno-izobraževalna institucija:	Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana
Strokovni delavec:	Daniela DOPLIHAR, članica projektnega tima

Navedite polno ime in naslov šole, nosilca pa z imenom, priimkom in vlogo v projektu.

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

Popišite primer dobre prakse na področju dela z otroci s posebnimi potrebami.

1.1 Naslov: ASISTENT ZA AVTISTIČNE MOTNJE

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Usmerjanje vedenjskih odzivov
2.	Ciljna skupina	Otroci z avtistično motnjo
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Učenje ustreznjega reagiranja na neugodne situacije in krepitev socialnih veščin
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Asistent za otroke z avtistično motnjo je na voljo za pomoč, intervencije in spremstvo v času pouka, kosila ter jutranjega varstva in podaljšanega bivanja. Izvaja aktivnosti, ki spodbujajo učenje ustreznih socialnih odzivov pri otrocih z avtistično motnjo v individualnih situacijah ali individualno usmerja otroka znotraj skupine. Pomaga pri umirjanju ob agresivnih in avtoagresivnih izpadih, otrokom omogoča umik v miren in tih prostor, pomaga jim pri razumevanju reakcij okolja, jih usmerja med delom pri pouku, učiteljem pomaga pri izdelavi didaktičnega materiala prilagojenega otrokom z avtistično motnjo (slikovni urnik, elementi TEACH metode...).
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Za dodatno osebo, kot pomoč učencem in učiteljem smo se odločili zaradi velikega števila učencev z avtistično motnjo na naši šoli. Učenci so imeli veliko težav in so kljub prilagoditvam težko sledili učnemu procesu. Ob tem so se soočali s stresnimi situacijami, ki so še dodatno poslabšale njihovo funkcioniranje. Tako so z neprimernimi vedenjskimi reakcijami motili tudi učni proces drugih učencev v razredu.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija	Strategija se je izkazala za uspešno zaradi možnosti vključitve dodatne osebe v učni proces. Ta učenca z avtistično motnjo usmerja,
	uspešna)	da lažje sledi pouku in uspešneje premaguje svoje težave (posledično ima manj stresnih situacij), preprečuje neustrezne vedenjske odzive, ob morebitnih agresivnih izpadih zagotovi varnost učencev z avtistično motnjo in varnost drugih učencev v razredu, učence z avtistično motnjo sistematično uči reakcij v različnih socialnih interakcijah, s svojo prisotnostjo pripomore k iskanju novih možnosti ustreznih prilagoditev učnega procesa ter učinkovitejšem izvajanju učnega procesa, omogoča individualno delo z učenci ki potrebujejo več pomoči,... Učenci se na asistenta za avtistično motnjo tudi že sami obračajo po pomoč.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Z zagotovitvijo dodatne osebe smo namenili več pozornosti vključevanju otrok z avtistično motnjo in s tem našli veliko zanimivih rešitev, pripomočkov, ... ki pomagajo tudi drugim učencem.

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima

Član 1

Član 2

Član 3

Član 4

Član 5

Ajda Petrič

Nina Berložnik

Ajda Petrič

Tina Jurko

Maruša Jakopič Slanšek

Daniela Doplihar

Dušan Kuhar

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ Stanka Vraza Ormož, Dobravska cesta 13a, 2270 Ormož
Strokovni delavec:	Tanja Prosnik Žunec, vodja šolskega projektnega tima

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: DVIG SOCIALNEGA IN KULTURNEGA KAPITALA

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Povezovanje z učenci okoliških šol in otroci vrtca
2.	Ciljna skupina	- vsi učenci in strokovni delavci naše šole; - učenci in strokovni delavci sodelujočih šol ter otroci in strokovni delavci vrtca
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Cilji, ki smo jih načrtovali za učence naše šole: - v načrtovane aktivnosti čim bolj aktivno vključiti vse učence; - slediti viziji šole: pokazati okolju kdo smo in kakšni smo, kaj znamo in kaj zmoremo; - pri učencih razvijati in utrjevati občutek enakovrednosti ter krepiti pozitivno samopodobo; - razvijati občutek pomembnosti pri vsakem posamezniku; - razvijati občutek pripadnosti šoli, skupini; - učencem omogočiti, da razvijajo socialne stike in pridobivajo prijatelje; - učence naučiti pravilno sprejemati in vrednotiti lastno delo in delo drugih; - naše učence enakovredno vključiti v lokalno in širše socialno okolje. Cilji, ki smo jih načrtovali za učence drugih šol in otroke vrtca: - pri učencih drugih šol in otrocih vrtca razvijati pripravljenost za sodelovanje z učenci s posebnimi potrebami; - preko različnih skupnih aktivnosti omogočiti učencem drugih šol in otrokom vrtca, da doživijo izkušnjo, da je pomembno sodelovati in se truditi po svojih najboljših močeh in sposobnostih; - preko različnih aktivnosti učence in otroke seznanjati s posebnimi potrebami;

		- prispevati k razvoju strpnosti v družbi.
4.	Strategija za dosego cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Vključitev v projekt, v katerem so sodelovali še učenci in strokovni delavci dveh sosednjih šol (OŠ Sveti Tomaž in OŠ Središče ob Dravi) ter otroci in strokovni delavci Vrtca Ormož. Sodelovanje je potekalo na kulturnem, športnem in izobraževalnem področju. Udeležili smo se praznika buč v Oljarni Središče, kjer smo si ogledali pridelavo bučnega olja, tržnico, na kateri smo spoznali kulinarčne dobrote iz buč, delovanje različnih društev v kraju, stare obrti, se peljali s kočijo ter sodelovali v ustvarjalnih delavnicah. Na naslednjem srečanju smo stopili v Meškov svet – spoznali smo pisatelja Franca Ksavra Meška – si ogledali njegovo rojstno hišo, poslušali njegove pripovedi ter sodelovali v ustvarjalnih delavnicah. Skupaj smo si ogledali lokalne znamenitosti našega kraja. Sami smo bili organizator orientacijskega pohoda, ki je potekal po širši okolici naše šole. Ves čas projekta je potekala Poštar'ca – izmenjava pisnih ali posnetih sporočil med vsemi udeleženci. Projekt smo zaključili s skupno prireditvijo, na kateri smo se lokalnemu okolju predstavili vsi udeleženci.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Za takšno obliko dela smo se odločili iz dveh razlogov: -našim učencem smo želeli ponuditi čim več možnosti za vključevanje v lokalno in širše socialno okolje, za druženje z vrstniki in jim omogočiti, da okolju pokažejo svoja znanja, spretnosti in sposobnosti -učencem drugih šol, otrokom vrtca in strokovnim delavcem vseh sodelujočih ustanov pa smo želeli omogočiti, da bi čim bolje spoznali otroke s posebnimi potrebami
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Menimo, da smo bili pri tem delu uspešni in smo dosegli zastavljene cilje. Vsi sodelujoči so povedali, da se radi družijo z našimi učenci, vidimo, da se brez zadržkov vključujejo tudi v druge aktivnosti, v katerih so prisotni naši učenci. Vsi naši učenci so pridobili nove znance, nekateri celo prijatelje, kar jim koristi v različnih življenjskih situacijah. Postopoma podiramo prepričanja, da so učenci, ki obiskujejo šolo s prilagojenim programom zelo drugačni od ostalih.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Dobre izkušnje v tem projektu so nam dale novih moči za organizacijo različnih aktivnosti, na katere vabimo lokalno okolje – tako vrstnike kot odrasle ter da se vključujemo v aktivnosti, ki jih organizirajo drugi.

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima: Tanja Prosnik Žunec

Član 1: Aleš Jurčec

Član 2: Kristina Podgorelec

Vzgojno-izobraževalna institucija:	Osnovna šola Miroslava Vilharja Postojna Podružnica s PP-NIS in PP Trg padlih borcev 1a 6230 Postojna
Strokovni delavec:	Živa Sterniša, vodja projekta

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: Skupna šola v naravi za učence PP-NIS in rednega programa osnovne šole

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Razširjeni program (šola v naravi)
2.	Ciljna skupina	Učenci 6. do 9. razreda PP-NIS
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Z izvedbo naravoslovnega tabora za učence 6. do 9. razred PP-NIS skupaj z učenci 7. oz. 8. razreda rednega programa osnovne šole povečati socialno vključenost učencev PP-NIS v širše šolsko socialno okolje.
4.	Strategija za dosego cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	V šolskem letu 2012/2013 smo organizirali naravoslovni tabor za učence 6., 7., 8. in 9. razreda PP-NIS ter učence 7. razreda rednega programa osnovne šole v ČŠOD Breženka. V šolskem letu 2014/2015 smo organizirali naravoslovni tabor za učence 7., 8. in 9. razreda PP-NIS ter učence 8. razreda rednega programa osnovne šole v ČŠOD Kavka. Na naravoslovnih taborih se učenci PP-NIS vseh dejavnosti udeležili skupaj z učenci rednega programa, v mešanih skupinah. Vse dejavnosti so izvajali zaposleni v zgoraj omenjenih ČŠOD-jih, ki so pri prilagajanju vsebin in izvedbe načrtovanih dejavnosti zelo dobro sodelovali s specialnimi pedagogi, ki so učence PP-NIS spremljali na naravoslovnem taboru. Dejavnosti so bile ustrezno prilagojene in izvedene. Dejavnosti na naravoslovnih taborih so bile zelo raznolike in zastavljene praktično ter tako, da so temeljile na sodelovanju učencev PP-NIS in učencev rednega programa osnovne šole. Učenci so tako skupaj raziskovali okolico ČŠOD ter naravne značilnosti pokrajine, v kateri se ČŠOD nahaja, se učili rokovanja s kompasom in se udeležili orientacijskega pohoda, sodelovali v različnih športnih aktivnostih ter ostalih dejavnostih, ki so bile namenjene predvsem vzpostavljanju socialnih stikov z učenci iz rednega programa osnovne šole. Glavni uporabljeni metodi pri izvajanju dejavnosti na naravoslovnih taborih sta bili demonstracija in praktično delo, saj so učenci večino dejavnosti morali izvesti samo. Učenci so naloge izvajali tako individualno, kot tudi v dvojicah in skupinsko.
5.	Utemeljitve	Za tako izvedbo naravoslovnih taborov smo se odločili z

	(zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	namenom povečanja nivoja socialne integracije učencev višjih razredov PP-NIS v širše šolsko socialno okolje. Eden od namenov take organizacije je bil tudi povečanje nivoja sodelovanja predmetnih učiteljev z rednega programa osnovne šole s specialnimi pedagogi, ki poučujejo na PP-NIS.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Menimo, da je bila strategija uspešna, saj so se učenci PP-NIS, ki so se udeležili naravoslovnih taborov, vse do konca šolanja bolj pogosto udeleževali neobveznih šolskih prireditev (šolski plesi, valeta, različne delavnice ipd.), kot pred izvedbo tabora. Prav tako smo zaznali višji nivo sodelovanja med učenci PP-NIS in učenci rednega programa osnovne šole ter bistveno več druženja med omenjenimi učenci med odmori in tudi izven šole.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Organizacija skupnih taborov, šol v naravi in ostalih dni dejavnosti za učence PP-NIS in učence redne osnovne šole bistveno vpliva na nivo socialne integracije učencev PP-NIS v šolsko socialno okolje.

Poročilo pripravili:

Živa Sterniša, vodja projektnega tima

Anica Čeligoj

Vladka Katič

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ dr. Ljudevita Pivka, Raičeva ulica 2, Ptuj
Strokovni delavec:	Vesna Horvat, vodja projekta

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: Razvijanje socialnih veščin

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Socialne veščine
2.	Ciljna skupina	Učenci od 1.-9. razreda NIS
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Izboljšanje samopodobe, razvijanje identitete, vzpostavljanje dobrega stika, medsebojni odnosi in reševanje konfliktov.
4.	Strategija za dosego cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Aktivnosti s psom, aktivnosti s konji, Nevrolingvistično programiranje, skupinske delavnice
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Aktivnosti s pomočjo živali pozitivno vplivajo na razvoj socialnih veščin. Skozi pogovor in aktivnosti v sklopu delavnic so učenci pridobivali socialne veščine.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Učenci so uživali, njihovi vedenjski vzorci so bili ob prisotnosti živali drugačni, niso bili verbalno nasilni, ampak so pokazali empatijo, sodelovanje, pomoč tudi do vrstnikov.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Ob takšnih oblikah dela so učenci dejavnejši, bolj sproščeni, motivirani in si naučeno iz izkušenj tudi bolj zapomnijo.

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima: Vesna Horvat
Član 1 Tamara Tomašič
Član 2 Borislava Munda

Vzgojno-izobraževalna institucija:	CIRIUS KAMNIK, Novi trg 43a, 1241 Kamnik
Strokovni delavec:	Maja Šulin, Isabelle Morel Bera, Brigita Klemen

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: Kulturne prireditve

1.2 Opis primera:

Vsako šolsko leto znotraj Centra organiziramo vsaj 3 kulturne prireditve in sicer ob začetku šolskega leta, ob dnevu Centra, pred novoletnimi prazniki, tik pred državnim praznikom (Dan samostojnosti in enotnosti) ter ob zaključku šolskega leta pred državnim praznim Dan državnosti. Kulturne prireditve so projekti, ki potekajo celo šolsko leto. Vanj so vključeni učenci, dijaki, zaposleni, zunanji sodelavci in sodelujoči na prireditvah. Učenci skupaj z dijaki sodelujejo pri pripravi celotnega programa, scenografije in kostumov. Skupaj še z enim od zaposlenih prireditev tudi povezujejo. Prireditve se vedno udeleži župan ali podžupan mestne občine Kamnik. Na prireditvah sodelujejo različni glasbeniki, športniki in kulturni delavci. Pomembnih prireditev se udeležujejo tudi naši donatorji in pa seveda starši otrok in mladostnikov.

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Kultura
2.	Ciljna skupina	Učenci vseh treh programov EIS, NIS in PPVIZ ter dijaki iz srednje šole CIRIUS Kamnik.
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Nastopanje v javnosti (izgubijo strah pred nastopanjem), napredujejo na področju komunikacije, podati sporočilo kulturnega bontona (vedenja, obnašanja, komunikacije, protokol oblačenja), razvijati čut za kulturo. Omogočiti vsem enake možnosti za osebni in intelektualni razvoj.
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Vsak učenec in dijak lahko sodeluje pri pripravi in izvedbi posamezne prireditve. Učenci in dijaki se vključujejo po svojih zmožnostih in sposobnostih. Zaključek posamezne prireditve je rezultat njihovega truda. Pri pripravi se učenci in dijaki delijo v posamezne heterogene skupine, glede na njihova močna področja in interese. V pripravo in izvedbo skušamo vključiti čim večje število učencev in dijakov iz celega Centra. Metode, oblike dela: • individualna, skupinska, frontalna oblika dela ter delo v dvojicah; • metoda razlage, razprave, • metoda opazovanja, zaznavanja in občutenja, • metoda viharjenja možganov, • metoda dela s slikami in fotografijami, • metoda mešanih skupin, • metoda ovrednotenja dela • igra vlog, • načrtovanje, izvedba, analiza dela • medpredmetno povezovanje,

		Pristop: • izkustven, • raziskovalni, • projektni.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Za ta način dela smo se odločili zato, da vključimo čim večje število učencev in dijakov našega Centra, ki se v domačem okolju ne morejo ali težko srečajo s tako vrsto udejstvovanja. S tem jim ponudimo nova znanja, izkušnje in širino. Pri učencih in dijakih želimo privzgojiti pomen kulture za osebnosti razvoj. Želimo, da na nastopih uspejo premagati strah pred publiko in samozavestno stopiti na oder. Za ta način smo se odločili tudi zato, ker so otroci in mladostniki s posebnimi potrebami enako primerljivi z vrstniki v rednem vzgojno izobraževalnem sistemu, glede kreativnosti idej, ustvarjalnosti in želji po dokazovanju ter javnem nastopanju.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Ugotavljamo, da je tak način dela zelo koristen za razvoj učencev in dijakov na vseh razvojnih področjih. Vpliva tudi na izboljšanje pozitivne samopodobe, socialne vključenosti in medsebojnih odnosov med vrstniki ter s širšim socialnim okoljem.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Iz tega smo se naučili, da tako sodelovanje omogoča vsem učencem pridobivanje znanj in spretnosti za življenje in vključevanje v širšo okolico. Menimo, da je sodelovanje pri pripravi in izvedbi zelo koristno, saj učenci in dijaki sodelujejo in ustvarjajo medvrstniške vezi tudi izven razreda, na nivoju Centra – povezava učencev in dijakov. Socialno mrežo tako razširimo preko razreda, šole na bližnje in širše okolje.

Poročilo pripravile:
Maja Šulin
Isabelle Morel Bera
Brigita Klemen

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ Antona Žnideršiča Ilirska Bistrica Rozmanova 25b, 6250 Ilirska Bistrica
Strokovni delavec:	Karla Đurković, vodja projektnega tima Martina Jenko Mavrič, član Darinka Gržina, član

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: Vključevanje učencev iz PP z NIS k učencem redne OŠ

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Interesne dejavnosti, jutranja varstva, dnevi dejavnosti, šolske prireditve, šole v naravi...
2.	Ciljna skupina	Učenci iz PP z NIS
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Medvrstniško sprejemanje in povečanje senzibilizacije okolja za to populacijo Krepitev samozavesti učencev s PP
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Prostorska povezanost enih in drugih učencev (ista zgradba in uporaba istih prostorov). Dobra organizacija dela (skupni dnevi dejavnosti, posamezne ure, interesne dejavnosti, izbirni predmeti,...) Priprava učiteljev redne šole: pogovori, razgovori in njihova odprtost do drugačnih Razgovori, priprava učencev redne šole pred in po nekaterih aktivnostih, ki so izvedene skupaj Priprava z razgovorom z učenci iz PP z NIS pred posameznimi aktivnostmi Spodbujanje učencev s PP po čim večji vključenosti v šolske aktivnosti: JV, OPB, interesne dejavnosti, šolske prireditve, skupne malice in kosila
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Zaradi prostorskih možnosti se lahko poponoma družijo, sodelujejo tako učitelji kot strokovni delavci. Ker s tem povečujemo pozitivne socialne izkušnje učencem iz PP z NIS, razvijamo toleranco in spodbujamo sprejemanje različnosti pri vseh učencih in zaposlenih.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Zaradi odprtosti vodstva šole in celotnega kolektiva: učitelji iz redne OŠ nimajo predsodkov, vodstvo spodbuja vse oblike vključevanja Zaradi stalnega stika ene in druge populacije. Zaradi aktivnega dela strokovnih delavcev z enimi in drugimi učenci ter zaposlenimi.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Vključevanje učencev iz PP z NIS k učencem redne OŠ je zelo uspešno, če se dogaja na večih nivojih: odprtost kolektiva in vodstva šole, prostorska povezanost, pogost stik učencev, stalno izobraževanje in ozaveščanje

		vpletenih. Vključevanje pa je lahko uspešno samo tam, kjer ni pomemben uspeh, ampak je uspeh vsako sodelovanje. Torej so ti prepleti populacij učencev uspešnejši pri dejavnostih, ki spremljajo in dopolnjujejo pouk (dnevi dejavnosti, šole v naravi, šolske prireditve, JV, OPB).
--	--	--

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima

Član 1

Član 2

Karla Đurković

Martina Jenko Mavrič

Darinka Gržina

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ DANILA LOKARJA AJDOVŠČINA
Strokovni delavec:	Darja Benčina, Damjana Urh, Tina Bizjak, članice projektnega tima

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: Primož Trubar in dan reformacije

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Slovenščina
2.	Ciljna skupina	Učenci tretji in četrti razred večinske šole in učenci prilagojenega programa z NIS.
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	Povezovanje in sodelovanje med učenci večinske OŠ in učenci prilagojenega programa z NIS.
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	V uvodu so si učenci ogledali predstavo, ki so jo pripravili učitelji obeh programov. Nato so bili učenci razdeljeni v štiri skupine. V vsaki skupini je bilo 5 učencev večinske OŠ in dva učenca PP NIS. Vsaka skupina je imela določeno nalogo, ki se je navezovala na Primoža Trubarja oz. na praznik Dan reformacije. Učenci večinske šole so imeli nalogo, da pomagajo učencem OPP NIS pri reševanju posameznih nalog.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Za izbran način dela smo se odločili, ker je Dan reformacije državni praznik, katerega praznujemo vsi. Praznik se nam je zdel zelo dobra priložnost za skupno dejavnost učencev rednih oddelkov in OPP NIS. Učenci rednih oddelkov so z delom v posamezni skupi dobili vpogled kako poteka učenje, pridobivanje novih znanj pri učencih OPP NIS. Lahko so se preizkusili kot njihovi mentorji, otroci OPP NIS pa so s skupnim delom z učenci rednih oddelkov urili svoje socialne veščine (komunikacijo, prilagajanje, poslušanje, pozornost...).
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Strategija je bila uspešna, ker so učenci rednih oddelkov in učenci OPP NIS navezali medsebojne stike, stkali poznanstva. Učinki uspešne strategije so zmanjšali »razdaljo« med njimi, saj opažamo medsebojno sodelovanje in igro tudi na hodniku, šolskem igrišču, med odmori...
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	S takšnim načinom sodelovanja razvijamo inkluzivno kulturo, tako pri učencih kot med nami – učitelji.

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima

Kristina Valič

Član 1 Damjana Urh

Član 2 Tina Bizjak

Član 3 Darja Benčina

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ Danila Lokarja Ajdovščina
Strokovni delavec:	Kristina Valič, vodja projektnega tima

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: Šola v naravi

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	Šport, Spoznavanje okolja
2.	Ciljna skupina	Tretji razred večinske OŠ, 4. in 5. razred PP NIS
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	- izboljšati socialno vključenost učencev v prilagojenem programu z NIS, - izboljšati medsebojne odnose, - povečati samostojnost učencev, - razvijati sodelovalno učenje.
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	V šolo v naravo so odšli učenci obeh programov, ki ju izvajamo na naši šoli. V sobah in pri vseh dejavnostih (plavanje, prostočasne dejavnosti, izdelovanje izdelkov iz mivke, školjk, biološka delavnica...) v šoli v naravi so bili v mešanih skupinah. Skupine so vodile učiteljice tako rednega kot prilagojenega programa. Bilo je veliko terenskega dela in dela v skupinah.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Naši OPP NIS so majhni in v sklopu večinske šole. To je prednost pred samostojnimi OŠPP, ki smo jo želeli v večji meri izkoristiti. Učenci teh dveh različnih programov se vsakodnevno srečujejo v šoli, na igrišču, v jedilnici, med seboj pa niso ustvarili poglobljenih odnosov. Občasno je prihajalo na šolskih hodnikih tudi do verbalnih konfliktov.
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Strategija se je izkazala za zelo uspešno. Učenci in učitelji obeh programov so iz šole v naravi prišli zadovoljni. Cilji so bili v celoti uresničeni. Učenci so si medsebojno pomagali, se spodbujali. Pred odhodom v šolo v naravi smo se z učenci temeljito pogovorili (predvsem s tistimi, ki so delili sobo z učenci prilagojenega programa z NIS) in predstavili prilagojeni program kot tak.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Da se lahko učenci in tudi učitelji drug od drugega veliko naučijo. Da učenci brez težav sprejemajo drugačnost, če jim je na pravi način razložena in pojasnjena.

Poročilo pripravili:

Vodja projektnega tima

Kristina Valič

Član 1 Damjana Urh

Član 2 Tina Bizjak

Član 3 Darja Benčina

Vzgojno-izobraževalna institucija:	OŠ DANILA LOKARJA AJDOVŠČINA
Strokovni delavec:	DAMJANA URH

1. POPIS PRIMERA DOBRE PRAKSE: PREDSTAVITEV

1.1 Naslov: SLOVENSKI TRADICIONALNI ZAJTRK

1.2 Opis primera

Št.	Področje	Opis
1.	Predmet/področje	medpredmetno povezovanje s predmetoma slo in gled.klub, gospodinjstvo
2.	Ciljna skupina	Učenci od 1. do 9. razreda (večinska OŠ in OŠPP)
3.	Cilj, ki ste ga želeli doseči	- izboljšali zavedanje o pomenu zdravega zajtrka, - izboljšati zavedanje o prehrani lokalnega značaja - razumeti pojem »tradicionalno« - uporabiti različne medije za promoviranje izdelka – poudarek na produkciji video posnetka
4.	Strategija za doseg cilja (način, pristop, metoda, oblika dela, itd.)	Učenci so preko frontalne predstavitve, razlage, dela v dvojicah, dialoga, individualnega dela, dramatizacije, ustvarili lastno video produkcijo – reklamni videospot. Videospot je bil namenjen vsem učencem rednih programov in oddelkom s prilagojenim programom.
5.	Utemeljitev (zakaj ste se odločili za izbran način dela na navedenem področju/predmetu)	Izbran medij je učencem zanimiv, nov, aktualen. Nudi široko med-predmetno povezovanje (slovenski jezik, gledališki klub-film, nastopanje, tehnika, gospodinski pouk...). Motivacija za delo je večja, spodbuja domišljijo, pušča več možnosti za doseg cilja. Ker je izbran medij – video produkcija – nov način dela in hkrati zanimiv najstnikom, s tem dosežemo boljše sodelovanje, novo izkušnjo, boljše pomnjenje, lažji priklic....
6.	Ugotovitve (razložite zakaj je bila strategija uspešna)	Učence je tovrsten način dela pritegnil, bili so ponosni na svoje delo, delo so z veseljem predstavili tudi ostalim učencem v šoli. Dal jim je zagon za nova ustvarjanja, nove ideje video produkcije. učenci so na podlagi izkušnje pridobili nova znanja, nove spretnosti in veščine, zaradi izkušnje je zapomnitev, priklic učne snovi/zastavljenih ciljev hitrejši, dolgotrajnejši.
7.	Kaj ste se iz tega naučili?	Učencem je potrebno ponuditi nove metode in oblike dela za doseg določenega cilja – Drugačni pristopi pomembno vplivajo na socialno dinamiko v razredu, kot tudi širše. Ker so bili uspešni in pohvaljeni, so s tem pridobili na samozavesti, kar pomembno vpliva na socialno vključevanje v oddelke rednih programov.

Poročilo pripravili: *Damjana Urh*

Vodja projektnega tima

Član 1

Član 2